

Worldwide Travel, Inc.

Your One Stop Shop For International Travel Needs

Michigan Office *Serving Community Since 1975.*

29211 Ford Rd.

Garden City, MI 48135

Tel: 734-525-7304

Toll Free: 800-504-3044

Fax: 866-300-9725

Lowest Fare Guaranteed

Los Angeles Office

2701 E. Chapman Ave.

Ste.No.108, Fullerton, CA 92831

Phone: 714-449-7766

Toll Free: 866-889-1203

Fax: 714-449-7767

ਦੂਸਰਾ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ

ਐਤਵਾਰ 6 ਸਤੰਬਰ, 2009

BUSSE WOODS FOREST PRESERVE SOUTH
Elk Grove Village- IL

For more info. Jindi Khangura 847-529-1464

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਰੋ

Tenth Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਅਤੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 10, Issue 26, June 27, 2009

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਮਾਊਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ 22 ਪਿੰਡ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਏ

ਬਿੰਦਰ ਬਸਰਾ

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਨਕਸਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵਲੋਂ ਬੀਤੀ 18 ਜੂਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਮੋੜ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਮਗਰੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵਲੋਂ ਨਕਸਲੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ 22 ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਕਸਲੀ (ਮਾਊਵਾਦ) ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਐਲਾਨਦਿਆਂ ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਊਵਾਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਮਰਥਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.), ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਤੇ ਫਾਰਵਰਡ ਬਲਾਕ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲੇ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਧਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ 8 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਮਾਊਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਅੰਸ਼ਕ ਜਿੱਤ

ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ

ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਮਿਦਨਾਪੁਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਹਾਲੇ ਕਈ ਦਿਨ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਫਤੇ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦੇ 42 ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਲਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ।

ਮਾਊਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ., ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਸੂਬੇ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ, ਪੂਰਬੀ ਸਰਹੱਦੀ ਰਾਈਫਲ ਅਤੇ ਕੋਲਕਾਤਾ

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਮੁੱਖ ਸੜਕ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 17 ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥ 'ਚ ਲੈਣ ਲਈ ਮਾਊਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਦੀ 19 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੜਕ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਿਛਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਪੱਛਮੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਭਾਜਪਾ ਖੁੰਜੇ ਲਾਈ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ

ਜਲੰਧਰ: ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਲੇਸ਼ ਸੁਲਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਜਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਦੋਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਕੁੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਂ ਪੇਂਡੂ ਤਬਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਬਕਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਬਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂ ਮੱਧਵਰਗ ਤੇ ਵਪਾਰੀ ਤਬਕੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਕਿਸਾਨੀ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਮੱਧਲੇ ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਕਿਸਾਨ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਪੰਥ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੇਂਡੂ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇੰਜ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਤਬਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਆਰਥਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂ ਤਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤਬਕਾ ਦਲਿਤ ਤਬਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ

ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਵਲ ਭੁਗਤਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਸਨੂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਸਫਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਇਹ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਕਾਫੀ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਡਿੱਗੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਸਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਮਪੁਰੀ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵੀ ਉਠੀਆਂ ਸਨ।

ਉਂਜ ਇਹ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤੀਜਾ ਤਬਕਾ ਭਾਵ ਦਲਿਤ ਤਬਕਾ ਵੀ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਧਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰੀਜਨ ਤਬਕੇ ਵਿਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅੱਤ ਪਛੜਿਆ ਬਾਲਮੀਕ ਤਬਕਾ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਲ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੇ ਆਪਸੀ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੋਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉੱਪਰ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਐਨ ਡੀ ਏ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

North American Truck Stop

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

**ਕੈਰੀਅਰ ਬਰਮੋਕਿੰਗ ਐਂਡ
ਕੈਰੀਅਰ ਯੂਨਿਟ
ਇੰਜਣ ਇਥੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ
ਉਤੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ**

**ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸਰਵਿਸ
ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਭਾਅ**

909-350-3310, 909-697-5808

balwindernats@yahoo.com

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

MICHIGAN WORKS APPROVED!

ALL STARS

★ TRUCK DRIVING SCHOOL INC ★

151 MILITARY ST. ★ DETROIT, MI 48209

313-841-2222

CDL A, B, P & S WITH AIR BRAKE

CDL LICENSING IN JUST 3 WEEKS!

WE ARE AFFILIATED WITH NWLB

WE OFFER FULL TIME, PART TIME, AND WEEKEND CLASSES TO ACCOMMODATE YOUR SCHEDULING NEEDS

- ★ Assist in job placement
- ★ Flexible hours, fit your Schedule
- ★ More than 25 years experience
- ★ UP TO \$750 TO \$900 PER WEEK!
- ★ REFRESHER COURSES AVAILABLE
- ★ ONE-ON-ONE TRAINING

VISIT US ONLINE AT ALLSTARSCDL.COM

EMAIL US AT WWW.ALLSTARSTRUCKSCHOOL@YAHOO.COM

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼ ਵਲੋਂ ਮੰਦਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਲੰਗਰ

ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ): ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਗਰੈਂਡ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੁਝ ਅਮੈਰੀਕਨ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ।

ਰੈਪਿਡਜ਼ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਮੰਦਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਲੰਗਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਫਾਊਂਡਰ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਉਘੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ, ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਕੈਂਟ ਕਾਊਂਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਧੂਤ ਨੇ ਮੰਦਰ 'ਚ ਹੱਥੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਵੀ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਧੂਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਰੀ ਇੰਡੀਅਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖ ਕੇ ਸਭ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ।

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲਾ 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਦੂਜਾ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਮੇਲਾ ਲੇਬਰ ਡੇ ਵੀਕਐਂਡ ਉਤੇ ਐਤਵਾਰ 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ ਖੰਘੂੜਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਤੇ ਐਲਕ ਗਰੂਵ ਵਿਲੇਜ ਦੇ ਬਸੀ ਵੁਡਜ਼ ਦੇ ਫਾਰੈਸਟ ਪ੍ਰਿਜਰਵ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਈਸਟ ਅਤੇ

ਵੈਸਟ ਕੋਸਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ ਲਈ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ 31 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਬੱਡੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ 847-529-1464 ਉਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਕਰੋ: punjabisportsclub@yahoo.com

ਚੰਗੀ ਨੀਂਦ ਲਓ, ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਏਗਾ ਬੁਢਾਪਾ

ਰਾਏਪੁਰ: ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਤ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹਿਜ ਉਪਲਬਧਤਾ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਨੀਂਦ ਨਾ ਲੈ ਸਕਣ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਾਏਪੁਰ ਸਥਿਤ ਪੰਡਤ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਖੋਜ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਾਰਨ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਜੈਵਿਕ ਘੜੀ (ਬਾਇਓਲੋਜੀਕਲ ਕਲਾਕ) ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਨੀਂਦ ਨਾ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਮੇਲਾਟੋਨਿਨ ਹਾਰਮੋਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ

ਗਰੀਨ ਵੁੱਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਤੀਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਖੂਨ ਦਾਨ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ ਸਰਵਿਸ ਵੀ ਵਧੀਆ

Lowest Air Fares For INDIA

AB TRAVEL SERVICES

Ph.847-630-2096

Pi Periodontal Implant SPECIALISTS

17W662 Butterfield Rd. #208
(Brittany Towers)
Oakbrook Terrace, IL 60181
Phone: 630-424-9404

- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਹ ਦੀ ਬਦਬੂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?
- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦਾਂ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਵਗਦਾ ਹੈ, ਮਸੂੜੇ ਪੀੜ ਕਰਦੇ ਹਨ?
- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ?
- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦ ਹਿੱਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਬਾੜਾ ਪੀੜ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- ➔ ਕੀ ਚਬਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸਵਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ?

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ, ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 630-424-9404

www.perioimplantspecialists.com

Dr. Singh offers the most current periodontal, laser and dental implant procedures that will allow you once again to feel confident about your smile and improve the quality of your life.

- **FREE Periodontal and Dental Implant Consultation**
- **10% OFF Your Implant Treatment Plan**
- **\$0 Down, Interest Free Financing is Available**
- **All Insurance Accepted**

Periodontal Implant Specialists will work in conjunction with your general dentist in properly diagnosing, treatment planning, and performing periodontal and implant treatment. If you do not currently have a general dentist, we will gladly assist you in finding one in your area.

ਪੈਲਾਟਾਈਨ 'ਚ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ 16 ਜੂਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਐਤਵਾਰ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਮੇਂ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਹੀ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਠੰਢੇ ਮਿੱਠੇ ਜਾਲ ਦੀ ਛਬੀਲ ਵੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਿਨਾਸਾ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਮਨਾਇਆ

ਮਿਨਾਸਾ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ: ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚਾਹਨਾ ਗੁਰੂਘਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੌ ਮੀਲ ਉਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਫੋਕਸ ਵੈਲੀ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਹਰ ਹਫਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਵੱਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗਰੀਨਵੇ ਦੇ ਓਸਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੂਰ ਦੂਰੇ ਦੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਇਕਾਦਕ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਸਿੱਖ ਟੈਪਲ ਫੋਕਸ ਵੈਲੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦੇ ਭੰਗ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਬੀਬੀ ਨਵਚੇਤਨ ਕੌਰ ਨੇ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਬਾਰੇ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਤਲਾਹ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਦੇ ਫੈਲਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਰੋਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਹੈਲਥ ਸਕਰੀਨਿੰਗ (ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਪਤਤਾਲ) ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਹਵਾਈ ਆਡਿਆਂ ਉਤੇ 221 ਡਾਕਟਰ, 111 ਸਿਹਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਈ ਆਡਿਆਂ ਉਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਰਖ ਕਰਨਗੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਈ ਆਡਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਬੰਗਲੌਰ, ਕਾਲੀਕਟ, ਚੇਨਈ, ਕੋਚੀਨ, ਕੋਇੰਬਟੂਰ, ਗੋਆ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਜੈਪੁਰ, ਕੋਲਕਾਟਾ, ਲਖਨਊ, ਮੁੰਬਈ, ਪੂਣੇ, ਨਾਗਪੁਰ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ, ਤ੍ਰਿਚੀ ਅਤੇ ਵਾਰਾਣਸੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ 370 ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੇ

ਨਮੂਨੇ ਲੈ ਕੇ ਪੁਣਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 44 ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਵਿਚ ਫਲੂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 4 ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਕੇਸ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਤੋਂ ਫਲੂ ਦੀ ਲਾਗ ਲੱਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 70 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 120 ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਤਤਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਆਡਿਆਂ ਉਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂਕਿ 14 ਦੀ ਜਾਂਚ, ਸੰਪਰਕ ਲੱਭ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਫਲੂ ਵਾਲੇ 44 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ 16 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ 20 ਜ਼ੋਰੇ ਇਲਾਜ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਫਲੂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਸਥਿਤੀ ਉਤੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ 15 ਜੂਨ 2009 ਤੱਕ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਦੇ 35,928 ਕੇਸ ਲੱਭੇ ਹਨ।

Matrimonials

Executive Khatri Sikh parents want a suitable match for a beautiful 27 year old Canadian born daughter, UBC graduate LLB honors from UK. Please call 604-261-9555 or e-mail: dalipmehta@hotmail.com

Looking for a amritdhari or willing to be amritdhari girl far a amritdhari Chadda Sikh, 24, 5'11", pursuing PGDCA in computers. Highly respected and well established gursikh family from Patiala with a lot of city property. Contact: 702-236-5472

Punjabi Sikh family seeking suitable match for their son 26 yrs, 6 ft, clean shaven with Master Degree from USA, on work permit. Please respond with photo/biodata to: mps.asr@gmail.com or 630-857-8255.

SIDHU & ASSOCIATES REALTY COMMERCIAL REAL ESTATE

**GAS STATION, HOTEL, LIQUOR STORE
RESIDENTIAL REAL ESTATE IN ILLINOIS**

**ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ,
ਮੋਟਲ, ਹੋਟਲ,
ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ
ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ
ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ/
ਵੇਚਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ

Baljit (BJ) Sidhu, Broker

Cell: 630-862-0941

Fax: 630-423-4024

sidhu-realty@hotmail.com

ਇੰਡੀਆਨਾ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਗੈਰੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਖੱਟੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲਿਆ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਲਾਲ, ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਵੀਰ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਦੋਸਤ ਉਦੋਂ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। 26 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਮੇਰੀਵਿਲ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਈ 14 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਮਨਹੂਸ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਉਹ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰ ਲੁਟੇਰੇ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਆਏ। ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਬੁਲੇਟਪ੍ਰੂਫ ਕੈਬਿਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਤੇ ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੁੰਡੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਲੁਟੇਰੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਾ ਹੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਲੁਟੇਰੇ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਥੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਰਹੇ

ਪਰ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਾ ਕੋਈ ਹਾਲਪਾਹਰਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮਰਿਆਂ ਉਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਕੋਈ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਉੱਜ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸੂਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਕਤਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦਈ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਵਤੀਰੇ 'ਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਗਾਹਕ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਕੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ। ਪੁਲੀਸ ਹੁਣ ਤਕ ਸ਼ੱਕੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹੈ।

Great Truckers Driving School

2500 Enterprise Drive
Allen Park, MI 48101

Unlimited Training

- *Check the Service and Rate, Come to Great!
- * Michigan State Certified School
- * Immediate Job Placement
- *Arrangement for Stay
- *Special Class for Learning Permit

ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ

CDL Class A, B, P & S Training

Call Mr. Raj Sandhu at (313) 208-5072

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਔੜ ਨੇ ਭੰਨਿਆ, ਮੌਨਸੂਨ ਲੇਟ ਹੋਈ, ਕਿਸਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ

—ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ ਕਾਹਨੂਵਾਨ : ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਗਲ ਗੂਠਾ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਲਵਾਈ 10 ਜੂਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਉਲਟ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਹੂ ਨਾਲੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਤੇਲ ਫੂਕ ਕੇ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣਾ ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਵੀ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਨਸੂਨ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਹਫ਼ਤਾ ਲੇਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਸੁਸਤ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਡੇਢ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਹੋਰ ਮਣਾਂ ਮੂੰਹ ਡੀਜ਼ਲ ਫੂਕਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਉੱਝ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਹਫ਼ਤਾ-ਡੇਢ ਹਫ਼ਤਾ ਲੇਟ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਲਈ ਲੋਬਰ ਦੀ ਥੁੜ੍ਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਫਸਲ ਹੋਰ ਲੇਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਬਰ ਦੀ ਇਕਦਮ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਲੋੜ ਕਾਰਨ ਲਵਾਈ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹਿੰਗੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉੱਝ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ

ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਵੀ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਬੀਆਂ ਲੋਬਰ ਪਿਛਲੇ ਕਣਕ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਘੱਟ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਕੁ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਥਾਂ ਉਪਰ ਤਾਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਲੱਗੀ ਔੜ ਕਾਰਨ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਥੁੜ੍ਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਹੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕੱਢ ਕੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲਗੀ ਹੈ।

ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਣੀ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਹੋਰ ਘੱਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਉੱਪਰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਲੈਕ ਆਊਟ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉੱਝ ਰੋਪੜ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਕੱਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਝੋਨੇ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਰਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖਪਤ ਉੱਪਰ ਦਬਾਅ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਮੀਂਹ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦਸ ਦਿਨ ਪਛਤ

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਮੀਂਹ ਨਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ, ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਪਛਤ ਜਾਵੇਗੀ।”

ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦਸ ਜੂਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਮੁੱਕਣ ਦੀ, ਜਦਕਿ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਲੁਆਈ ਅਧ ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਦਿਨ ਲੱਗਣਗੇ।” ਇਸ ਮੌਕੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਲਈ ਮੀਂਹ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਪਰ ਮੌਨਸੂਨ ਦਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਾਲੇ ਤਕ ਛੇ ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੁਣ ਤਕ ਅੱਠ ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਲੁਆਈ ਅਧੀਨ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਲਾਏ ਝੋਨੇ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਲੁਆਈ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਕਾਫੀ ਤੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 26 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਝੋਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 35 ਫੀਸਦੀ ਚਾਵਲ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੂਨ ਵਿਚ ਮੌਨਸੂਨ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਲੇਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੇਤੀ-ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕੇ.ਕੇ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੂਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ 66.4 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਜੂਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਦਰਵਾਂ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਮੌਨਸੂਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਨਾਕਸ ਸਪਲਾਈ ਕਾਰਨ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਰੇਟਰਾਂ 'ਤੇ ਸਬਮਰਸੀਬਲ ਪੰਪ ਚਲਾਉਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਣਗੀਆਂ।”

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਂਜ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਆ ਰਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਚਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸਬ-ਸਾਇਲ ਵਾਟਰ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰੇ ਬਿਨਾਂ ਡ੍ਰਿਲ ਅਤੇ ਛਿੱਟੇ ਦੇ ਕੇ ਕਣਕ ਦੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਧਾਨ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਕੇ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਦਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰਾਜ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੁੰਗ, ਦੁਲਾਨਾ, ਭੁੰਬਲੀ, ਪਸਨਾਵਾਲ, ਸਠਿਆਲ ਅਤੇ ਤੁਗਲਵਾਲ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਹਨ। ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ.

ਐਚ.ਐਸ. ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਧਾਨ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਇਹ ਤਜ਼ਰਬਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ, ਮੋਗਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਨ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵੀ ਕਣਕ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ 90 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਚਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾ. ਪੀ.ਐਸ. ਰੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਧਾਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਕੀਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਅਬੋਹਰ : ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਖੜਕ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਗਹਿਲੋਤ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਲਬੱਧਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਭਾਖੜਾ-ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਹਰੀਕੇ ਬੈਰਾਜ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 8,230 ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ 9,770 ਕਿਊਸਿਕ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਲਈ ਕੁੱਲ 18,000 ਕਿਊਸਿਕ ਪਾਣੀ ਹਰੀਕੇ ਪੁੱਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ 15,000 ਕਿਊਸਿਕ ਪਾਣੀ ਹੀ ਪੁੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 7000 ਕਿਊਸਿਕ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਭੜਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ 2,670 ਕਿਊਸਿਕ ਪਾਣੀ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਕੀਤੀ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਡੈਮਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਛੱਡਣਾ ਬੇਮੁੱਕ ਭਾਖੜਾ-ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਹੈ, ਪਰ ਹਰੀਕੇ ਬੈਰਾਜ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵਫ਼ਦ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਫ਼ਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਐਕਸੀਅਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ।

ਉੱਝ ਸ਼੍ਰੀ ਗਹਿਲੋਤ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਡੈਮਾਂ 'ਤੇ ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਹੋਣ ਦਾ ਤਰਕ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੌਂਗ ਡੈਮ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ 1280.46 ਫੁੱਟ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ 1,140 ਕਿਊਸਿਕ ਦੀ ਆਮਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਿਕਾਸੀ 9,925 ਕਿਊਸਿਕ ਹੈ। ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਦਾ ਪੱਧਰ 1514.28 ਫੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ 23,000 ਕਿਊਸਿਕ ਦੀ ਆਵਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 31,292 ਕਿਊਸਿਕ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਡੈਮ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 503.95 ਮੀਟਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ 7,325 ਕਿਊਸਿਕ ਦੀ ਆਵਕ ਮੁਕਾਬਲੇ 6,334 ਕਿਊਸਿਕ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ

ਹਿਊਸਟਨ (ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਰੀਨ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ 15 ਜੂਨ ਤੋਂ 21 ਜੂਨ ਤੱਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸਜਿਆ। ਲੰਘੇ ਔਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁਟ ਵਰਤਿਆ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੰਗਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਹਿਊਸਟਨ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ, ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਤੇ ਫਾਦਰਜ਼ ਡੋ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਬੀਬੀ ਮਨਚੰਦਾ ਨੇ ਫਾਦਰਜ਼ ਡੋ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ

ਗੁਰੂਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕੀਰਤਨੇ ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ), ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜਸ ਅਤੇ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਬਚੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਸ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧੀਆਂ ਹੀ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਛਬੀਲ ਵੀ ਲਗਾਈ।

Gas Stations, Liquor Stores, Motels For Sale in Northern Nevada

Hot Listings

1. C-Store/Gas Stn. Reno NV, **Asking price \$275,000** Business only. Monthly Gross Profit \$24,000, Lease Rent \$4500 P.M.
2. Port of Subs: Grass Valley CA, **Asking Price \$240,000**, Monthly Gross Revenue \$33,000+Lease Rent \$3000 P.M.
3. Discount Gas and Liquor Store, Reno NV, **Asking Price 1.7 Million** with Real Estate. Monthly Gross Profit \$27,000
4. 58 Units Motel in Modesto, CA, on leased land. Lease payment \$ 3200 P.M., **Asking Price \$625,000**
5. Gas/Stn C-Store: Reno, NV, With Real Estate. **Asking \$1.7 Million**, Built in 2000, on .77 Acre Lot Auto, Car wash 6 MPD's. Very Busy Location.
6. Gas/Stn. C-Store on HWY 50 Near Placerville, CA, **Asking 1.7 Million**, Build on .77 Acre Lot. Adjacent 1.05 Acre Commercial Lot is Included in price. Inside Sale \$55000+approximatly and pumping 60,000 gallons.

For More Information on the above listings and for Motels and Shopping Centers in other states Call Sukhdev S. Hundal

Specialist in Gas Station, Liquor Store, Motels and Other Commercial Properties

Tel:775-624-1315

Fax:775-824-3660

E-mail:SDHUNDAL@sbcglobal.net

ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬਣ ਸਕਦੇ ਬਾਦਲ ਦਲ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਦੌਰਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਭਾਰੀ ਪੈਣ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸਮਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਸੂਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸੂਹੀਆ ਵਿੰਗ (ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ.) ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੰਥਕ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਲਏ ਸਟੈਂਡ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾੜੀ ਕੇਸ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ

ਭਰਵੱਟੇ ਤੱਕ ਨਾ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤਰੀ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪਤਿਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟ ਵਿਚੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਹੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਚੰਗੀ ਪੈਂਠ ਹੈ, ਜ਼ੋਰ ਅਜਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਗਰਮ ਖ਼ਿਆਲੀ ਸਿੱਖ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗਰਮ ਖ਼ਿਆਲੀ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਸੰਭਾਵੀ ਦਾਖ਼ਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੁਫੀਆ

ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਲ 1996 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵੋਟਰ ਸਨ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2004 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੱਤਾ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕੇ 50 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਹ ਵੋਟਰ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੋਟਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ, ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵੀ ਚੋਣ ਅਮਲ ਸਬੰਧੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਵੀ ਲਿਆ। ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਜਾਂ 2010 ਦੇ ਆਰੰਭ 'ਚ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਗੀ

ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ 470 ਤੋਂ ਵਧ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ 14.20 ਕਰੋੜ ਆਈਟਮਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭੰਡਾਰ ਹੈ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ (ਸੰਸਦ) ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੇ ਇਕ 'ਸਿੱਖ ਸੰਗ੍ਰਹਿ' ਉਦਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਇਸ ਉਦਮ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੋਜ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਸ ਵਕਾਰੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ 470 ਤੋਂ ਵਧ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ 14.20 ਕਰੋੜ ਆਈਟਮਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨਵਤੇਜ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਹੱਥ ਖਰੜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਹੈ।"

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਖਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਇਕ ਕਿਤਾਬ 'ਦਿ ਐਗਜ਼ਾਈਲ' (ਜਲਾਵਤਨੀ) ਦੇ ਲੇਖਕ ਸ੍ਰੀ ਸਰਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀ 'ਸਿੱਖ ਕੁਲੈਕਸ਼ਨ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ' ਵਲੋਂ ਕੌਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਸੰਨ 2002 ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੋਈ, ਇਸ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ (ਸਿੱਖ ਕੁਲੈਕਸ਼ਨ ਉਦਮ) ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਸੂਝ-ਬੂਝ

ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਹ ਖੋਜੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਮਿਸਾਲੀ ਵਸੀਲਾ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਚੰਗਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।" ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬਹੁਨਸਲੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਇਕ ਪਰਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਜੇਮਜ਼ ਐਚ. ਬਿਲਿੰਗਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਸੰਸਥਾ 'ਕੌਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਇਸ ਉਦਮ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਕੌਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿਰੀਨ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਿੱਖ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਦਮ ਪਰਚਿਆਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਪੱਤਰਾਂ ਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦਾ ਇਕ ਸਥਾਈ ਸਰੋਤ ਬਣੇਗਾ।"

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਛਪਣੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਕੁੰਨ ਇਨੀ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਆਈ ਨਵੀਂ ਆਮਦ ਵਿਚ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਮਿਰੀਨ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਅਸੀਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਐਮ.ਪੀ.-3 ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ।"

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

KARN GILL

44644 Ann Arbor Rd.
Plymouth, MI 48170

(734) 612-9984

www.KarnGill.Com

KarnGill@Hotmail.Com

COLDWELL BANKER
Preferred, Realtors

Either Buying or Selling a Home in Michigan
"Always Go with the Winner"

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ???

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

- ✓ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਲੋਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ
- ✓ ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 877-899-6244

www.tryemc.com

We
Work in
All 50
States

Punjab Times
Established in 2000
10th Year of Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

California Bureau:
Ashok Bhaura
(Bureau Chief)
925-752-8025
Tarlochan Singh Dupalpur
(408) 903-9952
Charanjit Singh Pannu
408-608-4961
Devinder Singh
(510) 750-5757
Shiara Dhindsa
661-703-6664
Honorary Directors
Community Relations:
Pritam S. Grewal
408-406-0703
Kuljeet Singh
510-284-9580

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 75 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 350 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer
The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.
Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ

ਮਿਦਨਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਤਾਪੇਲੀਆ, ਛੋਟੇਪੇਲੀਆ ਅਤੇ ਡਾਲੀਪੁਰ ਚੱਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਤਾਪੇਲੀਆ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਆਦਾਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪੀਪਲਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਛਤਰਸਰ ਮਹਤੋ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਪਿਰਕਾਟਾ ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ 7 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਸਕੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇਹ ਸਫ਼ਰ 19 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 17 ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਰਸੂਖ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵਲੋਂ 48 ਘੰਟੇ ਦੇ ਬੰਦ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਨਕਸਲਵਾਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਾਜਾਂ ਬਿਹਾਰ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਝਾਰਖੰਡ, ਉੜੀਸਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੀ

ਚੌਕਸੀ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਝਗੜੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੰਦ ਦੌਰਾਨ ਉੜੀਸਾ 'ਚ ਦੋ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਏ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਮੁੜ ਉਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 1970 'ਚ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਤਕੜਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 40 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸ 'ਚੋਂ ਉਭਰ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਪੱਛਮੀ ਮਿਦਨਪੁਰ ਦੇ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਖੇਤਰ 'ਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਦਲਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਆੜ 'ਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ, ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ 'ਚ ਹੋਈ ਹਾਰ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਮਿਲੀ ਹਾਰ ਕਾਰਨ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵਿਰੁਧ

ਇਹ ਅੱਕ ਚੌਬਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ।

ਰਾਜਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਕਸਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੇ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਨਕਸਵਾਦੀ ਜੇ ਬੁਰੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ? ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੁੜਿਆ-ਟੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਤ ਸਮਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਰ. ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਵਣਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ

ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਠੁਸ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਸਗੋਂ ਫਰਜ਼ੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਟੇ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਾਮੂਲੀ ਮੰਗਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਜੇ ਨਕਸਲੀ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ 'ਚ ਦੋਸ਼ ਕਿਸ ਧਿਰ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦੇ?

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਮਾਓਵਾਦੀ) 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠਲੇ 42 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਹੱਲ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾਈ ਅਕਾਲੀਆਂ

ਲੱਗਿਆ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤੀ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲਿਆਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜੋ ਕੁਝ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਆਸਤ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸੂਚੇ ਸੂਚੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਐਨ ਡੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤ ਕਰੇ। ਫਿਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜੁਨੀਅਰ ਧਿਰ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਸੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅਸੂਲ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਸਹੀ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨਿਟ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੋ ਅਕਾਲੀਆਂ ਲਈ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੱਟੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਇਹੋ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਈ। ਹੁਣ ਸਰਬਜੀਤ ਮੱਕੜ ਵਲੋਂ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਵਾਹੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਠੰਡ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਦਲੀਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਗੇ

ਲਗਾਤਾਰ ਝੁਕਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਮੰਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਕਾਫੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਬਕਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਇਹੋ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਤਬਕਿਆਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਧਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਫਾਇਦਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 52 ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ 17 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 3 ਵਿਚ ਹੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ।

ਰਾਜ ਹੱਥ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੇ

ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂ ਤਬਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲ ਪਰਤ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਹੋਈ ਹਾਰ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਧਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧਾਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਮਾਝੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਰ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇੰਝ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਮੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਉਹ ਸਫਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਾਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਵਧ ਰਹੇ ਕਲੇਸ਼

ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾੜੇ ਰੁਖ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਡਾ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਵੀ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੋੜਾ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਕਲੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਫਿਰ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ। ਹਾਲੇ ਵੀ ਖਿਚੋਤਾਣ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਝੱਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਲੜ ਲਗੇ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਛਿੱਤਰ ਵੀ ਫੇਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਆਖੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, 'ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਨਹੁੰ ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ।'

ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਦਾ ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕੰਢੇ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ
ਪਟਿਆਲਾ: ਇਕ ਪਾਸੇ ਗਰਮੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਖੜਾ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਡਿਗ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਕਾਰਨ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਓਧਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਸੰਕਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ 1804 ਲੱਖ ਯੂਨਿਟ ਪਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਪਲਾਈ 1460 ਲੱਖ ਯੂਨਿਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 344 ਲੱਖ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਮੰਗ ਨੇ 1800 ਲੱਖ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਖੜਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 1499 ਫੁੱਟ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਪਾਣੀ ਪੱਧਰ 1466 ਫੁੱਟ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਖੜਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ

ਪੈਦਾਵਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਵਿਚ 1466 ਫੁੱਟ ਤਕ ਪਾਣੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਹਾਈਡਲ ਜੈਨਰੇਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਨਸੂਨ ਆਉਣ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਡੇਢ ਹਫਤਾ ਹੋਰ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਖੜਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੱਧਰ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਤੋਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹਫਤੇ ਦਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੇ ਬਰਸਾਤ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 350 ਲੱਖ ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਡੈਮ ਦੀ ਜੈਨਰੇਸ਼ਨ ਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਲੈਕ ਆਊਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਾਰ ਮੌਨਸੂਨ ਸੀਜਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਸ ਨਾਲੋਂ ਅੱਧੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਅਸਮਾਨ ਵਲ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਸੋਕੇ ਵਲ ਵਧਦਾ

ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਨਸੂਨ ਦਾ ਸੀਜਨ ਜੂਨ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸਿਰਫ 39.5 ਐਮ.ਐਮ. ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਔਸਤ ਨਾਲੋਂ 45 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 18 ਜੂਨ ਤੱਕ 113.6 ਐਮ.ਐਮ. ਬਾਰਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਤਿਆਗੀ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਕਾਫੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਦ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।' ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 1 ਜੂਨ ਤੋਂ 17 ਜੂਨ ਤੱਕ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ 14.33 ਐਮ.ਐਮ. ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 76.6 ਐਮ.ਐਮ. ਬਾਰਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 31.2 ਐਮ.ਐਮ. ਬਾਰਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਹਾਲੇ ਤੱਕ 3.1 ਐਮ.ਐਮ. ਬਾਰਸ਼ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ 30 ਐਮ.ਐਮ. ਬਾਰਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਹਾਲੇ ਤੱਕ 1 ਐਮ.ਐਮ. ਹੀ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ		
ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)	ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)	ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ	ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ	ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ	ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ	ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ	ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ	
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ	ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)	
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ		
ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ		

ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦਾ ਕੁਟਾਪਾ, ਵਿਵਾਦ ਮਘਿਆ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਲੁਧਿਆਣਾ : ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਵਿਖੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦੋ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਤੁਲ ਫਤ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮਕਾਰ ਠੱਪ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਮੁਲ ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁਧ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵੇਰਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੌਂਸਲਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੜਵਲ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀ ਬਾਹਰ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਧਾਰਾ-102 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ

ਐਸ.ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲ ਹੋਣਗੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਐਸ.ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲ ਹੋਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਟਕਲਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਲੱਗਣ ਲਈ ਕਈ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਅਗਰਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀਆਂ ਅਟਕਲਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਆਨਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ 35 ਬੰਦੂਕਾਂ, ਪਿਸਤੌਲ ਬਰਾਮਦ

ਵਿਆਨਾ : ਵਿਆਨਾ ਕਾਂਡ ਵਿਚ 6 ਹੋਰ ਮਸ਼ਕੂਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਸ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਾਈਰਿੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਆਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ 35 ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਪਿਸਤੌਲ, 2000 ਗੋਲੀਆਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਲਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਬਕਸਾ ਤੇ ਕਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 24 ਮਈ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ

ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ ਨੂੰ ਅਲਫ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਲੰਘੀ 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚਾ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਠੱਪ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ 37 ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੀ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਚੂੜੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਨਿਆਂ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਯੂਨੀਅਨ, ਰੈਵੀਨਿਊ ਪਟਵਾਰ ਯੂਨੀਅਨ, ਕਾਨੂੰਗੋ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਡੀ.ਸੀ. ਆਫ਼ਿਸ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਾਤਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਤੇ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣ।

ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਫੌਜੀ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਬੈਨੀਪਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮਰਨੇ ਬਚਾਇਆ ਹੈ। ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਲੰਘੀ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਬ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਮੇਜਰ ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ ਦੀ ਨਾ ਕੇਵਲ

ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਕੇ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਇਕ ਧਰਨਾ ਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਮੇਜਰ ਜੀ.ਐਸ. ਬੈਨੀਪਾਲ

ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਜੀ. ਐਸ. ਬੈਨੀਪਾਲ

ਕੰਮਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਕੌਂਸਲਰ ਅਤੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਉਸਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕੌਂਸਲਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੜਵਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ 30-40 ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਉਸਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਮੇਜਰ ਜੀ.ਐਸ. ਬੈਨੀਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਘੋਟਾਲੇ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਦੀ ਰੱਜਿਸ਼ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਬੈਨੀਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਂਸਲਰ

ਕੜਵਲ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਰਾਹੀਂ ਉਸ(ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ) 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਰਾਡਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਂਸਲਰ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਉਹ ਅੱਜ ਗੁੰਡਾ ਗਰਦੀ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ। ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੌਂਸਲਰ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਿਹਾ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਾਤੀ ਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਧੱਕਾਮੁੱਕੀ ਕੀਤੀ।

ਕੌਂਸਲਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੜਵਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਕ ਸਮਰਥਕ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਾਉਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਨਿਊ ਜਨਤਾ ਨਗਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜੱਸੀ ਨਾਮਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਇਹ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੱਸੀ ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ।

ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖੇ 12 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ

ਜਲੰਧਰ : ਸਥਾਨਕ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖੇ ਗਏ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ 14 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 12 ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੀ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ 5 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਹ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਸਟ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਆਏ ਸਨ। ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਡਾ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਲੱਗ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਡਾ. ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ

ਇਸ 'ਤੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਬੈਨੀਪਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਧੱਕਾਮੁੱਕੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾਤ ਵੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੁੱਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜ਼ੇਰੇ ਇਲਾਜ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਬੈਨੀਪਾਲ ਦਾ ਹਾਲਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਕੋਹਾਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਮਾੜੇ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਨੱਥ ਪਾਈ ਜਾਵੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੜਵਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੌਂਸਲਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੜਵਲ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 4 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Desi Bazar

Now Proudly Serving You At Two Locations

916 E. Main Street #118,
Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040
Fax: 317-888-2050

6663 W Washington St
Indianapolis, IN 46231
Tel: 317-247-7240
Fax: 317-247-7250

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ Punjabi Dhaba

Fine Indian Cuisine
Restaurant & Banquet Hall

2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659

Lunch & Dinner Buffet

ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

773-262-2080, 773-764-9392

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ
ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ
ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ
ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗਾਰਦਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਬਦਸਲੂਕੀ

ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਦਾਖਾ : ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਯਾਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਹਗਾ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਕੈਮਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਲਾਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਨੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਥੇ ਇਸ ਬਦਸਲੂਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਰਤੀ ਯਾਤਰੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਹੰਬਤਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਬੀਬੀ ਹੰਬਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਥੇ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪੈਦਲ ਜਾਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਦਿੱਕਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਈਆਂ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਟਿਕਾਣੇ ਉਤੇ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਪਰ ਬਾਕੀ ਯਾਤਰੀ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਲੰਬੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਦੁਖੀ ਹੋਏ।

ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਜਥੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਸਾਹਿਬ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ (ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ) ਵਿਖੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬੰਸਰੀ ਲਾਲ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਨ 1979 ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ

ਪਾਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੀ ਮੱਦਦ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸਰਨਾ ਦਾ ਝੂਠ!

ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਆਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਸਰਬਣ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਸੇ ਪਏ ਹਨ। ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਕ ਬੀਬੀ ਮਿਨਾਕਸ਼ੀ ਜੋ ਸਵਾਤ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕਾਫਲੇ ਨਾਲ ਇਥੇ ਪਨਾਹਗੀਰ ਸਨ, ਉਹ ਭੁੱਖਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਹੰਬਤਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਬੜਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਣੀ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਰਸਯੋਗ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਲਤ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ

ਖਸਤਾ ਸੀ, ਛੱਤ ਦਾ ਲੈਂਟਰ ਤਿਤਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲਈ ਬੱਲਬ ਤੱਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਬੋਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿ ਸੁਣ ਤਾਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਖਰਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਪਰਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੁੱਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੀ ਮੱਦਦ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਗਏ ਮੈਨੇਜਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ 31405

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੁਪਈਆਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੀਤਤ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰੋਸ ਹੈ ਕਿ ਸਰਨਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪੀਤਤ 450 ਪਰਿਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਰਣ ਲਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬਨੇਰ, ਸਵਾਤਵਾਦੀ, ਪੀਰ ਬਾਬਾ ਆਦਿ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਤ ਕਰਕੇ ਆਏ ਇਹਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ 150 ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ 30 ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ.ਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਰਦਾਨ ਖੇਤ ਵਿਚ ਹਿਜ਼ਰਤ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ 20-25 ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਪਰ ਘਰ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਿਜ਼ਰਤਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਆਲਮ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਤਬਤਗ੍ਰਸਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿ ਹਕੂਮਤ ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜਾਈ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਆਮ ਪਬਲਿਕ ਹਿਜ਼ਰਤਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਤੋਰਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੀਤਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵਾਧੂ ਪਿਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਸਮੇਂ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਸਕੀਏ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀਤਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਪੀਤਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਸਮੇਤ ਪੂਰੇ ਐਡਰੈਸ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਰੱਖ ਲਿਆ।

ਹੁਣ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰੇਗੀ

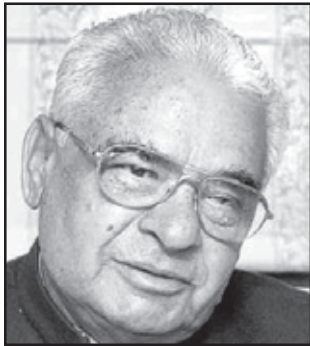
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮੋ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦਾ ਲੰਘੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਾਰ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਮਾਇਆਵਤੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅੜੀ ਰਹੀ ਕਿ ਬਸਪਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ 'ਤੇ ਲੜੇਗੀ, ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਏਗੀ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਪਹਿਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ

ਹਰਿਆਣਾ ਅੰਦਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੋਲ ਹੋਈਆਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ 15.73 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੈ ਗਏ। ਜਦੋਂਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਸਪਾ ਨੂੰ 9.89 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਹਾਲਾ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 15.68, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 12.09 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੋਟ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਇਨੈਲੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਗਿਆ। ਬਸਪਾ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਸਾਹਮਣੇ ਝੁਕਣ ਲਗੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਬਸਪਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਦੀ ਆ

ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਲ 90 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 50 'ਤੇ ਐਚ.ਜੇ.ਸੀ.ਪੀ. ਲੜੇਗੀ ਜਦਕਿ 40 ਸੀਟਾਂ ਬਸਪਾ ਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਚ.ਜੇ.ਸੀ.ਪੀ. ਦੇ ਕੁਲਦੀਪ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਰਲ ਕੇ ਹੀ ਲੜਾਂਗੇ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ 6 ਅਤੇ ਐਚ.ਜੇ.ਸੀ.ਪੀ. 4 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ। ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਇਸ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਾਫ਼ੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹਾਂ।

ਭਜਨ ਲਾਲ

ਮਾਇਆਵਤੀ

ਵਿਚ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਜਨਹਿਤ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੜਨ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਬੀਤੀ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲਖਨਊ ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਲ ਕੇ ਲੜਨਗੀਆਂ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਬਸਪਾ ਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਹਾਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਹੁਣ ਬਸਪਾ ਅਗਲੀਆਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਲੰਘੀ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੀ ਹਰਿਆਣਾ ਜਨ ਹਿਤ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ (ਐਚ.ਜੇ.ਸੀ.ਪੀ.) ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਐਚ.ਜੇ.ਸੀ.ਪੀ. ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੋਣਾਂ

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

*ਰਿਫਿਊਜੀ ਸਟੇਅ *ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੇਸ
*ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਡਿਪੈਂਡੇਂਸ਼ਨ *ਬਿਜਨੈਸ ਵੀਜ਼ਾ
*ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਸਬੰਧੀ ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ
*ਐਡਾਪਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

Attorney At Law

Law Offices Of Jaspreet Singh

37-18, 73 Street, Suite 401
(Near Subzi Mandi)
Jackson Hts, NY-11372
Ph: 718-533-8444
Fax: 718-533-8460

44790 S. Grimmer
Blvd. #204
Fremont CA-94538
Ph: 510-657-6444
Fax: 510-657-6443

2945 W. Capitol Ave,
Sacramento CA-95691
Ph: 916-372-4448
Fax: 916-372-4440

Indian Restaurant For Sale

ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

Excellent Location
Low Rent
Long Lease
99 Seats

ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ
ਘੱਟ ਰੈਂਟ
ਲੰਮੀ ਲੀਜ਼
99 ਸੀਟਾਂ

Full Bar License

For More Info. Call

Vicky Vasudeva: 414-688-4197
Sony: 414-526-2026

ਚੰਦਰਮਾਂ ਤੇ ਵਿਸਫੋਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਲੰਦਨ : ਚੰਦਰਮਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਨਾਸਾ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਇਥੇ ਇਕ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਮਿਸਾਈਲ ਨਾਲ ਚੰਦਰਮਾਂ ਦੀ ਸਤਹਿ 'ਤੇ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਸਾ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕੀ ਵਿਸਫੋਟ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਗੁਬਾਰਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਲਾਉਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਭਾਫ਼ ਦੇ ਕਣ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਵਿਸਫੋਟ ਲਈ ਕੈਪ ਕੈਨੇਵਰਲ ਨਾਲ ਇਕ ਪੁਲਾੜ ਮਿਸ਼ਨ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਸਾਈਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਫੋਟ ਨਾਲ ਧੂੜ, ਗੈਸ ਅਤੇ ਵਾਸ਼ਪੀਕ੍ਰਿਤ ਹਿਮਜਲ ਦਾ ਛੇ ਮੀਲ ਉੱਚਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਬਾਰਾ ਉਠੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਖੋਜ ਸਫਲ ਰਹੀ ਤਾਂ ਚੰਦਰਮਾਂ 'ਤੇ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਬੇਸ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਖਰ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ।

ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਨਮਿਤ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ

ਜਲੰਧਰ : ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਹਿਚਾਣੇ ਆਗੂ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਲੰਘੀ 21 ਜੂਨ ਹੋਏ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸਮੂਹ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਗਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਲੋਕ-ਸੰਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਹਿਦ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੀ ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਰੋਹ ਮੌਕੇ ਖਚਾਖਚ ਭਰੇ ਹਾਲ 'ਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਟਰਸਟੀਆਂ, ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਦੇ ਹਮਸਫ਼ਰਾਂ, ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਲਗਭਗ 2 ਦਰਜਨ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਵਲੋਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ, ਕਿਰਤੀ ਲਹਿਰ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ, ਅਨੇਕਾਂ ਆਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ, ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਨਿਰੰਤਰ

ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਕਪੂਰਥਲਾ : ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਅਤੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਵੇ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚਾਰ ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹਨ।

ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 60 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਇਕ ਬਲਬ ਤਕ ਨਹੀਂ ਬਲ ਰਿਹਾ। ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਬੈਲਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਦੋਆਬਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਘਰ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਹਾਲੇ ਤਕ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਬਕਦੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 4,04,923 ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਬਿਜਲੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ

ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਅਮਿਟ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਰਸਮੀ ਆਗਾਜ਼ ਮੌਕੇ ਦੇ ਮਿੰਟ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉਪਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 'ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ', 'ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਅਰੇ ਗੂੰਜ ਉਠੇ। ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਲੋਕ ਮੋਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਵੈਲਫੇਅਰ ਟਰਸਟ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ, ਲੋਕ ਸੰਗਰਾਮ ਮੰਚ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਵੰਤ ਮਖੂ, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਾਂਬਰ, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਐਮ.ਐਲ. (ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ), ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕ, ਐਮ.ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਟਰਸਟੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ, ਕਾਮਰੇਡ ਗੰਧਰਵ ਸੇਨ ਕੋਛੜ, ਡਾ. ਰਾਜ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਖੱਟੀ ਅਤੇ ਮਿੱਠੀ ਲੱਸੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਚ ਵਾਧਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੁੱਧ ਸਹਿਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਮਿਲਕਫੈਡ ਲਈ ਖੱਟੀ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਲੱਸੀ ਵੱਡੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖੱਟੀ-ਮਿੱਠੀ ਲੱਸੀ ਦੀ ਦੋਵਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਕਿੰਗ, ਟੈਟਰਾ ਪੈਕ ਅਤੇ ਪੌਲੀਏਕ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 49 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਿਲਕਫੈਡ ਦੀ ਇੱਕਲੀ ਲੱਸੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਹੀ 7.42 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਮਿਲਕਫੈਡ ਵਲੋਂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਘੱਟ ਕੈਲਰੀਜ਼ ਵਾਲੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੇਰਕਾ ਦੀ ਲੱਸੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਿਲਕਫੈਡ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ 'ਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੱਸੀ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਮੰਗ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ

ਮੌਜੂਦਾ ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਚ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਿਲਕਫੈਡ ਦੀ ਉਤਪਾਦਵਾਰ ਕੁਲ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਖੀਰ ਦਾ ਜਾਦੂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਤਪਾਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਵਾਦ ਸਦਕਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੁਲ 1.16 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਖੀਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵੇਰਕਾ ਦੀ ਸਵਾਦਲੀ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਨੇ ਵੀ ਮਿਲਕਫੈਡ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵੇਰਕਾ ਨੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੁੱਲ 14.72 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਕੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਿਜਲੀਕਰਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾ ਸਕੀ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ 554 ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਲੇ ਤਕ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ।

ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 16 ਹਜ਼ਾਰ 560 ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ 11 ਹਜ਼ਾਰ 583 ਘਰ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਹਾਲੇ ਤਕ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 69 ਹਜ਼ਾਰ 125 ਘਰ ਵੀ ਹਾਲੇ ਤਕ ਬਿਜਲੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਲਗਭਗ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ

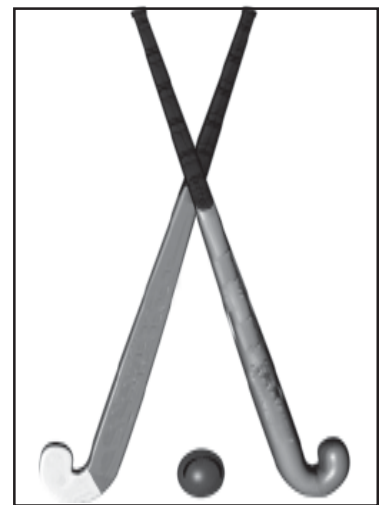
ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਪੇਂਡੂ ਬਿਜਲੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਲੱਖ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਕਰੋੜ ਤੀਹ ਲੱਖ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ 2005 ਤੋਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਇਸ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 15 ਕਰੋੜ ਚਾਰ ਲੱਖ 38 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਘਰ-ਘਰ ਬਿਜਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ 5,500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਪੇਂਡੂ ਬਿਜਲੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਬਿਜਲੀ ਦਿਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਲੱਖ

48 ਹਜ਼ਾਰ 558 ਘਰ ਗੁਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 69 ਹਜ਼ਾਰ 125 ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਘਰ ਗੁਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਪੇਂਡੂ ਬਿਜਲੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਜ਼ੀਰਾ ਬਲਾਕ ਦੇ 3862 ਘਰਾਂ ਵਿਚ 1670 ਘਰ ਵੀ ਬੀ.ਪੀ.ਐਲ. ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਚ.ਐਸ. ਬਰਾੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਸਕੀਮ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਜੂਨੀਅਰ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ, ਭਾਰਤ ਨੌਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ

ਜੂਨੀਅਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਸੀ। 1997 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮ ਪਹਿਲੀ

ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਖੇਡੀ ਸੀ। ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਉਲੰਪੀਅਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਕੋਲੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਲੈਂਡ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਵਰਗੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਧੂੜ ਚਟਾਈ ਸੀ।

ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਬਲਜੀਤ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਦਿਲੀਪ ਟਿਰਕੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀਨੀਅਰ ਟੀਮ ਵਿਚ ਵੀ

ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਟੀਮ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਉੱਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਬਲਜੀਤ ਸੈਣੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੂਨੀਅਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਖਿਡਾਏ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੁਣ ਕੇ ਕੌਮੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਕੀ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮ ਨੇ ਗਗਨਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ। ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਕੋਚ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸੀਨੀਅਰ) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਕੈਪਾਂ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਜਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਵਾਈ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਟੀਮਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਟੀਮ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਕੋਚ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਉਪਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆ ਰਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਲੈਮਰ, ਪੈਸਾ ਖਿਡਾਰੀ ਲਈ ਮੁੱਖ ਹੋਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੌਣ ਹਾਕੀ ਖੇਡੇਗਾ?

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

India \$545
London \$250

EARLY BIRD SALE!!!!

RK

Carpet & Flooring, Inc.

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

*Commercial *Installation
*Residential *Cleaning
*Industrial *Repair
*Sales

Ravinder Singh Ravi

Ph: 773-761-6888

Fax: 773-761-6865

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography

(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN

(725-7926)

(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanvideo.com

or visit at: www.syanvideo.com

ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ-ਮੱਕੜ ਵਾਲਾ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣੇ

ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਲਿਫਟ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਸੱਦੀ ਗਈ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਹਿਮ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕੁਝਤਣ ਦੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਕੰਢੇ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਦਿਸਣ ਲਗੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਕਾਲੀਆ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ, ਬਲਰਾਮ ਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ, ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ

ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਢਿੱਲੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ

ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ

ਆਪਣੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਭਾਸ਼ਾ ਕੱਢੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਗੇ ਲਿਫਟੀ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਮੱਕੜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ

ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਵਲੋਂ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਮੈਗਾ ਮਾਲਜ਼ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 'ਚ 'ਫਾਈਨਲ ਕਲੀਅਰੈਂਸ' ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਮੱਕੜ ਨੇ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਇਕ ਐਸ.ਪੀ. ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਟਾਫ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਦੋਂਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੱਕੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀਆਂ, ਪਰ ਕੁਝ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ 'ਚ ਬੀਤੇ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੇ ਮੰਤਰੀ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇੰਨੀ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੀਆ ਨੇ ਮੱਕੜ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤਕ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੱਕੜ 'ਲੈਂਡ ਯੂਜ਼' ਅਤੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ, ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਫੀਸ 'ਚ ਛੋਟ ਅਤੇ ਬੇਸਮੈਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਆਕਾਰ 'ਚ ਵਾਧਾ ਵੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ

ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਵਲੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਲੈ ਲਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ

ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ

ਮੰਡਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਵਲੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਕੋਲ ਪੁੱਜੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਵੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵਲੋਂ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਆਪਸੀ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਹਾਈ

ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਮੱਕੜ ਵਾਲੀ ਰਵਾਇਤ ਦੀ ਨੀਂਹ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨੌਬਤ ਇਥੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਮਾਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਮਈ 2008 ਵਿਚ ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਲ ਟਰੇਡਰਜ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਉਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਕਾਰ ਤਕ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸੀ ਤੱਕ ਦਾ ਬਟਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਾਮਲਾ ਰਵਾ-ਦਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਇਕ ਮੱਕੜ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਸਾੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਇਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਕਾਈ 'ਚ ਵੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਫੁੱਟ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕਾਈ ਵਿਚ ਇਸ ਕਦਰ ਪੈਨ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਨ ਲਗੇ ਹਨ।

ਸਥਾਨਕ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਭਾਜਪਾਈ ਮੇਅਰ ਸਵੈਤ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੁਝ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ 'ਮੈਂ ਨਾ ਮਾਨੂੰ' ਦੀ ਰੱਟ ਲਗਾਈ ਬੈਠੇ ਇਹ ਕੌਂਸਲਰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮੰਗ ਹਰੇਕ ਲੀਡਰ ਕੋਲ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਸਤੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਸੀਟ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਤੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੇਅਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਕਟ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਰਾਜ਼ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਤੇ ਮੇਅਰ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ

ਕਰਵਾਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਬੇਸਿੱਟਾ ਰਹੀਆਂ।

ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸੰਕਟ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ-ਚੇਲਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਪਈ ਫੁੱਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਗਏ। ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਖੁਦ ਹੀ ਚਪੇੜਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਲਾਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਦੋਂਕਿ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੋਬਾਇਲ ਵਗੂ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਿੱਸੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੇ।

2007 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇੰਨੀ ਨੇੜਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਤੂਤੀ ਇਸ ਕਦਰ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਈ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੇ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਸੁਫਨੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਸਨ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਪਰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਵਲ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ।

ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਕੰਮ ਜ਼ੀਰੋ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਘਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਵੀ ਭਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਮਜੀਠੀਏ ਨੂੰ ਹੀਰੋ ਬਣਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਅਮਲੇ ਫੈਲੇ ਦੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੱਟੇ ਗਏ। ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ 'ਤੇ

ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਰਨੇ ਲਗਾਉਣੇ ਪਏ। ਅਖੀਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਚਰਨੀ ਲੱਗਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਪੌਂ ਬਾਰਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਰਨੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣ ਪੈਂਦੇ, ਸਗੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਹੁਕਮ ਮੇਰੇ ਆਕਾ।' ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮਜੀਠੀਏ ਖੇਮੇ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਸਿੱਧੂ ਲਈ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਸੀ। ਸਿੱਧੂ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਦੰਦੀਆਂ ਕਰੀਬਦਾ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਉੱਤਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਹੋਈ ਹਾਰ ਨੇ, ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਜੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਕੁਝਤਣ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਮੇਅਰ ਸਵੈਤ ਮਲਿਕ ਸਿੱਧੂ

ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ੀ ਸਵੈਤ ਮਲਿਕ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਨੰਬਰ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ।

ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮਜੀਠੀਏ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧੂ ਵਿਰੁਧ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਬਾਣ ਦਾਗਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮੇਅਰ ਵਿਰੁਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਬੀ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਬਾਹਰ ਬੈਠ ਕੇ ਵੇਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਠਿੱਬੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਘੜਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਜੱਫੀਆਂ ਪੁਆ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਨੇਤਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟੇ ਪਏ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੂਨੀ ਝੜਪ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Wanted Owner Operators

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ ਹੈ

ਯੂਨੀਅਨ ਟਰੱਕਿੰਗ, ਇੰਕ
PO Box # 797
Union City, CA 94587
Ph: 510-324-2700
Fax: 510-324-1432

- ✓ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਰ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਹਰ ਸਟੇਟ ਲਈ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਲੋਡ ਉਪਲਬਧ।
- ✓ ਅਸਲੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਪੇਪਰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਨਾ ਦੇਰੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ।
- ✓ ਟੀਮ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ।
- ✓ ਡਿਸਪੈਚ 24 ਘੰਟੇ ਉਪਲਬਧ।

ਵਧੀਆ ਪੈਸੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਸੁੱਖ ਸੰਧੂ ਸੈਲ: 510-673-4537
ਹਰਜੋਗ ਪੂਨੀਆ ਸੈਲ: 510-714-6039

sukhjinder82@hotmail.com

Aero Travel & Tours Inc.

8401 N. Crawford Ave #105, Skokie IL 60076

A.R.C.

Serving The Community Since 1981
Most Economical Fares & Confirmed Seats to Indian, Pakistan, Bangladesh, Europe and Middle East.

Consolidators For All Major Airlines

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

Toll Free: (800) 679-1328

or (847) 677-2021

e-mail: aerotravel@gmail.com

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਐਸ.ਆਰ.ਐਸ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸੁਣੇ ਹਕੀਕਤ ਅਸਲੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਲੇਟਾਇਨ ਅੰਦਰ ਫੈਲੀ ਕਲਾ-ਕਲੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸੰਗਤ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਲੂਹੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬਜ਼ ਧੜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਅਖੌਤੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕੋਮਲ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲੂਧਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਪੱਖ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਹੈ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਕੁਝ ਅਖੌਤੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੁਫ਼ਰ ਤੋਲਣਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਸਲਾ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਬਰਨ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਬੀਬੀਆਂ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ, ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਜਾਂ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧੀ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ-ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂਘਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਬੰਧੀ ਬੋਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੁਫ਼ਰ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਤਕਰੀਬਨ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਐਨਾ ਬਰੰਨਸਲਿਕ ਨਾਮੀ ਅਮਰੀਕਨ ਔਰਤ ਨੇ 10 ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਲਾਟ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਲਾਟ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਉਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਮਕਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਲਾਟ ਕੁੱਕ ਕਾਉਂਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਕ ਕਾਉਂਟੀ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਟੈਕਸ ਦੇਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਟ ਟੈਕਸ ਸੇਲ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਿਸ਼ਫਲ ਰਹੀਆਂ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਟੈਕਸ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦੇ 4 ਲਾਟਾਂ ਦੀ ਟੈਕਸ ਸੇਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਜ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦੇ 4 ਲਾਟ (108-014, 115-011, 115-021 ਅਤੇ ਬਲਾਕ 24 ਵਿਚ ਲਾਟ ਨੰਬਰ 1 ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿੰਨ ਨੰਬਰ ਕੁੱਕ ਕਾਉਂਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।) ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ ਗਏ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਲਾਟ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਨਾਲ ਡੰਡੀ ਰੋਡ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸਥਿਤ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ਣ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ, ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਈਮੇਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਜੇ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨੂੰ ਅੱਜ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਾ ਪੈਂਦੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 10 ਲਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 4 ਲਾਟਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਕੋਲ ਬਾਕੀ 6 ਲਾਟਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਸ. ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸੇ ਜਗਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਲਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਿੱਜੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ ਖਰੀਦਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਸ. ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖਰੀਦੇ ਲਾਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਲਾਟ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਵਾਲੇ ਲਾਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਲਾਟ ਸ. ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਲਾਟ ਇਕੋ ਹੀ ਸਾਈਜ਼ ਦੇ ਸਨ। ਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਕਨਸੋਲੀਡੇਟ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦੇ ਲਾਟ ਨੰਬਰ 02-09-106 ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਸ. ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੇ ਲਾਟ ਨੰਬਰ 02-09-105-009 ਨਾਲ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਪਾਰਸਲ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਸਮੇਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਕਨਸੋਲ ਪਈ ਕਿ ਕੋਈ ਬਿਲਡਰ ਇਹਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਵੱਲੋਂ ਮੱਤਦਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਗਈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦੇ ਅਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਸੈਕ੍ਰੇਟਰੀ ਸ. ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2004 ਨੂੰ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮੱਤਦਾਨ ਲਈ ਮਈ 16, 2004 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਲਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਲਾਟਾਂ ਦੇ ਪਿੰਨ ਨੰਬਰ, ਲਾਟਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਜਾਂ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣ ਦੇ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਲਾਟਾਂ ਦਾ ਅਕਾਰ ਅਤੇ ਹਾਲਤ, ਲਾਟਾਂ ਸਬੰਧੀ ਭੂਤ-ਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਵਾਲ, ਬਿਲਡਰ ਵੱਲੋਂ ਆਫ਼ਰ ਅਤੇ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਆਪਸ਼ਨਾਂ ਸਨ। ਮੱਤਦਾਨ ਸਬੰਧੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮਈ-ਜੂਨ, 2004 ਦੀ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਨਿਊਜ਼ ਲੈਟਰ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੱਤਦਾਨ ਇਸ ਨਿਯਤ ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 374 ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਸੇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਕੇਵਲ 5 ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਨਿਊਜ਼ ਲੈਟਰ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ, 2004 ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਪੈਰ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮਨੋਤ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹੀ ਲੋਕ ਅੱਜ ਰੋਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਮੱਤਦਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੋਰ ਰਾਜ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦੇ ਲਾਟ ਨੰਬਰ 02-09-105-008 ਵਿਚ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਕਾਰ 8082 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਸੀ, ਸੰਨ 1964 ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋਈ ਡਰਿਲਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲਾ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਸਾਜੋ-ਸਮਾਨ ਰੱਖਦਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 3.22.1993 ਨੂੰ ADVERSE POSSESSION AFFIDAVIT ਕੁੱਕ ਕਾਉਂਟੀ ਰੀਕਾਰਡਰ ਆਫ਼ ਡੀਡਜ਼ ਕੋਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੰਬਰ 93-214138 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ।

Q.: What is Adverse Possession?

Ans: Adverse possession is a process by which you acquire title to somebody's real estate property after occupying it uninterrupted for more than statutory limit period.

ਇਸ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ ਤੋਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਲਾਟ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਲੱਭਣ ਲਈ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਚੱਜੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਿਲਡਰ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸਮਾਧਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਰਿਲਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 31, 2003 ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤਾ “LIS PENDENS” ਕੁੱਕ ਕਾਉਂਟੀ ਰੀਕਾਰਡਰ ਆਫ਼ ਡੀਡਜ਼ ਕੋਲ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ।

Lis Pendens means to warn any buyer or lender that the title of the property is in question. ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਨੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਲੱਭਣ ਵਾਸਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਕਿ ਝਗੜੇ ਵਾਲੇ ਲਾਟ ਦਾ ਵੀ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕੇ। ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਕੋਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਹੀ ਰਾਹ ਸਨ:

1. ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜ ਲਾਟ ਹੀ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਛੇਵੇਂ ਲਾਟ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰਚੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਇਸ ਲਾਟ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੇਗੀ?

2. ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਟ ਨਾ ਵੇਚਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਜਾਰੀ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਲਾਟਾਂ ਦੀ ਬਿਲਡਰ ਵੱਲੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਵੀ ਗਾਹਕ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਲਾਟ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਨਾ ਕਰੇ, ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਦੀ ਰਹੇਗੀ।

3. ਡਰਿਲਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਬਿਲਡਰ ਨਾਲ ਸੁਲਹ ਸਫ਼ਾਈ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਲਾਟ ਵੇਚ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਕਟ ਵਾਲੇ ਲਾਟ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਖੱਟ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਮੱਤਦਾਨ ਰਾਹੀਂ ਮਈ 16, 2004 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਲਿਖਤ ਨੰਬਰ 3 ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਲਾਟ ਨੰਬਰ 02-09-105-008 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਫ਼ਲਸਰੂਪ ਇਸ ਲਾਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਦਾ ਕੁਲ ਜੋੜ \$21000 ਹੈ। ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਲਾਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਨੂੰ ਉਨੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਸ. ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸ. ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਕਦੇ ਵੀ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ ਵੱਲੋਂ ਦੱਬੇ ਇਸ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਦੇ ਲਾਟ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣਾ। ਭਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂਘਰ ਨੇ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ ਨੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਲਾਟ ਦੱਬਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਸੱਜਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਝੂਠੀਆਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਸੱਚ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿਣਗ ਬਚੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਸਾਰੇ ਬੇਨਾਮੇ ਕੁਫ਼ਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਥੱਲੇ ਜਾਰੀ ਕਾਰਨ। ਨਿਰੀ ਬਦਖੋਹੀ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਲਾਟਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕੁਫ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਤੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪ ਗੁਣਵਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਣਵਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੰਗਤ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਫ਼ੇਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਈਰਖਾਲੂ ਸੱਜਣਾ ਵਾਸਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ

ਡਾ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਇਰਵਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 27 ਜੂਨ, 2009

ਸ਼ਾਸਨ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਨੇਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਚੈਸਟਰ ਬਾਊਲਸ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦਾ ਲਾਲ ਘੇਰਾ

ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮਿਦਨਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਲਾਕ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 1000 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਥੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਨਾਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਲਿਸ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਕਸਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੋਬਰਾ ਕਮਾਂਡੋ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਲੀਫ਼ਲੈਟ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਗ਼ੈਰਾ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕਦਮ ਪਿੱਛੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਇਕ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਆਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਹਟਾਉਣਾ ਏਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨਾਲ ਹੈ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਿੰਨ ਘੇਰੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਲੜੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀ ਮਰਦ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜਮਾਵੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਗੇ ਵਧਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਲੜੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੁਲ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਵੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵੀ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਵਿਚ 11 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਸਥਾਨਕ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ, ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਉਪਰ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਿਚਕਚਾਹਟ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਏ ਝਗੜਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਉਪਰ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪਾਰਟੀ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਨਕਸਲਵਾੜੀਆਂ ਦੇ ਗਠਜੋੜ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਤਹੁ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਡੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਕੇਂਦਰ ਸਿਰ ਭੰਨਣਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਅਤੇ ਫੌਜ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਖ਼ੂਨ ਲਈ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਓਧਰ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਆਗੂ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਦਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਉਪਰ ਆਉਣ। ਸੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਵੀ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਬਿਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਮਦਰਦੀ ਜਿਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਨ ਇਹੋ ਕੁਝ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਵੇਲੇ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਜਨਤਕ ਐਕਸ਼ਨ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫਰੰਟ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੜਬੜ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਲਾਭ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਠਜੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਇਸੇ ਗਠਜੋੜ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਜਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਮੁੱਚੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨੀ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

—ਚਾਰਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਇਹ ਕੈਸੇ ਬਾਬੇ?

- ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਕਿਰਤ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀਆਂ ਦੀ,
- ਖਾ ਕੇ ਵਿਹਲੀਆਂ ਐਸ਼ ਉਡਾਉਣ ਬਾਬੇ।
- ਉੱਤੇ ਭੇਖ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ,
- ਬਿਜਨੈਸ 'ਸੇਵਾ' ਦਾ ਖੂਬ ਚਲਾਉਣ ਬਾਬੇ।
- ਰੈਣਿ-ਬਸੇਰੇ ਦਾ ਦੇਣ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਾਨੂੰ,
- ਡੇਰੇ ਉਚੇ ਤੋਂ ਉਚੇ ਬਣਵਾਉਣ ਬਾਬੇ।
- ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਛੱਡ ਕੇ ਤੇ,
- ਪੈਰੀਂ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਟਿਕਵਾਉਣ ਬਾਬੇ।
- ਕਰਤੇ-ਪੁਰਖ ਦਾ ਭੁੱਲ ਕੇ ਨਾਮ ਸੱਚਾ,
- ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੇ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣ ਬਾਬੇ।
- 'ਰਹਿਬਰ' ਬਣਦੇ ਨੇ ਉੱਜ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ,
- ਮਾਨਸ-ਜਾਤ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਬਾਬੇ।

ਸਵਾਤ ਵਾਦੀ ਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਬਰਬਾਦੀ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫ਼ਰੰਟੀਅਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਵਾਦੀ, ਸਵਾਤ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਸਵਾਤ 'ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਾਇਦੇ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਵਾਤ 'ਚ ਸ਼ਰੀਆ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਬਰਬਾਦੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਤਾਕਤ ਅੱਗੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸਹਿਗਲ (ਪ੍ਰੋ.)

ਸਰਕਾਰ ਢਿੱਲੀ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵਾਤ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸ਼ਰੀਆ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਕਿਆਨੂਸੀ ਕੱਟੜ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਮੁੱਲਿਆਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੌਕਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਰੋਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਝਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕੰਨਾਂ 'ਤੇ ਜੁੱਤ ਕੋਂ ਨਾ ਸਰਕੀ। ਸਵਾਤ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਬਾਇਲੀ ਪਖ਼ਤੂਨਾਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਟੜ ਇਸਲਾਮੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੂਫ਼ੀ ਮੁਹੰਮਦ ਲਗਪਗ 1990 ਤੋਂ ਹੀ ਸਵਾਤ 'ਚ ਸ਼ਰੀਆ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਤਨਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਦਾਮਾਦ ਮੌਲਾਨਾ ਫ਼ਜ਼ਲ-ਉੱਲਾ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਟੜਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਨੱਲੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਵੰਬਰ 2007 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਨੇ ਕੋਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੇ ਨਰਮ ਰਵੱਈਏ ਕਰਕੇ ਸੂਫ਼ੀ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਸਵਾਤ 'ਚ ਸ਼ਰੀਆ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਆਗੂ ਬੈਤਉੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾ ਲਈਆਂ। ਸਵਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸ਼ਰੀਆ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਵਾਤ 'ਚੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਕੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਲ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਤਾਕਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ। ਸਵਾਤ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਵਾਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ। ਤਕਰੀਬਨ 30

ਲੱਖ ਲੋਕ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਲ ਕੂਚ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਰਿਫ਼ਿਊਜ਼ੀ ਕੈਂਪਾਂ 'ਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਸਵਾਤ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਬੰਬਾਰੀ ਨਾਲ ਤਾਲਿਬਾਨ ਭੁੰਡਾਂ ਦੇ ਖੱਖਰ ਵਾਂਗ ਮੱਢਰ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਤੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਬੰਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ 'ਚ ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ 'ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਤਮਘਾਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰ ਲਿਆ। 14 ਜੂਨ 2009 ਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ 'ਚ ਪੂਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੂਤ ਰਿਚਰਡ ਹਾਲਬਰੂਕ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਸਵਾਤ ਵਾਦੀ ਤੋਂ ਉੱਜੜ ਕੇ ਆਏ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਕੈਂਪਾਂ 'ਚ ਰਿਫ਼ਿਊਜ਼ੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਾਤ ਦੇ ਇਕ ਵਾਸੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਜੰਨਤ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਦੇਜ਼ਖ਼ 'ਚ ਆ ਗਏ ਹਾਂ।

ਸਵਾਤ ਵਾਦੀ 'ਚ ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਸੇਬਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਸਵਾਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਫ਼ਦ ਲੈ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਸਵਾਤ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਵਾਤ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਸਵਾਤ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਸਵਾਤ ਵਾਦੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਪਸ਼ਤੋ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ 'ਚ ਸਵਾਤ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਰਨਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਤ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਇਕ ਭਾਵਕ ਜਿਹੀ ਸਾਂਝ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਸਵਾਤ ਦੇ ਹੀ ਵਸਨੀਕ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਸਵਾਤ ਦੀ ਹੀ ਜੰਮਪਲ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਪਸ਼ਤੋ ਗੀਤ ਯਾਦ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਪਸ਼ਤੋ ਲੋਕ ਗੀਤ ਜੋ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਅਕਸਰ ਗੁਣਗੁਣਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਉਹ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ; “ਸੱਵਤ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਂਅ ਸਵੱਤ ਕੇ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਕਰੇਲੇ ਚਮਨ ਗੁਲੂਨਾ।”

(ਮੈਂ ਸਵਾਤ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਚਮਨ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਹਨ।)

ਸਵਾਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਵਾਦੀ 'ਚ ਕਦੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਆਕਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਉਸ ਸੁੰਦਰ ਵਾਦੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਤਖ਼ਰੀਬੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਸ਼ਤੋ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੁਣ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ:

“ਸਵੱਤ ਤਾਂ ਨਾਅ ਜ਼ਮਾਂਅ ਅਲਤਾ ਡੇਰ ਦੀਅ

ਤਾਲਿਬਾਨੋ ਟੋਪੋਕੁਨਾ।”

(ਮੈਂ ਸਵਾਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ।)

ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ

ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਲਗਪਗ 25 ਪਿੰਡਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਇਕ ਅਖੌਤੀ 'ਮੁਕਤ' ਖਿੱਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕਾਡਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗਤਬਤੀ ਮਚਾ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਜ 'ਚ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮੋ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਛਿੱਨ ਭਿੰਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਜ਼ੀਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ) ਕਾਡਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ 1970 ਤੋਂ 1977 ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦੁਆਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਸਿਧਾਰਥ ਸ਼ੰਕਰ ਰੇਅ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ) ਦੇ ਕਾਡਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨਕਸਲਬਾੜੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਸੀ।

ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਰਾਜਕਤਾ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ 1977 'ਚ ਖੱਬੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਲੋਕ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ 2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹੀ ਕੁਝ ਲੋਕਲ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਖੱਬੇ

ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਖੱਬੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲ 'ਚ 16 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ 'ਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਕੇਹਰਾਮ ਮਚਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਖੇਡ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਰੱਖ ਕੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ) ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ 'ਚੋਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜੀਆਂ ਏ.ਕੇ. ਸੰਤਾਲੀ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਹੁਣ ਸੀ. ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ) ਦੇ ਕਾਡਰ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਡਰ 'ਤੇ ਵੀ ਵਰ੍ਹ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਕਸਲਵਾਦ ਕੋਈ ਇਕੱਲੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇਕ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਬਦਲਾਲਾਊ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਏਜੰਡਾ

ਸ਼ੇਖਰ ਗੁਪਤਾ

ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ 100 ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਜਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੈਕਟਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਵਿਚ 'ਸੁਰੱਖਿਆ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵੀ। ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰੇਖਾਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਰਗਰਮ ਤਣਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਲ 2002 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦਸੰਬਰ 1992 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਦੰਗੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਬ-ਕੇਂਦਰੀ ਜਨ-ਜਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸਲੀ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਹਕੀਕੀ ਸਰਗਰਮ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਇਸ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਤਮ ਸੰਤੋਖੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੁਸਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਤੰਤਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨਵੇਂ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਦਾ ਬਜਟ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਵਾਪਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਸਬੰਧੀ ਸੌਦਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਤਲਾਸ਼ੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। 26/11 ਨੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਤਮਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦੁਖਦ ਰੂਪ ਨਾਲ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਨਿਯਤਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚ ਮਾਤ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਵੀ ਡਿੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚੱਲਦੇ 26/11 ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ 'ਸਰਗਰਮ' ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੀਆਂ ਚੁਲਾਂ ਕੱਸਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਕੇਂਦਰੇਲ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ, ਪਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਬਣਿਆ ਰਹੇ।

ਕਈ ਤੱਥ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਪਰਪੱਕ ਆਤਮਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਖਿਲਾਫ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪਿਛਲੇ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫਿਲਹਾਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤਿਵਾਦ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਅਸਬਾਬੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਸਈਦ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਸ਼ਕਰ ਵਰਗੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫਾਸਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਮਦਦ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੱਛਮੀ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚ ਭੇਦ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੰਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਲੋਕ ਇਕ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਕਾਫੀ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਗੁਆਂਢੀ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਸਥਿਰ ਨੇਪਾਲ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ। ਨੇਪਾਲੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹਨ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘੁਸਪੈਠ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਫਿਲਹਾਲ ਸੱਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਿਰ ਕੇਂਦਰ ਨਾ ਹੋਣਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ।

ਉਥੇ ਚੀਨ ਦਾ ਵਧਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇੰਨਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਅਰਾਜਕਤਾ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਹਾਲੇ ਸ਼ਾਂਤ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਅਤਿ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਸਰਕਾਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ 100 ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੈਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਕਰੀਬਨ ਤਖ਼ਤਾਪਲਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ੇਖ਼ ਹਸੀਨਾ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਕਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਹਿੱਤ ਵੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਲਫਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੱਕ-ਬੱਲ ਦੇ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਲਿੱਟੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੀ ਭਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਧੁੱਤ ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸਿੰਹਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਇੱਛਾਵਾਂ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਡੀ ਸਮੱਗਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਸਵੀਰ ਇਸੇ ਲਈ ਸਾਡੇ ਲਈ ਆਤਮ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਅਸਮ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਕੰਢਾਰ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਪਰ ਖੁੱਖਾਰ ਡੀ.ਐਚ.ਡੀ. (ਜਵੇਲ) ਸਮੂਹ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰਕੇ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇੰਨੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲੇ 100 ਦਿਨ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚ ਫਿਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੇ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਰਥਿਕ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਂ, ਭਾਵਨਾ, ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਬੇਕਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਉਭਾਰ ਗਈ ਹੈ ਲਿੱਟੇ ਦੀ ਹਾਰ

ਅਜੋਕੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਵੀ ਹਾਰ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰਾਪੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਮੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਬੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਆਲਮੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਕੌਮੀ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਟਿਕਾਅ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਣ ਸਦਕਾ, ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਮੁਕਤੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦੀ। ਨਵਜਮਹੂਰੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹੀ ਕੌਮੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰਮ ਬਰਸਟ

ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਮਿਲ ਕੌਮੀਅਤ ਵਲੋਂ ਵਿੱਢੇ ਹੋਏ ਖੂਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਟਾਇਗਰਜ਼ ਆਫ ਤਾਮਿਲ ਈਲਮ (ਲਿੱਟੇ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਛਾਪਾਮਾਰ ਲੜਾਈ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਫੌਜੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਲਝ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਲਿੱਟੇ ਵਰਗੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਫੌਜੀ ਧਿਰ ਦਾ ਬਿਤਰਕ ਕੇ ਹਾਰ ਜਾਣਾ ਲਗਭਗ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਲਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਵੈ-ਪਤਚੇਲ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੰਦਰ ਸਮੂਹਿਕ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਰੂਹ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੂਜਾ ਭਾਰੂ ਪੈ ਜਾਣ ਨਾਲ 'ਸੰਗਤ' ਦਾ ਗਲ ਘੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੱਧਮ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਵਨਵਾਦੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਨੇ ਠੀਕ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਿਆ। ਇਹ ਕਦਮ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਦਾ ਫੈਡਰਲ ਰਾਜ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਕਰਕੇ ਸਿੰਹਲਾ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲ ਦੋ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੋ ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਪੈਂਤੀ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਿੰਹਲਾ ਕੌਮੀਅਤ ਭਾਰੂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਲਾਂ ਉਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼, ਜੋ ਕਿ ਅਰਧ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਦਾ ਬੋਝ ਢੇਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਈ ਅਣਹੋਣੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾ, ਸਿੰਹਲਾ ਕੌਮੀਅਤ ਧਰਮ ਪੱਖੋਂ ਬੋਧੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਾਮਿਲ ਹਿੰਦੂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਸੋਂ ਪੱਖੋਂ, ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਸਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਸਦਕਾ, ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਅਤੇ ਯਕਰਾਉਣ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਬਲਕਿ ਲਿੱਟੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਤਾਮਿਲ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਤਾਮਿਲ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸੂਬੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਨਾਲ ਭੂਗੋਲਿਕ ਨੇੜਤਾ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਨੇੜਤਾ ਕੇਵਲ ਨੈਤਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਪਦਾਰਥਕ ਭਾਵ ਜਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਲਿੱਟੇ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲੀ, ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਾ ਭੇਜ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਕੇਵਲ ਗੌਣ, ਬਾਹਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਹੀ ਸਨ। ਲਿੱਟੇ ਦੀ ਅਸਲ ਤਾਕਤ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਤਾਮਿਲ ਕੌਮੀਅਤ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਹੈ। ਲਿੱਟੇ ਤਾਂ ਇਕ ਮੱਛੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਤਾਮਿਲ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਤੈਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਇਹ ਮੱਛੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਟੁੱਟਿਆ, ਲਿੱਟੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਵੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਕੀ ਅਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਉਥੋਂ ਦੀ ਤਾਮਿਲ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰੀ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਘਟਾ ਜਾਂ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਹੱਲ ਤਾਂ ਹਾਸਲ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਮਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਰੋਧਤਾਈ ਦੇ ਸੁਲਝਣ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਕੌਮੀਅਤ ਬਨਾਮ ਸਿੰਹਲਾ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਰੋਧਤਾਈ ਕਿਹੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸਿੰਹਲਾ ਕੌਮੀਅਤ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਲਾਂ ਉਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਨਿਗੂਣੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਭਰਮਾਉ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਸਿੰਹਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੰਹਲੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਧਰਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਤਾਂ

ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਧ ਧਰਮ, ਜਿਸ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਚਰਿੱਤਰ 'ਅਹਿੰਸਾ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਘੋਰ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ ਤਾਮਿਲ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਸਿੰਹਲੀ ਜਨਤਾ ਵੀ ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਕੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਜੋ ਨਾਬਰਾਬਰੀ, ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਜਬਰ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਮਿਲ ਜਨਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਦਾਬੇ ਦੀ ਚੋਭ ਅਤੇ ਸਿੱਦਤ ਹੈ। ਇਕ ਰੋਹ ਅਤੇ ਰੋਸ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਮੰਤਕੀ ਸਿੱਟਾ ਖੂਨੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਕਲਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਹੌਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਟਾਲ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਟਾਲੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਸੋ ਤਾਮਿਲ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣੇ ਪਏ। ਸਿੱਟਾ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

1948 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ ਵੇਲੇ ਤਾਮਿਲ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੇ ਕੌਮ ਪ੍ਰਸਤ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਸੱਤ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤਾਮਿਲ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਰਾਇ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਏ। ਅਗਸਤ 1956 ਵਿਚ, 'ਇਟਕਾ' ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਠੋਸ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਿਆਨਦਿਆਂ, ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਅੰਦਰ ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲਾਂ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ, ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੰਹਲਾ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਕੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਅਧੀਨ ਗ਼ੈਰ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦਾ ਵਸੋਬਾ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਜਿਹੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਇਟਕਾ ਨੇ ਨਾਫਰਮਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇਤਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ 'ਇਟਕਾ' ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫੈਡਰਲ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ

ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਫੈਡਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦਬਾਅ ਸਦਕਾ 26 ਜੁਲਾਈ 1957 ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਐਸ.ਡਬਲਿਊ.ਆਰ.ਡੀ. ਭੰਡਾਰਨਾਇਕੇ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲ ਨੇਤਾ ਵੀ. ਚੇਲਵਾਨਾਇਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਸਹਿਬਧ ਹੋਇਆ। ਭੰਡਾਰਨਾਇਕੇ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ 29 ਜੁਲਾਈ 1987 ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਜੈਵਰਧਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ 'ਅਮਨ ਸੈਨਾ' ਵੀ ਭੇਜੀ ਗਈ, ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਜੋ ਹਸਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਜੋ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਟਿੱਪਣੀ ਦੀ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਾਰਵੇ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਲਿੱਟੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਪਰ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਣ ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ।

11 ਸਤੰਬਰ 2001 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਦਲ ਰਹੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰਾਜਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਲਿੱਟੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹਾਰ ਜਾਣਾ, ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਵੀ ਹਾਰ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰਾਪੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਮੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਬੜ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਆਲਮੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਕੌਮੀ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਟਿਕਾਅ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਣ ਸਦਕਾ, ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਮੁਕਤੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦੀ। ਨਵਜਮਹੂਰੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹੀ ਕੌਮੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਕੀ ਜੈ!

ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿਆਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਇੰਜ ਨਾ ਸੋਚੀ ਜਾਇਓ - ‘ਐਸਾ ਵੀ ਕਦੇ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ?’ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਬੀਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਨਾ ਕਰੇ, ਜੇ ਜਹਾਲਤ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਨੇਰੇ ਨੇ ਸਾਡਾ ਖਹਿਤਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਅਣਹੋਣੀ ਇੰਜ ਹੀ ਵਰਤਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਬੱਸ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਚਿਹਰੇ-ਮੋਹਰੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣੇ, ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਿਕ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵ ਅਰਥ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਏਗੀ।

-ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਬੜੇ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਵਸਦਾ-ਰਸਦਾ ਸੀ। ਆਮ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਕਈ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਪਰ ਪਿਆਰ, ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਵੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਧੰਦਾ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਕਈ ਆਪਣੀ ਉਪਜੀਵਕਾ ਲਈ ਹੋਰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਿੱਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਈ ਮਰਦ, ਖੱਟਣ-ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ-ਟੀਹਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੇਸਾਂ-ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸੁਖ-ਸੁਨੇਹੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਖੁਤ-ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸੀ ਉਦੋਂ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੀਬੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਘਰੋਂ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਦੀ ਹੱਟੀ ਨੂੰ ਤੁਰੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਗਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਉਹ ਘਰ ਵਾਸਤੇ ਸੌਦਾ-ਪੱਤਾ ਵੀ ਹੱਟੀ ਤੋਂ ਲੈ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਹੱਟੀ ਵਾਲੇ ਲਾਲੇ ਦੀਆਂ ਉਹ ਪੱਕੀਆਂ ਸਾਮੀਆਂ ਸਨ। ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਉਧਾਰ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਉਧਾਰ ‘ਤੇ ਲੀਕ ਫੇਰ ਕੇ, ਨਵੇਂ ਨਕੌਰ ਨੋਟ ਫੜ ਲੈਂਦਾ। ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿ ਮੋਟੀ ਸਾਰੀ ਵਹੀ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਕੀ ਕੁਝ ਤੇ ਕਿਸ ਹਿਸਾਬ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਪਛਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਿੰਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਾਲੀ ਅਖੌਤ ਵਾਂਗੂੰ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੋਲੇ ਬੋਲੇ ਸੀ।

ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਗਈਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਸਵਾਦ ਕਿਰਕਿਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਮੋਟੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ ਐਨਕ ਉਤਾਰ ਕੇ, ਲਾਲਾ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਕ ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਈ ਕਈ ਗਾਹਕ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਦੁੱਖੋਂ ਕਈ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਨਵਾਂ ਹੱਲ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਚਿੱਠੀ ਦੇਣ ਆਏ ਡਾਕੀਏ ਨੂੰ ਉਹ “ਵੀਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਸੁਣਾ ਦੇ ਜਰਾ!” ਕਹਿ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਨਾਲੇ ਪਲ ਭਰ ਅਰਾਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਨਾਲੇ ਮਿੱਟੋ-ਮਿੱਟੀ ਖੁਤ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਨਵਾਂ ਫਾਰਮੂਲਾ ਇਤਨਾ ਸੂਤ ਬੈਠਿਆ ਕਿ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ‘ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਪਤੀਆਂ’ ਦੇ ਖੁਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਜਿੰਮਾ ਇਕੱਲੇ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ‘ਤੇ ਆਣ ਪਿਆ।

ਜਿਸ ਘਰ ਮੋਹਰੇ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜਦੀ, ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਫੜਨ ਦੌੜਦਾ, ਕੋਈ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਮੰਜਾ ਡਾਹੁਣ ਲੱਗਦਾ। ਪਤੀ ਦਾ ਖੁਤ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋਈਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ, ਡਾਕੀਏ ਲਈ ਦੁੱਧ ਗਰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਡਾਕੀਆ ਮਨੀ-ਆਰਡਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੁਆਈਆਂ-ਭਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ। ਜਦ ਉਹ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ, ਥੱਲੇ ਬੈਠੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਟੌਹਰ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦੀ! ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਹ ਕੋਈ ਆਲਮ-ਫਾਜ਼ਲ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਚਿੱਠੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਹ ‘ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਪਤਨੀ ਫਲਾਣੀ ਕੌਰ’ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਤਿਰਛੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ, ਅੱਗੇ ਬੈਠੀ ‘ਪਤਨੀ’ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਮਾਰਦਾ। ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਡਾਕੀਆ ਇੰਜ ਘੋਟ ਘੋਟ ਕੇ, ਚਟਖਾਰੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਾ,

ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਡਾਕੀਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ‘ਪਤੀ’ ਹੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ! ਜੋ ਵੀ ਸੀ, ਸਮਝੋ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਪਤਨੀਆਂ ਦਾ, ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਨਾਲੋਂ ਸੰਪਰਕ ਟੁੱਟ ਹੀ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਨਵੇਂ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਵਿੱਸ ਘੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਇਧਰ ਡਾਕੀਏ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਨੇ ਘਰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਕਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜਦਾਰ ਬਣ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੀ ਸਿੱਖੀ ਸੇਵਕੀ ਦਾ ਅਮਲਾ ਫੈਲਾ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਸੌਦਾ-ਪੱਤਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨੌਂਹ ਪਾਲਸ਼ਾਂ, ਬਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਵਗੈਰਾ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਲਿਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਝੋਲੇ ਹੋਰ ਲਟਕਾ ਲਏ।

ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚਾਹ-ਪੱਤੀ, ਮੁਸ਼ਕੀ ਸਾਬਣ, ਮਸਾਲੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਿਕ-ਸੁਕ ਹੁੰਦਾ, ਮੁੜਦੇ ਵਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀ-ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੁਤ,

ਜਿਸ ਘਰ ਮੋਹਰੇ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜਦੀ, ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਫੜਨ ਦੌੜਦਾ, ਕੋਈ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਮੰਜਾ ਡਾਹੁਣ ਲੱਗਦਾ। ਪਤੀ ਦਾ ਖੁਤ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋਈਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ, ਡਾਕੀਏ ਲਈ ਦੁੱਧ ਗਰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਡਾਕੀਆ ਮਨੀ-ਆਰਡਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੁਆਈਆਂ-ਭਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ। ਜਦ ਉਹ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ, ਥੱਲੇ ਬੈਠੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਟੌਹਰ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦੀ! ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਹ ਕੋਈ ਆਲਮ-ਫਾਜ਼ਲ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਚਿੱਠੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਹ ‘ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਪਤਨੀ ਫਲਾਣੀ ਕੌਰ’ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਤਿਰਛੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ, ਅੱਗੇ ਬੈਠੀ ‘ਪਤਨੀ’ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਮਾਰਦਾ। ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਡਾਕੀਆ ਇੰਜ ਘੋਟ ਘੋਟ ਕੇ, ਚਟਖਾਰੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਡਾਕੀਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ‘ਪਤੀ’ ਹੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ! ਜੋ ਵੀ ਸੀ, ਸਮਝੋ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਪਤਨੀਆਂ ਦਾ, ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਨਾਲੋਂ ਸੰਪਰਕ ਟੁੱਟ ਹੀ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਨਵੇਂ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਵਿੱਸ ਘੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਸ਼ੱਕਰ, ਸਾਗ ਵਗੈਰਾ ‘ਪੇਂਡੂ ਗਿਫਟ’ ਹੁੰਦੇ। ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਅਪਣੱਤ ਨਾਲ ਲਬਾ-ਲਬ ਭਰਿਆ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇਥੋਂ ਤਕ ਵਧ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁਆਈਆਂ ਦੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਇਹ ਡਾਕੀਆ ਹੀ ‘ਪਤੀ’ ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਪਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਉਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਡਾਕੀਆ ਜੀ’ ਫਰਮਾਉਂਦੇ!

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਇਤਨਾ ਹੋਲ-ਮੋਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਰੰਗੀਨ ਫੋਟੋ ਵੀ, ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖ ਲਿਤੀ ਗਈ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਿਆਣੇ ਵੀ ਡਾਕੀਏ ਨੂੰ ਬੜੇ ਮੋਹ ਨਾਲ ‘ਚਾਚਾ’ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਸਿਰਫ਼ ਖੁਤ ਲਿਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਡਾਕੀਆ, ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਕਈ ਘਰਾਂ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਜੋ ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਚੱਲਦੀ ਬੋਲੋਤੀ ਚੌਧਰ ਵਿਰੁਧ ਕੁਝ ਆਖਦੇ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਜ਼ੋਰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਵਹੁਟੀਆਂ ‘ਉਸ ਵਿਚਾਰੇ’ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬੁੜ੍ਹੇ-ਬੁੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ।

ਇਕ ਦੋ ਅਕਲ ਵਾਲੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਈਆਂ ਦੀ ਥਾਂ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦਮ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਲਾਲ ਦੇ ਭਾਈ ਜੀ ਤੋਂ ‘ਪੈਤੀ ਅੱਖਰੀ’ ਸਿੱਖ ਲਈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਖੁਦ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇੰਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਡਾਕੀਆ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’ ਦੀ ਮੁਥਾਜੀ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

ਲੇਕਿਨ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਬੀਬੀਆਂ ‘ਰਾਂਝਾ - ਰਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਨੀ ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ’ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾਕੀਏ ਦੀਆਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ-ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ! ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤਾਂਘਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ।

ਜੇ ਖੱਤ-ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਖਾਕੀ ਝੋਲਿਆਂ ਵਾਲਾ ਸਾਈਕਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਾਂ ਮੋਹਰੇ ਕਿੰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਪਤਛੱਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਪਈਆਂ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਉੱਪਰ ਭਾਵੇਂ ਧੂਤ ਜੰਮੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਪਰ ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਦਿੱਸਦੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ‘ਤੇ ‘ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ’ ਅਤੇ ‘ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ’ ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਡਾਕੀਏ ਨੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਵਿਹਲਤ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ‘ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਮਾਗਮ’ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਫ੍ਰੀ ਕੈਂਪ ਆਯੋਜਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਖਰਚਾ ਸਾਰਾ,

ਹੋ ਗਈ! ‘ਚਾਚਾ-ਭਾਪਾ’ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ, ਬੜਾ ਹੀ ਸੰਜੀਦਾ ਹੋ ਕੇ ਲਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ - “ਸੰਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੋਣੀ ਹਿਤ ਹਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ!” ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਲਾਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਸੂਝਵਾਨ ਕਥਾ-ਵਾਚਕ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ - “ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਅਣਖ, ਧੀਆਂ ਧਿਆਣੀਆਂ ਤੇ ਬਹੂ-ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਕੇ ਵੀ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਐ!... ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਹ ਡਾਕੀਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦਾ ਹੈਗਾ! ਕਿਵੇਂ ਪਿੰਡ ‘ਚ ‘ਸ਼ਾਹ ਬਹਿਰਾਮ’ ਬਣ ਕੇ ਰੰਗ-ਰਲੀਆਂ ਮਾਣਦਾ ਫਿਰਦੇ... ਇਧਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਕਿ ਦੰਦੀਆਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹੋ?... ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਣਖ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ!... ਉਹ ਜਵਾਨੀ ਫੂਕਣੀ ਐ, ਜਿਹੜੀ ਦੇਸ਼-ਧਰਮ-ਕੌਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਨਾ ਲੱਗੇ?”

ਖਿੱਚ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗਏ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ ਕੰਮ ਕਰ ਗਏ! ਲਾਲੇ ਦੇ ਭੜਕਾਏ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਡਾਕੀਏ ਦਾ ‘ਕੰਡਾ ਕੱਢਣ’ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ, ਇਧਰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਦੋਂ ਗੁਪਤ-ਗੁਪਤੀ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਉਧਰ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ, ਕਿਸੇ ਸੰਭਾਵੀ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਬਚਾਅ ਵਜੋਂ, ‘ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਲੱਗੇ ਤੇ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਗੋ’ ਮੁਤਾਬਕ, ਡਾਕੀਏ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮਣਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ- “ਓ ਭਾਈ ਧੀਉ-ਧਿਆਣੀਉ ਭਗਵਾਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰੱਖੇ!... ਤੁਹਾਡੇ ਜੈਸੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਘਰ ਘਰ ਦੇਵੇ... ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹੋ ਰਹੀ ਐ, ਕੁਤੀਓ... ਡਾਕੀਆ ਕਾਹਦਾ ਐ ਨਿਰਾ ਦੇਵਤਾ ਹੈ ਦੇਵਤਾ!... ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਦਕਾ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਤਿਯੁਗ ਵਰਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਐ... ਭੋਲੇ ਸ਼ੰਕਰ ਉਸਦੀ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਕਰਨ!”

ਕਿਸੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਹਾਲੇ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ, ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਦੀ ‘ਕਾਮਨਾ’ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਹੀ ਸੀ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੋਲੀ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਡਾਕੀਏ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ! ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੀਬੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ। ਡਾਕੀਏ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮਣਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਹ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚਾਈ ਕਿ ਰਹੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ! ਕਿਸੇ ਦਾ ਗੱਡਾ ਸੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੋਹਤੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੁੱਪ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨਿੱਕਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਢਾਹੇ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮੱਚ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਹ ਵਹੁਟੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰ-ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਈਆਂ ਨਾਲ ਖੜੇ-ਖਿਤਾਬਤ ਸਿੱਧੀ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖ ਲਈ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਰਾਮ-ਰੋਲੇ ਤੋਂ ਬੇ-ਖ਼ਬਰ ਸੁੱਖੀ ਸਾਂਦੀ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਟਿਕੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਨੇ ਮੌਕਾ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਡਾਕੀਆ-ਪ੍ਰੇਮਣਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਬ ਕੰਨ ਭਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ, ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ‘ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ’ ਬਣਵਾਉਣਗੀਆਂ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ-ਧਰਮ, ਸੰਸਕਾਰ ਇਥੇ ਹੀ, ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਜਾਣੇ ਕਰਨਗੇ। ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਨੇ ‘ਫਰਾਖ ਦਿਲੀ’ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਫੁੱਲ ਹਰਿਦਵਾਰ ਗੰਗਾ ਜੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗਰੁਤ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਉਹ ਹੀ ਚੁੱਕੇਗਾ। ਗੱਲ ਕੀ, ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਦਾ ਜਾਦੂ ਚੱਲ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸਾਮੀਆਂ ਮੁਤ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਈਆਂ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ‘ਰੱਬ ਦੇ ਵਿਚੋਲੇ’ ਬਣੇ ਹੋਏ ‘ਕਾਜੀ-ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਜੋਗੀ’ ਦੀ ਤਿੱਕਤੀ ਨੂੰ ‘ਤੀਨੇ ਉਜਾਤੇ ਕਾ ਬੰਧੂ’ ਆਖਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਕਿ ‘ਛੋਡੀ ਲੇ ਪਖੰਡਾ!’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ‘ਮੰਜੀਆਂ’ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਇਕ ਸਮੇਂ ‘ਮਸੰਦ-ਪ੍ਰਥਾ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਿਗਤੇ ਹੋਏ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ-ਅੱਧ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਲ ਪਾ ਪਾ ਸਾੜਿਆ।

ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਲੰਬੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ‘ਵਿਚੋਲਗਿਰੀ’ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਨ 1699 ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅਖੌਤੀ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ‘ਚੋਂ ‘ਖਾਲਸਾ’ ਸਾਜਿਆ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬੰਦ-ਖਲਾਸੀ ਨੂੰ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਚਿਤਵਿਆ- ‘ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਨ ਭਏ ਖਾਲਸੇ...॥’ ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਡਾਕੀਏ ਹੀ ਡਾਕੀਏ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਨੀਲਾ-ਬੋਝਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ (ਗੁਰਬਾਣੀ) ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਵਿਚੋਲਿਆਂ’ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀਏ! ਚਲੋ, ਜੇ ਐਸਾ ਕਰ ਵੀ ਲਿਆ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਲੋਹੜਾ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਚੋਲੇ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਜੋਗੀਆਂ-ਨਾਥਾਂ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਈ ਸੀ ਕਿ, ‘ਹੋਇ ਅਤੀਤ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਤਜ ਫਿਰ ਉਨਹੁ ਕੇ ਘਰ ਮੰਗਣ ਜਾਈ?’ ਭਗਵੇਂ ਭੇਸ ਬਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੜੇ ਤਿਆਗੀ ਬਣਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਣ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ।

ਪਰ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਏ, ਇਸ ਸਾਰੇ ਰੋਲ ਘੁੱਚੇਲੇ ਵਿਚ ਬਿਪਰ-ਸ਼ਕਤੀ, ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਅਦਿੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭੋਲੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ!

ਮੈਂ ਉਸ ਕਵੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾਂਗਾ

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ

ਮੈਂ ਉਸ ਕਵੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁੱਛਾਂਗਾ।
ਰਾਤ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਸੀ?
ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਦਿਨ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਚਾਨਣੇ ਵਿਚ,
ਹਥਿਆਰ ਮਗਰੂਰ ਹੋਏ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਨ,
ਤੂੰ ਉਦੋਂ ਕਿੱਥੇ ਲੁੱਕ ਗਿਆ ਸੀ?

ਮੈਂ ਉਸਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ

ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਵਾਂਗਾ।

ਤੇ ਲੱਭਾਂਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਅਸਥਾ।

ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ,

ਬਨਾ ਸੜਿਆਂ ਸਵਾਹ ਹੋ ਗਏ।

ਮੈਂ ਉਸ ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ‘ਚੋਂ ਲੱਭਾਂਗਾ।

ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਉਸਦੀ

ਭਖਦੀ ਜੀਵਨ ਚੰਗਿਆਤੀ।

ਜੋ ਉਹ ਸਾਨੂੰ

ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸ਼ਬਦਾਂ ਓਹਲੇ ਲੁਕੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ,

ਜੋ ਮੈਂ ਨਾ ਵੀ ਪੁੱਛ ਸਕਿਆ,

ਤਾਂ ਵਕਤ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁੱਛੇਗਾ।

We Will Beat Any Deal

Hotel POS System On a Discounted Rate for Credit Card and ATM Processings Best Deal for all Business Owners Save Money

Wright Express
Voyager
Fuelman
Fleetscards

Credit Card
Loans
ATM
INSURANCE
Check Guaranteed
Credit Card Advance Funding

Need Financing?
We do Financing for Hotel/Motels, Gas Stations, and other Commercial Properties

Call Mr. Amrit Patel
ATM Credit Card Services
1-877-ATM-0003

Ask us about our Pay at Pump Specials

Taste of India

Authentic Indian Cuisine
Indo-Chinese & Pakistan Cuisine

Celebrating our food....celebrating our culture. The Best Indian Cuisine in the Northwest Indiana!!!

ਬਿਹਤਰੀਨ ਲੰਚ ਬਢੇ

ਜ਼ਾਇਕੇਦਾਰ ਤੰਦੂਰੀ ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਲੁਤਫ

\$8.99 MON-Fri
\$10.99 Sat & Sun
22 Items!!!

ਅਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਕੇਟਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੰਦੂਰ 'ਚ ਤਾਜ਼ਾ ਭੁੰਨਿਆ ਚਿਕਨ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਪੱਕੇ ਨਾਨ ਤੇ ਫੁਲਕੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

761 E 81st. Ave
Merrillville, IN 46410
Tel: 219-755-4634
Fax: 219-755-4638
www.tasteofindia.in.com

ਲੌਂਗ ਰੂਟ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕਰ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!

ਹੁਣ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ

Imperial Truck Wash & Repair

One Stop Center For Truckers-Repairs-Tires-Wash
All Kinds of Welding Work & General Repair.

Alignment

**Spot Free
Truck Wash**

ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੈਲਡਿੰਗ ਵਰਕ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਰਿਪੇਅਰ
ਮਾਰਕੀਟ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕੀਮਤ

Oil Change **\$189.99** Only

Brake **\$99.00** With Labor

Wheel Seal **\$89.00** With Labor

Labor Rate **\$59.00** Hourly Rate

Wheel Balancing

5809 South State Rd 3, Spiceland, IN- 47385
interstate 70 Exit 123 (Turn Right Yellow Building)

24 Hours Road Service & Towing

Jasvir Singh (765) 987-7000

India Curry Restaurant at Truck Plaza

Facilities for Truckers at Truck Plaza.

- ☑ India Restaurant and Full Bar
- ☑ 10 Acres of Truck Parking
- ☑ Brand New 2 Bays of Express Lube
- ☑ Brand New 2 Bays of General Repair
- ☑ Brand New One Bay for Alignment,
- ☑ Wheel Balancing and Tires
- ☑ Brand New 2 Bays Spot Free Truck Wash

*Indian food for truckers Dine-in and To Go

*Bar- Beer, Liquor and Wine

*To Go Beer Liquor and Wine

ਟਰੱਕਰ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ
ਸਵਾਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਣਾ
ਬਹਿ ਕੇ ਖਾਓ ਜਾਂ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਓ

ਬਾਰ, ਬੀਅਰ, ਲਿਕਰ
ਅਤੇ ਵਾਈਨ
ਬਹਿ ਕੇ ਪੀਓ ਜਾਂ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਓ

Free Showers

ਨਹਾਉਣ-ਧੋਣ ਦਾ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧ

10 ਏਕੜ ਥਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ

ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਮੇਲੇ ਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ

ਮਿਲਵਾਕੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ (ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ): ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਸੰਤ ਮਹਾਪੁਰਖ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 59ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਉਦਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਟੈਪਲ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਖੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ

ਇਕ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਈ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣ ਲਈ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੱਜਣਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਮੇਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰਾਗੀ-ਢਾਡੀ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਇਸ ਨਿਖਰੇ ਹੋਏ ਦਿਨ ਨਿਘੀ ਨਿਘੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਝੁਟਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ, ਉਥੇ ਕੁੜੀਆਂ-ਚਿੱਤੀਆਂ ਲਈ ਪੀਘਾਂ ਵੀ ਮਹੱਈਆ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਖੱਟਾ, ਮਿੱਠਾ ਅਤੇ ਚਟਪਟਾ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਲਈ ਸਮੋਸਿਆਂ, ਪਕੌੜਿਆਂ ਅਤੇ ਚਾਟ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੀ। ਜਦੋਂਕਿ ਮੂੰਹ ਦਾ ਸਵਾਦ ਮਿੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਲਈ ਰਸਗੁੱਲੇ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮਣਾਂ ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਕੁਝ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਵਾਲੀ ਰੇਹੜੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਘੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੇ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਇਆ ਰਸਪਾਲ

ਸਿੰਘ ਸੀਡੀਆਂ ਤੇ ਕੈਸਿਟਾਂ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਸਟਾਲ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਵੀਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ, ਸੁਰਬੀਰਾਂ ਅਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਸਟਾਲ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਗਰਮੀ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਠੰਡੇ ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਛਬੀਲ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਰਬਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁੱਟੀ,

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ ਅਤੇ ਸਾਬੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਮਿਲਵਾਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੇ ਇਸ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਿੱਖ ਟੈਪਲ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿੰਨੀ ਸੰਗਤ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ ਉਨੀ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਾਹਰ ਮੇਲੇ

ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਪੂਜਾ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਅਕਾਲ ਅਕਾਡਮੀ ਬਤੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੀਰ ਰਸੀ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬੀਰ ਰਸੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਚੇਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੰਤ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕੀਤੀ।

ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਹੋਰਾਂ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 18 'ਤੇ)

ਸਿੱਖ ਟੈਪਲ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ ਗੁਰੂ ਲਾਧੇ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਨਾਲ

(ਉਪਰ) ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ (ਹੇਠਾਂ) ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ

ਪਾਲ ਖਲੀਲ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ.) ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਪਾਲ ਖਲੀਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸਾ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੈਕਟਰੀ ਜਪਨੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੂਬੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਕੇਸ਼ ਵਰਮਾ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਫੌਜੀ), ਮਾਈਕ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਇੰਡੀਆ ਗਾਰਡਨ), ਸਾਹਬ ਸਿੰਘ, ਲੱਕੀ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਜੂਨੀਅਰ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸਾ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕ ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ। ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਖਿਲਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਖਾਸ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਗਾਰਬੇਜ਼ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਢੋਲ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਧਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਟੁਕੜਾ ਜਾਂ ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ ਖਿਲਰਿਆ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਲਾਧੇ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਮਿਲਵਾਰੀ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਸਾਰੇ ਸੇਵਕ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ

ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੀਲਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੱਗੀ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਦਾਸ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ, ਕੇ ਪੀ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਵਾਈਸ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਚਮਨ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਭਦਾਸ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟੀਟੂ, ਬੋਰਡ ਆਫ ਟਰੱਸਟ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਪੁਲਸੀਆ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸਾ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ ਬਰਸੀ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਮੁਤਾਬਕ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾਂ ਵੀ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਫੋਨ 419-699-9055 ਉਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Visit us on the web:
punjabtimesusa.com

PUNJABI STARS
ENTERTAINMENT PRESENT

RAI JUJHAR
"PAKHIYAN FAME"

PREET HARPAL
"GUNGRUU FAME"

BUKAN JATT
"FAISLA KARON WALE FAME"

SUKHWANT SUKHI

PUNJABI MELA 2009

FOR SHOW CALL
SATTI 916-410-9741,
GURDEV KAMBOJ
626-422-2323,
VIJAY 703-980-6203,
JASSI 209-518-8423

SIMIK JASWANT

design by pankaj sharma 99680 85786

New York NY July 25, 2009 Call-Tony:347-723-2533 Or Jay:917-681-4211
Fairfax VA July 31, 2009 Call- Jay:703-980-6203 Or Nisha:571-212-1855
Philadelphia PA August 1, 2009 Call- Jay:703-980-6203
Show In USA August 2009 Call- Satti:916-410-9741

ਸਿੱਖ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ ਵਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ ਨੰਬਰ ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 14859/2008 ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ 154 ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ।

ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲਾ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਧਿਆਨੀ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਹਰ ਸਿੱਖ ਘਰ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਰੋਧ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਜਥੇਦਾਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਮਾਪੇ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਰੀਬ ਕਰੀਬ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਬੀਬੀ ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਰੋਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸ਼ਖਸ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਗੁਰਲੀਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਕੋਟੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਸ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਵੱਟੇ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਰਲ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੇ ਸੰਤ ਅਤੇ ਡੇਰੇਦਾਰ, ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਨੇਮਾਂ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ, ਨਫਰਤੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦਸਤਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਲੜਾਈ ਬੇਮਾਇਨੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਝਾੜ ਵੀ ਪਾਉਣੀ ਪਈ ਕਿ ਇਹ ਵਕੀਲ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ। ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ। ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਹੱਕ ਬਜਾਨਬ ਹੀ ਯੂਨੀਅਨ ਟੈਰੇਟਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਵਕੀਲ ਅਨੁਪਮ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਅਣਬਕ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਮੈਕਾਲਿਫ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੈਕਲੇਂਡ ਤੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਖੋਜਬੀਨ ਕੀਤੀ, ਪੁਰਾਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮੌਜੂਦਾ ਰਹਿਤਨਾਮੇ, ਪੰਜਾਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸੋਧਾਂ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਖਾਸ ਹਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਪਾਸਾਰੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਅਸਿੱਖਾਂ ਦਬਾਓ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਪਿਛੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਬੇਪਨਾਹ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁੱਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਸਗੋਂ ਕੋਸੇਵੇਂ ਅਤੇ ਫਿਲੀਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਆਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ।

154 ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਕ

ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਮਿਆਰਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੁਰਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ? ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਉਤੇ ਮੋਟੀ ਸੂਰਖੀ ਨਾਲ ਇਹ ਖਬਰ ਹੀ ਛਾਪੀ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਹੀ ਨਿਰਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹਾਂਗਾ: ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਹਰ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ, ਹਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ/ਲਾਇਬਰੇਰੀ, ਸੰਸਥਾ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਨਕਲ ਜਿਲਦ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਈਏ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਜਟਿਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਬਿਕਟੈਂਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਕੇ, ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਵੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਸੀਲਿਆਂ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਉਤੇ ਤਾਂ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਬੌਧਿਕ ਪੂੰਜੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਹੋਏ-ਬੀਤੇ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਉਤੇ ਖਰਚ ਹੋਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

—ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, ਹਿਊਸਟਨ

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਕਲ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਤੋਂ ਵੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

www.punjabtimesusa.com

ਕੈਂਟਨ ਗੁਰੂਘਰ 'ਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਛਬੀਲ

ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ): ਡਿਟਰਾਇਟ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਥੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ, ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ ਉਚ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਨੰਡੇ ਜਲ ਦੀ ਛਬੀਲ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਉਮਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਦਿਵਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ

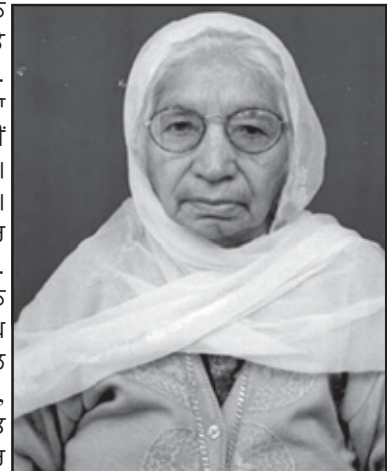
ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰੁਬ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਅਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੈਲਮਜੂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਨੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਅਰਪਣ ਕੀਤੇ। ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਕੈਂਟਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਸੌਂਦੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਯੁਨਈਟਿਡ ਸਿੱਖਜ਼ ਵਲੋਂ 16 ਤੋਂ 22 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕੈਂਪ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ 7 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 275 ਡਾਲਰ ਫੀਸ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਮਾਪੇ ਇਹ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਮਾਤਾ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਅਤੇ ਸਤਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੋਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸਿੱਖ ਸ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਹ 85 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ।

ਮਾਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਪਤੀ ਸ. ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ

ਦੇਹਤਰਿਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀਸੀਓ), ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਮਿਡਵੈਸਟ ਨੇ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਦੇ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਗੰਢਗਰ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ—ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ

ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜਨਾ

ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ

ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਡਾਕਟਰ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

PUNJAB AUTO WERKS Akai Transport Corp

1930 W. Hubbard St., Chicago, IL

For Excellent Auto Body Work, Taxi Cab
Leasing, 24 Hours Towing, Complete Auto
Repair of Domestic & Foreign Cars

ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਇੰਪੋਰਟਡ ਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਰਿਪੇਅਰ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਅਤੇ ਵਾਜਬ
ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਟੈਕਸੀ ਕੈਬ ਵੀ
ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Call
Gurcharn Singh Jhaj
Jaidev Singh Bhattal
Sukhraj Singh Takhar

Tel. 312-243-3344, 312-243-2255

Fax: 312-243-2277

ਮੇਰੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ ਦਾ ਆਖਰੀ ਕਾਂਡ

ਜੀਵਨ-ਗਾਥਾ

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਦੁਖ ਸੁਖ ਧੁਰੋਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਗ਼ਮ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮਿਲਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਵਿਛੜਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਲ ਵਿਛੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ। ਇਸ ਕਲਮਕਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਸਾਕ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਛੜ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹਨੇ ਵੀ ਵਿਛੜ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਵਿਛੜ ਜਾਵਾਂਗਾ ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹਾਂਗਾ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਲੇਖਕ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਚਿਰਜੀਵੀ ਹਨ। ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਰੂਬਰੂ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵੱਸਦੇ ਰਸਦੇ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ ਨੇ 'ਮੁਸਾਫ਼ਰਖਾਨਾ' ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਇਕਸੇ ਤਾਰ ਬਹਾਰ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ,
ਨਹੀਂ ਇਕਸੇ ਤੌਰ ਜ਼ਮਾਨਾ
ਹਰ ਦਿਨ ਚਾਲ ਨਹੀਂ ਅਲਬੇਲੀ,
ਨਹੀਂ ਹਰ ਦਮ ਜ਼ੋਰ ਜਵਾਨਾ
ਰੋਵਣ ਸੋਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾ ਹੋਵੇ,
ਨਹੀਂ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਰਾਗ ਸੁਹਾਨਾ
ਹਾਸ਼ਮ ਬੈਠ ਗਈਆਂ ਲੱਖ ਡਾਰਾਂ,
ਇਹ ਜਗਤ ਮੁਸਾਫ਼ਰਖਾਨਾ।

ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਸਰਾਂ ਵਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਰਿਕਾਰਡ ਬਤਾ ਚੱਲਿਆ ਸੀ-ਹੈ ਆਉਣ ਜਾਣ ਬਣਿਆ ਦੁਨੀਆਂ ਚਹੁੰ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ। ਉਹਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਬਤੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ-ਜੱਗ ਜੰਕਸ਼ਨ ਰੇਲਾਂ ਦਾ ਗੱਡੀ ਇਕ ਆਵੇ ਇਕ ਜਾਵੇ। ਬਰੈਪਟਨ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੱਡੀ ਆਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਵਾਰੀਆਂ ਉਤਰੀਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਚੜ੍ਹੀਆਂ। ਪਾਰਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਕ ਜਾਨੀ ਦੀ ਡੱਬ 'ਚੋਂ ਬੋਤਲ ਡਿੱਗ ਪਈ ਤੇ ਮਕਾਣ ਚੱਲੀ ਮਾਈ ਦਾ ਘੱਗਰਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਛੰਦ ਜੋੜਿਆ:

ਜੱਗ ਜੰਕਸ਼ਨ ਰੇਲਾਂ ਦਾ
ਗੱਡੀ ਇਕ ਆਵੇ ਇਕ ਜਾਵੇ...
ਘਰ ਨੂੰਹ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ,
ਤੁਰ ਗਈ ਧੀ ਝਾੜ ਕੇ ਪੱਲੇ।
ਪੋਤੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ,
ਬਾਬਾ ਸਿਵਿਆਂ ਦੇ ਵੱਲ ਚੱਲੇ।
ਕਿਧਰੇ ਜ਼ੋਰ ਮਕਾਣਾਂ ਦਾ,
ਕਿਧਰੇ ਵਿਆਹ ਮੰਗਣੇ ਮੁਕਲਾਵੇ।
ਜੱਗ ਜੰਕਸ਼ਨ ਰੇਲਾਂ ਦਾ,
ਗੱਡੀ ਇਕ ਆਵੇ ਇਕ ਜਾਵੇ...।

ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਾਧੂ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਆਰਿਫ਼ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਲਾਸ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਡੰਗਰ ਚਾਰਦੇ ਪਾਲੀ ਮੁੰਡੇ ਜਦੋਂ ਟਾਹਲੀਆਂ ਤੇ ਬੋਹੜਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬਹਿੰਦੇ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ 'ਕੌਠੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਬੋਤ, ਬੋਲੀਆਂ, ਕਬਿੱਤ ਤੇ ਕੋਰੜੇ ਛੰਦ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਦੇ। ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕੁਝ ਬੋਲ: ਮੇਰ ਪੈਲ ਪਾਵੇ ਸੱਪ ਜਾਵੇ ਖੱਡ ਨੂੰ, ਬਗਲਾ ਭਗਤ ਚੱਕ ਲਿਆਵੇ ਡੱਡ ਨੂੰ। ਕੱਸੀ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਬਿੱਤ ਜੋੜਦਾ, ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਮੋੜਦਾ? ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਾਲੀ ਮੁੰਡੇ ਕਿਧਰ ਚਲੇ ਗਏ? ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਜਮਾਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਧੂੜ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ ਨੇ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮਾਲ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਾਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਲੱਦ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਸੈਲ ਫੋਨਾਂ ਦੀਆਂ ਘੰਟੀਆਂ ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਵਕਤ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨੇ ਬਦਲਦੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਲਾਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਭੁੱਲੀਆਂ ਵਿਸਰੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ:

ਉੱਨੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਉਤ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਤੈਂ
ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਜੇ ਹੁਸਨ ਦੀ ਝੜੀ ਰਹਿਣੀ।
ਯਾ ਲੈ ਖਰਚ ਲੈ ਪੁੰਨ ਤੇ ਦਾਨ ਕਰ ਲੈ
ਦੌਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਤੀ ਰਹਿਣੀ।
ਕੋਈ ਰੋਜ਼ ਤੂੰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸੈਰ ਕਰ ਲੈ
ਬੱਧੀ ਵਿਚ ਤਬੋਲੇ ਦੇ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹਿਣੀ।
ਆਖ਼ਰ ਉਮਰ ਦੀ ਡੋਰ ਨੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਖੇਡ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਕ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ 'ਹਸੰਦਿਆਂ ਖੇਲੰਦਿਆਂ' ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਹੈ, ਇਹ ਲੇਖ ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਗੁੱਡੀ ਸਦਾ ਨਾ ਜੱਗ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹਿਣੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਆਖ਼ਰ ਉਮਰ ਦੀ ਡੋਰ ਨੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਡੋਰ ਹੈ ਤਦ ਤਕ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ। ਹੁਸਨ ਫਿਰ ਵੀ ਹੁਸਨ ਹੈ, ਬੇਸ਼ਕ ਇਹਨੇ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਦੌਲਤ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਵਰਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਵਰਤੀ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਈ ਹੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ। ਬੱਧੀਆਂ ਸੈਰ ਲਈ ਹਨ, ਨਹੀਂ ਤਬੋਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਸਾਧੂ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ-ਹੁਣ ਨੂੰ ਮਾਣ ਲੈ, ਇਹ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਬਕ ਹੈ ਇਹ। ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਣਦੇ ਤੇ ਹੁਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਦੇ ਭੂਤ ਕਾਲ ਵਿਚ ਤੇ ਕਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਗੁਆਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੋਚਣ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ। ਬਬੇਰੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਣਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖਾਓ, ਪੀਓ ਤੇ ਐਸ਼ ਕਰੋ। ਸਤਰ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੀ ਹੈ-ਯਾ ਲੈ, ਖਰਚ ਲੈ, ਪੁੰਨ ਤੇ ਦਾਨ ਕਰ ਲੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਖਾਓ ਪੀਓ ਵੀ ਤੇ ਭਲੇ ਦੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰੋ। ਘਾਲ ਖਾਏ ਕੁਛ ਹੱਥੋਂ ਦੇ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਆਹਰੇ ਲੱਗੋ, ਹੁਣ ਨੂੰ ਮਾਣੋ ਤੇ ਵਾਧੂ ਨੂੰ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਲਓ। ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਤੇ ਵੰਡ ਛੁੱਕੋ। ਹਸੰਦਿਆਂ, ਖੇਲੰਦਿਆਂ, ਪੈਨੰਦਿਆਂ, ਖਾਵੰਦਿਆਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਨਹੀਂ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬੱਝਿਆ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਸ ਤੇ ਉਮੀਦ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਉਮਾਹ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਚਾਵਾਂ ਤੇ ਖੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਕਾ ਨਾ ਆਵੇ। ਬੰਦਾ ਆਹਰੇ ਲੱਗਾ ਰਹੇ। ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਵੇ। ਉਹਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਨਾ ਮੁੱਕਣ। ਜੀਵਨ 'ਚ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨਾ, ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਿਊਣਜੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਜਿਊਣ ਦਾ ਜੋਰਾ ਤੇ ਵੱਲ ਸਿਖਾਉਣਾ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੁਖ-ਦਰਦ, ਬਿਰਹਾ-ਵਿਛੋੜੇ, ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ-ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਗ਼ਮੀਆਂ-ਉਦਾਸੀਆਂ ਭਲਾ ਕੀਹਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ? ਕਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਢੇਰੀਆਂ ਢਾਹ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਈ ਦਿਲ ਗੁਰਦੇ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਨਾ ਦੁਖ ਸਦੀਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਨਾ ਸੁਖ ਸਦੀਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦੁਖ ਸੁਖ ਨੂੰ ਸਮ ਕਰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਸੌਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੋਣੇ ਰੋਈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਸੌਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਘਦੀਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੱਸ ਖੇਡ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਮਰਾਂ ਕਦੋਂ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੀ।

ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਵੇਖਾਂ ਤਾਂ ਉਮਰ ਭੱਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕੰਮ ਵੀ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਪਏ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ-ਸਾਹ ਲੈ ਮੌਤੋਂ ਕਾਹਲੀਏ ਮੈਂ ਅਜੇ ਨਾ ਵਿਹਲੀ। ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ ਇਕ ਦਿਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਆਏਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕਰਾਂਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣ ਲੈਣ ਦੇ, ਹੱਥ ਵਿਚਲਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ ਦੇ ਤੇ ਛੋਹੀ ਹੋਈ ਕਿਤਾਬ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ। ਫਿਰ ਲੈ ਜਾਈਂ ਜਿਥੇ ਲਿਜਾਣੈ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, "ਬੁਢਾਪੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਓ?" ਮੇਰਾ ਜੁਆਬ ਸੀ, "ਬੁਢਾਪਾ ਮੌਤ ਵਲ ਵਧਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਬੰਦਾ ਓਦੋਂ ਤਕ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੁੱਢਾ ਨਾ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜੇ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਤੇ ਆਹਰੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾ ਲੈਂਦਾ। ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ ਭੇਜ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ 'ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ' ਨਾਂ ਦਾ ਸਚਿੱਤਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ

ਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਰਨਾਂ ਝੀਲ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ 'ਚ ਤੈਰਨ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਖੰਭ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਨਵਾਂ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਬਾਰੇ ਚਿਤਵਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਘੰਟੇ ਕੁ ਦੀ ਸੈਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਤੀ ਮੋਟੀ ਕਸਰਤ ਵੀ ਕਰ ਲਈਦੀ ਹੈ।

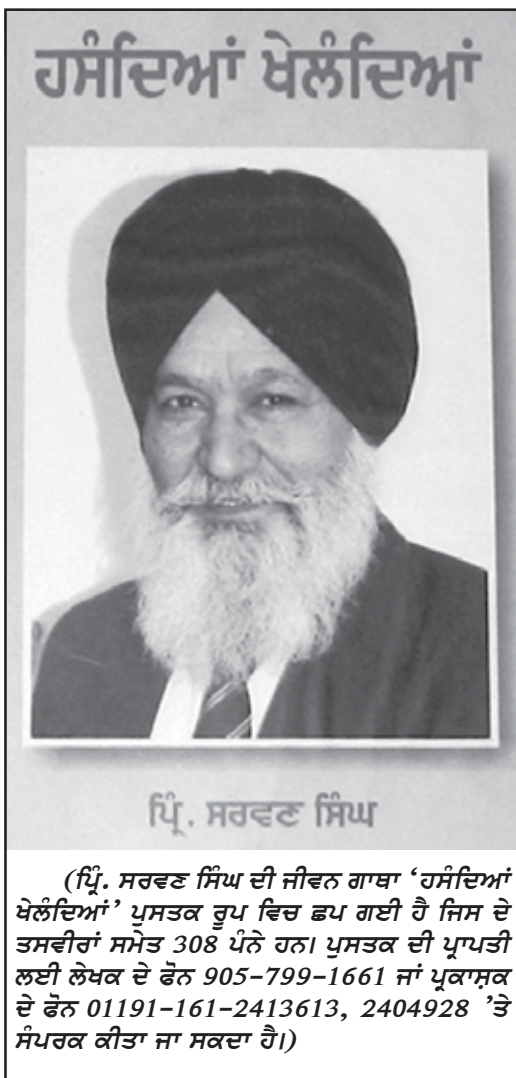
ਦਿਨੇ ਮੈਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਲ ਜਾ ਆਈਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਸੱਥ ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਤੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੱਥ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰਦਾਂ। ਉਥੇ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਸਾਲਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਗਿਆ ਹਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨਾਵਲ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ, ਰਹਿਣ ਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਜੋ ਪਾਪੜ ਵੇਲੇ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਲੰਮੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਨਾਵਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਪਰ੍ਹੇ 'ਚ ਬੈਠਾ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹੋਵਾਂ।

ਅਸੀਂ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਵੰਬਰ-ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਚਕਰ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ ਕਦੇ ਮੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਕਦੇ ਲੋਪੋਂ ਦੀ ਸੜਕ ਉਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਤੁਰ ਪੈਨਾ ਤੇ ਤੁਲ ਧੋਤੀਆਂ ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਹਰੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਲਟਕਦੇ ਤੁਲ ਤੁਪਕੇ ਵੇਖਦਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੁਪਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗ ਭਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਿਆਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਈਦੇ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਵਿੱਥ ਉਤੇ ਬੰਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਪਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ। ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਡੰਗਰ ਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਪੱਠੇ ਵੱਢਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਤੇ ਬਾਬੇ ਹੋਰੀ ਜੋਤਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਵਕਤ ਆਏ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਫੇਰੀ ਵਤਨਾਂ ਦੀ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ

ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਰਾਤ ਕੱਟਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦਾ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਮੈਨੂੰ ਤੜਕੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਜਗਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਸੌਣ ਨਾ ਦਿੰਦਾ। ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਭਜਾਇਆ ਮੈਂ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਵੜਦਾ। ਪਰ 2006 ਵਿਚ ਉੱਚੇ ਬੋਲ ਬੁਲਾਰੇ ਤੋਂ ਮੌਜ ਰਹੀ। ਇਹ ਸੁਧਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਤੜਕੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਸੌਂਦਾ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਾਗ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸਾਂ। ਜੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੱਟ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਰਜਾਈ ਦੇ ਨਿੱਘ 'ਚ ਸੁਫ਼ਨੇ ਲਈ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਬੱਸ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਬਹਿੰਦਾ। ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਚਿੜੀਆਂ ਚੂਕਦੀਆਂ ਸੁਣਦਾ। ਪਹੁੰਚਣਾਲੇ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵਾਰਸ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ:

ਚਿੜੀ ਚੂਕਦੀ ਨਾਲ ਉੱਠ ਤੁਰੇ ਪਾਂਧੀ,
ਪਈਆਂ ਦੁੱਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮਧਾਣੀਆਂ ਨੀ।
ਹੋਈ ਸੁਬਹਾ ਸਾਦਿਕ ਜਦੋਂ ਆਣ ਰੋਸ਼ਨ,
ਤਦੋਂ ਲਾਲੀਆਂ ਆਣ ਚਿਚਲਾਣੀਆਂ ਨੀ।
ਲਈਆਂ ਕੱਢ ਹਰਨਾਲੀਆਂ ਹਾਲੀਆਂ ਨੇ,

(ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ 'ਹਸੰਦਿਆਂ ਖੇਲੰਦਿਆਂ' ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਪ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਮੇਤ 308 ਪੰਨੇ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੇਖਕ ਦੇ ਫੋਨ 905-799-1661 ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਫੋਨ 01191-161-2413613, 2404928 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।)

ਜਿਸ ਦੇ ਪੰਜ ਅੰਕ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਉਂਜ਼ ਬੁਢਾਪੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ ਮੌਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਏਨਾ ਬਹਾਦਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰਾਂ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਐਂ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਐ ਕਿ ਦਿਲ ਨੀ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਰੰਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ। ਪਰ ਏਥੇ ਕੋਈ ਸਦਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਕਾਇਆ ਇਕ ਦਿਨ ਫ਼ਨਾਹ ਹੋ ਜਾਣੀ ਐ। ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਕਹੀਦਾ, ਕੋਈ ਦਿਨ ਖੇਡ ਲੈ, ਮੌਜਾਂ ਮਾਣ ਲੈ, ਤੈਂ ਉੱਡ ਜਾਣਾ ਓਏ ਬੱਦਲਾ ਹੁੰਦ ਦਿਆ...।"

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰੈਪਟਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲੈਣ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਝੀਲ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਝੀਲ। ਨਿੱਕੀ ਝੀਲ ਦਾ ਚੱਕਰ ਛੇ ਸੌ ਮੀਟਰ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੇਕ ਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਝੀਲ ਦਾ ਗੇੜਾ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੁਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਬੱਤਖਾਂ ਤੈਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਪਰ ਕੁੱਜਾਂ ਉਡ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੇ ਘਾਹ ਤੇ ਲਾਂਭ ਚਾਂਡ ਦੀ ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਚ ਪੰਛੀ ਚਹਿਕ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਸੋਨਰੰਗਾ ਸੂਰਜ ਉਗਮ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ

ਸੈਆਂ ਭੂਈਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਣੀਆਂ ਨੀ।
ਘਰਬਾਰਨਾਂ ਚੱਕੀਆਂ ਝੋਤੀਆਂ ਨੀ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਉਣਾ ਗੁੰਨੂ ਪਕਾਣੀਆਂ ਨੀ।
ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ,
ਚਰਖੇ ਕੱਤਦੀਆਂ ਉੱਠ ਸਵਾਣੀਆਂ ਨੀ...।

ਕਿਆ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਏ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ! ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੋਗਾਂ ਬੀਹੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਸਵਾਣੀਆਂ ਈ ਚਰਖੇ ਕੱਤਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਦ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਸਿਆਲ ਦਾ ਸਵੇਰਾ ਹਾਲੇ ਉਘਲਾਅ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਮ੍ਹਾ ਨਿਮ੍ਹਾ ਚਾਨਣ ਦਿਸਦਾ। ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੱਤ ਸਵਾਰੀਆਂ ਲੋਈਆਂ ਤੇ ਕੰਬਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਕਲਾਂ ਮਾਰੀ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਬੀਹੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਤੇ ਭੌਂਕਦੇ ਸੁਣਦੇ। ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਬਰੈਪਟਨ ਦੇ ਸਵੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਾ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ ਤਾਂ ਨਾ ਭੌਂਕਦਾ ਪਰ ਸੜਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੇਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਤੇਜ਼ ਦੌੜਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੁਕਾਟ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭੱਜੀ ਜਾਂਦੀ ਦਿਸਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ! ਏਨੇ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਚੱਲੀ ਬੱਸ ਦਾ ਹਾਰਨ ਵੱਜਦਾ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਬੱਸ, ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁੰਦ ਵਿਚ ਜਗਦੀਆਂ ਉਹਦੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਮਧਮ ਜਿਹੀਆਂ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀਆਂ।

ਠਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਬੱਸ 'ਚ ਬਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਨਿੱਘ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਵੇਰਸਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕੈਸਿਟ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ-ਲੱਖ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨਦਿਰ ਕਰੇ...। ਮੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਡੱਲਾ ਲੰਘਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਮੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸਕੂਲ ਤੇ ਡੱਲੇ ਦੀ ਦੌੜ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ 'ਚ ਖੋ ਜਾਂਦਾ। ਨਹਿਰ ਦਾ ਪੁਲ ਤੇ ਕੋਂਕੇ ਲੰਘ ਕੇ ਬੱਸ ਜਰਨੈਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਤਾਂ ਵਾਰਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ-ਕਦੋਂ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਪੰਜਾਬ ਦਿਆ ਸੂਰਜਾ, ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ...। ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮਨ ਉਮਾਹ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸਾਰੰਗੀ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਲੁੰਝਾ ਕੰਡਿਆਈ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ-ਨਹੀਂ ਰੀਸਾਂ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ!

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਉਸਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਵੀ ਵੱਧ ਲੱਗਦਾ। ਉਥੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਹੈ, ਜਿਮਨੇਜ਼ੀਅਮ ਹੈ, ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਹਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੈ। ਸਰਪੰਚ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕਰ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਗੁਆਂਢ ਮੱਥਾ ਹੈ। ਆਏ ਗਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ। ਉਥੇ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਲਈ ਫਿਰਦਾ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਉਸਤਾਦਾਂ ਵਰਗਾ ਆਦਰ ਮਾਣ ਦਿੰਦਾ।

ਉਥੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਹਨ ਤੇ ਖਰੀਦਾਰੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਸੜਕ ਪੈ ਕੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਕੋਲੋਂ ਨਹਿਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਨਾਂ ਤੇ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪੈਨਾਂ। ਨਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਰ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੇ ਮੈਂ ਤੋੜ ਤੋੜ ਖਾਂਦਾ ਜਾਨਾਂ ਤੇ ਬਚਪਨ ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਜਾਨਾਂ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੇਰੀ ਸੈਰ ਹਕੀਮਪੁਰ ਤੇ ਜਗਤਪੁਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਤਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਆਏ ਸਾਲ ਪੁਰੇਵਾਲ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਭਰਦਾ। ਪੁਰੇਵਾਲਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਵਲ ਮੇਰੀ ਵਾਹਵਾ ਜਾਣੀ ਆਉਣੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਨੇੜੇ ਪਿੱਟਮੀਡੋਜ਼ ਦੇ ਪੁਰੇਵਾਲ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਖੇਡ-ਲੇਖਣੀ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਮੇਰੀਆਂ ਖੇਡ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੰਡਦੇ ਹਨ। ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 21 'ਤੇ)

ਬੋਲੀ ਚਾਰ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਕੜੂ-ਘੜੂ

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸੱਜਣ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਲਹਿਜੇ ‘ਚ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, ‘ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਪਰ ਚਾਰ ਕੁ ਲਾਇਨਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹੋ, ਸੁਆਦ ਆ ਜਾਂਦੈ ਪੜ੍ਹ ਕੇ। ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਛੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ?’ ਹੱਸਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ‘ਮੈਂ ਤਾਂ ਛੜਾ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਪਤਾ ਨੂੰ, ਪਰ ਇਕ ਲਾਭ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਛੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿ ਸੌਣ ਵਾਲੇ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਤਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ।’ ਤੇ ਉਹ ਹੱਸਦਿਆਂ ਫੋਨ ਕੱਟ ਗਿਆ। ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਛੜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ? ਇਹਦਾ ਜੁਆਬ ਚਾਂਦ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਫਿਜ਼ਾ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ? ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਆਬੋ ਹਵਾ ਵਿਚ ਗਾਲਿਬ ਮਹਿਕਦੈ ਤੇ ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਜ਼ਾ ‘ਚ ਮਹਿਕਦੇ ਚਾਂਦ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਗਾਲਿਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਗੱਲ ਢੁੱਕਦੀ ਪੂਰੀ ਐ ਕਿ ‘ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਹਮੇਂ ਨਿਕੰਮਾ ਬਨਾ ਦੀਆ ਹੈ ਗਾਲਿਬ, ਵਰਨਾ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਹਮ ਭੀ ਬੜੇ ਕਾਮ ਕੇ ਬੇ।’ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਠੇ ‘ਤੇ ਵਾਲ ਸਕਾਉਂਦੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਭੂਤਨਾ ਚੰਬੜ ਜਾਂਦੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ। ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕੌਣ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ‘ਤੇਰੀ ਆਈ ਮੈਂ ਮਰਜਾਂ।’ ਪਿਆਰ ਅਜਿਹੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਰਦੇ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਹਨ ਤੇ ਭੁਬਦੇ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਹਨ। ਫਿਜ਼ਾ ਚਾਂਦ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਰੋਈ ਬੜਾ, ਮਣ ਮਣ ਪੱਕੇ ਹੰਝੂ ਸੁੱਟੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੋਣ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਛੇਤੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ‘ਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਦਲੀਲ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬਹੀ ‘ਤੇ ਇਕਰਾਰ ਦੇ ‘ਗੁੰਠੇ ਲਾਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਪਿਆਰ ਘਰ ਨੂੰ ਉਜਾੜੇ, ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰੇ, ਉਹਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਪੱਛ ਉਤਾਰਨੇ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਦੌੜਨ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਹੀ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸੋਹਣੀਆਂ ਜਾਂ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰ ਵੀ ਨਖ਼ਰੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਸਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਜਲਵੇ ਵਿਖਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਲਈ ਤਿੜਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਾਹਨ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀਰ ਲਿਖੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਇਸ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਨਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਕੋ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਏਨਾ ਅਮਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਹੀਰ, ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਹੀਰ ਬਣ ਗਈ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹੀਰਾਂ ਤੇ ਰਾਂਝਿਆਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਕਿਸੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੀ ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ‘ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ।

ਪਿਆਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਹੈ ਬੜਾ ਢੀਠ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ। ਢੀਠ ਬੰਦੇ ‘ਤੇ ਲਹਿੰਦੀ-ਚੜ੍ਹੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਢੀਠ ਤੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਦੀ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਅਕਸਰ ਬਠਿੰਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਭਾਨ ਸਿੰਹ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਤੀਵੀਂ ਭਾਨੀ ‘ਤੇ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਖਾਹ-ਮਖਾਹ ਰੋਅਬ ਪਾਈ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਰੋਟੀ ਲਿਆ ਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ....., ਪੈਸੇ ਫੜ੍ਹਾ ਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ....., ਪਾਣੀ ਗਰਮ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ.....। ਵਿਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ.....ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਨ ਸਿੰਹ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਪਿਛੋਂ ਭਾਨੀ ਨੂੰ ਜੁਗਤ ਸੁਝ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਪਾਏ ਮਰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ, ਸਿਰ ‘ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਪਰਨੇ ਦਾ ਮਝ੍ਹਾਸਾ, ਖੋਸੀ ਦੀ ਮਾਰੀ ਬੁੱਕਲ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਫੌੜਾ ਚੱਕ ਰਾਹ ‘ਚ ਕਾਨਿਆਂ ਦੇ ਓਹਲੇ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਉਪਰ ਆਬਣੇ ਭਾਨ ਸਿੰਹ ਵੀ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਘੁੱਟ ਲਾ ਕੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਾਉਂਦਾ ਆਵੇ। ਕਾਨਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪਿਛੋਂ ਮਾਰਿਆ ਭਾਨ ਸਿੰਹ ਦੇ ਫੌੜਾ ਮੋਰਾਂ ‘ਚ ਤੇ ਪੈ ਗਈ ਟੁੱਟ ਕੇ...

‘ਕੌਣ ਐਂ ਤੂੰ?’

ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਲੱਗਾ ਤਰਲੇ ਕਰਨ, ‘ਮੈਂ...ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਸਿੰਹ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਆਂ ਭਾਨ ਸਿੰਹ।’

‘ਕਿਥੋਂ ਆਇਆਂ ਐਸ ਵੇਲੇ?’

‘ਮੇਲਾ ਵੇਖ ਕੇ ਆਇਆਂ।’

‘ਕੁੜੀਆਂ ਛੇੜਦਾ ਸੀ, ਬਣਾਉਣਾ ਤੈਨੂੰ ਬੰਦਾ।’

‘ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਹੁੰ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੇੜਿਆ।’

ਤੇ ਭਾਨੀ ਨੇ ਇਕ ਫੌੜਾ ਹੋਰ ਜੜ ‘ਤਾ, ਆਖਣ ਲੱਗੀ, ‘ਲਾਹ ਦੇ ਲੀੜੇ ਸਾਰੇ।’

ਤੇਤ ਕੱਲਾ ਕਛਿਹਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਨੀ ਉਹਦੇ ਕੱਪੜੇ ਕੱਢ ‘ਚ ਦੇ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ ਬੋਲੀ, ‘ਪੂਰੀ ਡੂਢ ਸੌ ਬੈਠ ਕੱਢ ਕੇ ਤੁਰੀ ਵਰਨਾ ਦੇਖੀ ਕੀ ਹਾਲ ਕਰੂੰ।’

‘ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿਓ ਜਨਾਬ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੋ ਸੌ ਕੱਢ ਕੇ ਤੁਰਾਂਗਾ।’

ਤੇ ਭਾਨੀ ਕਾਹਲੇ ਕਦਮੀਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ, ਲੀੜੇ ਬਦਲੇ ਤੇ ਭਾਨ ਸਿੰਹ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਦੇ ਕੇ ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ।

ਤੇ ਜਦੋਂ ਨੰਗ-ਧੜੰਗਾ ਭਾਨ ਸਿੰਹ ਘਰੇ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਭਾਨੀ ਨੇ ਕਰ ਤਾ ਡਰਾਮਾ ਸ਼ੁਰੂ। ਲੱਗੀ ਪਿੱਟਣ, ‘ਹਾਏ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈ ਤੇਰਾ ਮੇਲੇ ਤੇ ਗਏ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਕੀਹਨੇ ਕਰਤਾ?’

‘ਭਾਨੀ ਲੜਾਈ ਹੋ ਪਈ ਮੇਲੇ ‘ਤੇ। ਸਾਲੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਜਣੇ ਤੇ ਮੈਂ ‘ਕੱਲਾ।’ ਮੈਂ ਲਾਹ ਕੇ ਲੀੜੇ ਅਰੁ ਮਾਰੇ। ਸਾਰੇ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੁੱਟਤੇ।’

‘ਹਾਅ ਲਾਸਾਂ ਮੌਰਾਂ ‘ਚ ਕਾਹਦੀਆਂ ਪਈਆਂ?’

‘ਚਹੁੰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਨੀ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਸਾਲਾ ਪਤਾ ਨੂੰ ਪਿਛਿਓਂ ਕਦੋਂ ਮਾਰ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਮੌਰਾਂ ‘ਚ। ਛਿਲਣਾ ਮੈਂ ਬੜਾ ਸੀ ਜੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤਿਕੇ।’

ਤੇ ਭਾਨੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠੋਂ ਭਾਨ ਸਿੰਹ ਦਾ ਕੁੜਤਾ-ਪਜਾਮਾ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਧਰਿਆ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਰਮ, ਢੀਠ, ਬੁੱਲਾਂ ‘ਚ ਖਚਰੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘ਬੱਲੇ ਭਾਨੀਏ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਿਆਣ ਤਾਂ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਮਾਰਾ ਨੀ ਬੋਲਿਆ, ਪਈ ਕਾਹਨੂੰ ਪਰਦਾ ਚੱਕਣੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭਲਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਲੱਗਣ ਦੇਣਾ ਸੀ।’

ਤੇ ਹੁਣ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਬੁੱਕ-ਬੁੱਕ ਅੱਬਰੂ ਵਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਜ਼ਾ, ਬਿਸ਼ਨੋਈਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਚਾਂਦ ਮੁਹੰਮਦ ‘ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਤੇਈਆ ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਉਤਰ ਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਖੇੜਿਆਂ ਦੇ ਅਲਖ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਫਿਜ਼ਾ ਬਾਰੀ ਓਹਲੇ ਦੁੱਧ ਰਿੜਕਦੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਭੂਆ ਦਾ ਪੁੱਤ ਲੱਸੀ ਪੀਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ਆਲੇ ਨੂੰ ਸੰਗ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਹੀ ਜਾਂਦੈ, ‘ਮੈਂ ਚਾਹ ਛੱਡ ਸਕਦਾਂ, ਗਲਾਸੀ ਛੱਡ ਸਕਦਾਂ, ਪਰ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।’ ਕੋਈ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਭਲਿਆਮਾਣਸਾ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਕਿਹੜੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਚਾਂਦ ਫਿਜ਼ਾ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦੈ, ਉਹ ਵੀ ਆਂਹਦੀ ਆ ਕਿ ਮਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਤੇ ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣੇ ਮਾਜਰਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ-

ਜਿਹੜਾ ਓਪਰੀ ਸੇਜ ‘ਤੇ ਸੌਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਕਿੱਥੇ ਬਚਦੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਅਸੂਲ ਮੀਆਂ। ਢੰਢੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਰਾ, ਧਰਮ ਬਦਲੇ ਤੇ ਕਹੋ ਕਬੂਲ ਮੀਆਂ। ਫੋਨ ਉਤੇ ਹੀ ਤਿੰਨ ਕੁ ਵਾਰ ਕਹਿ ਕੇ, ਲਾਗੂ ਕਰੋ ਤਲਾਕ ਦੇ ਰੂਲ ਮੀਆਂ ਫਾਲ੍ਹਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਸਮਾਜ ਠੋਕੇ ਢਿੱਲੀ ਫੇਰ ਵੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਚੁਲ੍ਹ ਮੀਆਂ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਸਿਆਣੀ

ਲੱਗੀ ਕਿ ਜੇ ਮੁਫਤ ਦਾ ਸਿੱਤੀ ਸਿਆਪਾ ਗਲ ਪਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜ ਲਓ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਧਰਮ ਵਧਿਆ-ਫੁੱਲਿਆ ਹੈ। ਧਰਮ ਹੀ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਡਰਾਈ ਜਾਂਦੈ, ਤੇਤੀ ਕਰੋੜ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਪਰ ਏਨੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਥੇ ਨੇ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨੂੰ? ਸਵਰਗ ਤੇ ਨਰਕ ਦੇ ਡਰ ਨੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਠੋਕੇਦਾਰ

ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਨੇ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੇ ਧਰਮ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਬੀਵੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਚਾਂਦ ਮੁਹੰਮਦ ਤਾਂ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ‘ਚੋਂ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਟੱਬਰ ਟੀਰ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਊ, ਪਰ ਧਰਮ ਬਦਲ ਕੇ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਖਸ਼ ਦੀਆਂ ਰੁਲਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਤੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ।

ਗੱਲ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਦੇ ਇਕ ਸਖਸ਼ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਰੈਂਕ ਵਿਚ ਇਕ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਝਾਂਸੇ ‘ਚ ਉਖੇੜ ਲਿਆ। ਧਰਮ ਬਦਲਿਆ ਤੇ ਤਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਭੱਦਰ-ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਬੁੱਢਾ ਬਾਪ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ‘ਚ ਬੋਲਿਆ, ‘ਪਤੰਦਰ ਸਾਲਾ ਕਿਤੇ ਟੱਕਰਿਆ ਤਾਂ ਆਖੀ ‘ਕੋਠੇ ਜਿੱਡੀਆਂ ਦੇ ਧੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਗੁਲਫ਼ਰੇ ਉਡਾਉਂਦੇ’, ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਮਿਲ ਪਏ ਤਾਂ ਨੀਵੇਂ ਥਾਂ ਬਿਠਾ ਕੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿਰ ਪੋਲਾ ਕਰਦਿਆਂ। ਸਹੁਰੀ ਦਿਆ ਤੂੰ ਤਾਂ ਧਰਮ ਬਦਲ ਲਿਆ, ਇਹ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਕੀਹਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਰੋਣ।’

ਇਕ ਅਰਬ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮੈਂ ਚਾਰ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ, ਉਹ ਹੈ ਬੜੀ ਅਜੀਬ। ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਜਾਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਜਾ ਤੇ ਬਾਗ-ਬਗੀਚਾ ਠੀਕ ਕਰ ਆ। ਵਿਚਾਰਾ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੀਵੀਂ ‘ਕੱਲੀ ਅਰਧ-ਨਗਨ ਬਸਤਰ। ਏਨੀ ਸੁਨੱਖੀ ਕਿ ਪਾਣੀ ਵੀ ਗਲੇ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ‘ਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਦਿੱਸੇ। ਉਹਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਾਮ ਉਕਸਾਉ ਸਨ। ਮੁੰਡਾ ਡਰ ਨਾਲ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰ ਵੱਢਣ ਦੀ ਹੈ। ਭਲੀਮਾਣਸ ਨੇ ਪਾ ਤੀਆਂ ਗਲ ਬਾਹਾਂ ਉਹਦੇ। ਉਹ ਰੋਣ ਹਾਕਾ ਹੋ ਕੇ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ਣ ਦੇ ਤਰਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਹ ਇਸ਼ਕ ‘ਚ ਸੁਦੈਣ ਹੋਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ‘ਜੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਵੀ ਆਖ ਦਿਆਂ ਕਿ ਇਹਨੇ ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਫਿਰ ਵੀ ਵੱਢੇ ਜਾਣੇ ਨੇ।’

ਤੇ ਉਹੀ ‘ਡਰਦੀ ਰੱਬ ਰੱਬ ਕਰਦੀ’ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੀਘ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਅਸਮਾਨੀ ਤੇ ਉਹਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਘਰੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਪੈਸੇ ‘ਚ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਕਰਤਾ। ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ, ਜਾਨ ਛੁਡਾ ਕੇ ਉਹ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਬੱਚ ਤਾਂ ਆਇਆ, ਪਰ ਪੱਚੀ ਤੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਮਾਂਜੀ ਲਾ ਆਇਆ। ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਜੁਆਨ ਜਹਾਨ ਗੱਭਰੂ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਲਕ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਤੀਵੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਉਹ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡਾ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ, ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਂਦਾ ਕਿ ‘ਨਾਲੇ ਪੁੰਨ ਨਾਲ ਫਲੀਆਂ।’ ਪਰ ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁੜਿਕੀ ‘ਚ ਫਸੀ ਰਹੀ।

ਭਾਵੇਂ ਫਿਜ਼ਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ‘ਨਿਗਾਹੇਂ ਔਰ ਭੀ ਹੈ’, ਇਸ਼ਾਰੇ ਔਰ ਭੀ ਹੋਗੇ, ਹਮਾਰੇ ਤੁਮ ਹੀ ਹੋ, ਤੁਮਾਰੇ ਔਰ ਭੀ ਹੋਗੇ...ਪਰ ਚਾਂਦ ਘਰ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੈ, ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਡਰਾਮੇ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ਼ਕ ਅੰਨ੍ਹਿਆ ਕਰੇ

ਸੁਜਾਖਿਆਂ ਨੂੰ...ਜਾਂ ਆਸ਼ਕ ਭਾਣੇ ਜੱਗ ਅੰਨ੍ਹਾ....’ ਗੱਲਾਂ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੇਰਾ ਬੜਾ ਤੋਹ-ਮੋਹ ਰਿਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਦੋ ਕੁ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਚਾਂਦ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਫਿਜ਼ਾ ਨਾਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਾਇਕਾ ਬੀਬੀ ਨੇ ਵੀ ਗਾਇਕ ‘ਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਹੀ ਧਾਰਾ ਲੁਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਹਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ‘ਤੇ ਚਲਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਦਾ ਸੱਚੀ ਹੀ ‘ਕੰਜਰਖਾਨਾ’ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ‘ਚ ਇਕ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰੋ?’ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ‘ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ?’

‘ਇਕ ਕਾਮੇਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਵਿਆਹਿਆ ਵਰ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਸੌਂਦਾ ਇਕੋ ਕਮਰੇ ‘ਚ ਆਪਣੀ ਸਾਥੀ ਕਲਾਕਾਰ ਨਾਲ, ਇਕ ਹੋਰ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨੱਚਣ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਤੇ ਇਕ ਹਿੱਟ ਗਾਇਕ ਹਿੱਟ ਗਾਇਕਾ ਨਾਲ।’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮ ਹਿਆ ਦੀ ਲੋਈ ਲਾਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਾੜ੍ਹ ਹੀ ਸੁੱਟੀ ਹੈ।’ ਤੇ ਫਿਰ ਰੰਗ ਉਘੜਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

‘ਛਣ ਛਣ ਹੋ ਜਾਏ’ ਵਾਲੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਤੇ ਨੀਲਮ ਦੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੁਣ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੌਂ ਸਾਲ ਗਾਉਂਦੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ ਤੇ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚ ਵੀ ਗਾਉਂਦੇ ‘ਕੱਠੇ ਰਹੇ! ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀਬੀ ਗਾਇਕਾ ਰੋਪੜ ਦੇ ਹੀ ਕਾਹਨਪੁਰ ਖੂਹੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਹੈ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਨੇ ਵਿਆਹ ਹੋਰ ਕਰਵਾ ਲਿਆ, ਨੀਲਮ ਨੇ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ, ਉਹ ਦੋਸ਼ ਨੀਲਮ ‘ਤੇ ਚਰਿੱਤਰਗੀਣਤਾ ਦੇ ਲਾ ਰਿਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਕਿਹੜਾ ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ ਬੀਬੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਏਗੀ, ਕਿਸ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗੀ? ਬੜਾ ਜਿਹਾ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਕਿਆਸ ਕਰਕੇ ਵੇਖੋ, ਚਾਂਦ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਂ ਫਿਜ਼ਾ ਹੋਵੇ, ਨੀਲਮ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਭੁਪਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਇਹ ਜਦੋਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਭੈਣ-ਭਰਾ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ? ਜਾਂ ਭਾਨ ਸਿੰਹ ਵਾਂਗ.....ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਗਲਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਆਪ ਹੀ ਪੁੱਟਣੀ ਚੰਗੀ ਹੈ।

ਸੁਨੱਖਾ ਮੁੰਡਾ ਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਮਿੱਠਾ ਮਿੱਠਾ ਗਾਉਂਦਾ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਸੀ, ‘ਐਵੇਂ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ’ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਂਦਾ ਆਪ ਰੋਲੇ ‘ਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤੇ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਖਿਡਾਇਆ। ਬੜੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਤੇ ਮੇਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਹਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਉਹਦੇ ਗੀਤ ਤੇ ਅਧਾਰਾਤ ਹੀ ‘ਅਜੀਤ’ ‘ਚ ਛਪੀ ਸੀ। ‘ਗੁਲਾਬੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਮਿੱਤਰਾਂ’ ਵਾਲਾ ਗਾਇਕ ਅੱਜ ਗੁਲਾਬੀ ਪੱਗ ‘ਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੇਖਦਿਆਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਹ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬਾਪ ਵੀ ਬਣ ਗਿਐ। ਪਤਨੀ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕਹਿ ਕੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ ਹਨ।

ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਟਾ

ਫੋਨ: 925-752-8025

‘ਧੀਆਂ ਜੰਮਣ’ ਦੇ ਸਰਾਪ ਕਾਰਨ ਕੁੱਖ ‘ਚ ਘਸ਼ੁੰਨ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਐਵੇਂ ਖੰਭਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਇਹ ਆਖਦੇ ਕਿ ‘ਕੋਈ ਤੇ ਖੰਭ ਹੁੰਦੈ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਡਾਰ। ਐਵੇਂ ‘ਤੇ ਕੰਧਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।’ ਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਨੀਲਮ-ਭੁਪਿੰਦਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਦਾਲ ‘ਚ ਕਾਲਾ ਨੂੰ ਦਾਲ ਕਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਐ। ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ‘ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀ ਜਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਜੰਮਣ ਔਰਤ ਦੇ ਵੱਸ ‘ਚ ਨਹੀਂ, ਮਰਦ ਦੇ ਵੱਸ ‘ਚ ਹੈ। ਪਰ ਰਾਗ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ, ਸਾਜ਼ ਹੋਰ ਵੱਜੀ ਜਾ ਰਿਹੈ।

ਮੈਂ ਇਕ ਬੁੱਢੀ ਹੋਈ ਗਾਇਕਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਤੇਰਾ ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਗਲਾ ਕਿਉਂ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਐ?’ ਜੁਆਬ ਦੇਖੋ ‘ਭਾਜੀ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਾਲ।’ ਅੱਗੇ ਬੋਲੀ, ‘ਨਰਸਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਸਲਾ ਬਹੁਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਵਾਇਆ।’ ਸੰਗੀਤ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ‘ਚ ਪੂਜਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤਿ ਨਿਦਾਨਗ ਹਨ।

ਧਰਮ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਂ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਆਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਬੀਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਯਤੀਮਖਾਨੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਨਕਲੀ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਚਾਅ ਲੱਥਦੇ ਤਾਂ ਚਾਰ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਹੀ ਕੁਕੜੂ-ਘੜੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਐ ਤੇ ਇਹ ਤੇਈਆ ਫਿਰ ਡੋਂਗੂ ਵਾਂਗ ਖਤਰਨਾਕ ਬਣ ਜਾਂਦੈ।

ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ

(ਸਫਾ 20 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ‘ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਦਾ ਮੇਰਾ ਸੋਸ਼ਲ ਸਰਕਲ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਤੁਰਦਿਆਂ ਫਿਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਲ ਜੋਲ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੀ ਲਿਖਾਂ ਤਾਂ ਕਈ ਸਫ਼ੇ ਭਰ ਜਾਣਗੇ। ਇਕ ਸਮੂਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਨ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਚੇਤੇ ਰੱਖੇ ਵਿਸਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂ ਤੇ ਕੀਹਦਾ ਨਾ ਕਰਾਂ?

ਅਮਰਦੀਪ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ-ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਦੇ ਦਾਨਵੀਰ। ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਮੈਂ ਅਨੇਕਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਅਨੇਕਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਮਾਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਰ ਹੋਵੇ ਜਿਥੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰੇ। ਬੜਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਮੈਨੂੰ। ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਗਾਥਾ ਭਾਵੇਂ ਏਥੇ ਹੀ ਮੁਕਾ ਰਿਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਅਜੇ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਮੀਦ ਹੈ ਆਖ਼ਰੀ ਦਮ ਤਕ ਚਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਵਕਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਈ ਬਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਪੰਜਾਬੀਓ ਜੀਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਰਨਾ’ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਕੰਵਲ ਦੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਹੋ ਰਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਕੰਵਲ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਵਾਸ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਗਾਲਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚਲੇ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਮਹੀਨ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ‘ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ’ ਨੇ ਇਹ ਲੇਖ ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤਾਕਤਵਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕਾਇਲ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਦਾ ਉਹ ਹਮਾਇਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮ ਵਜੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਵੇਗ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਨ ‘ਚ ਮਾਹਿਰ ਹੈ। ਵੇਗ-ਸ਼ੈਲੀ ‘ਚ ਦਲੀਲ ਹਜ਼ਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਿਛਾਂਹ ਰੋਹ/ਰੁਦਨ ਬਚਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ, ਕੰਵਲ ਦੀ ਲਿਖਤ ਕਥਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ‘ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਮਸੀਹੀ ਅੰਗ ਹੈ, ਉਹ ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲਹ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਲਦੀ ਨੂੰ ਭਾਂਬੜ ‘ਚ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਗਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨੱਬੇ ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੁ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਕੇ ਵੀ ਜੇ ਬਾਈ ਜੀ ‘ਚ ਲੋਹੜੇ ਦੀ ਭੜਕ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਮੋਹ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਉਹਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੀ

ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ

ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਦੀ ਸਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਲਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਫ਼ਿਕਰ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਫ਼ਿਕਰ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਉਹਨੇ ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਨਾਲ ਆਢੇ ਲਏ ਹਨ। ਆਢੇ ਉਹ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ‘ਚ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

‘ਜੀਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨਾ’ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ‘ਚ ਟੇਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਟਾਈਟਲ ‘ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਭੋਇ ਨਾਲ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮੋਰਚਿਆਂ ‘ਚ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ‘ਕੌਮ’ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਆਲ ਹੈ : ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਵੰਗਾਰਦਾ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਂਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦਾ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ‘ਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦ ਕੰਵਲ ਆਪਣੇ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਨੂੰ ਭਾਵੁਕ ਸੇਕ ਨਾਲ ਲੂਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਸਿੱਖੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੁਨਿਆਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਬਦੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਸੋਚ ‘ਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੰਵਲ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ, ਦੂਰੀ ਤੇ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਕੇ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲਾਨੂਤਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤੋਰ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਬਾਈ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦਾ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਓਨਾ ਹੀ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ‘ਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਸੂਤਾ ਉਹਦੀ ਨਿਗੂ ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੁਣ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਹੈ।

ਜਦ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਕੁੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੱਸੋਂ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਜਾਂ ਏਸ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ‘ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ‘ਚ ਗਹਿਰੀ ਟੇਢ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਟੇਢ ਉਦਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਦੀ ਸੋਚ ‘ਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਰੇਕ ਮੰਗ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੀ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਰੋਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਨਤੀਜੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭਿਆਨਕ ਹੀ ਨਿਕਲੇ ਹਨ।

ਇਵੇਂ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਦੋਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦਾ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਖੜੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ-ਦੋਖੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਸੁਖਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਸਕੇ। ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾਈ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਸਿਆਸਤ ‘ਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੀ ਸੁਆਦ ਚੱਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਨਾਹਰੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਦੋਨਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਇਸ ਬੇਫ਼ਿਕਰੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪਿਆ ‘ਏਨਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਕੋਈ ਉੱਠੂ ਸੂਰਮੇ ਵਾਂਗ’ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਅੱਗੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਨਿਗੂ ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ, ਕਿ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ 63 ਲੱਖ ‘ਭਈਆਂ’ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਵਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਹੀ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਕਿ ‘ਸਿੱਖ ਕੌਮ’ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਨਨ ਨੂੰ ਜੋ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ/ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੱਲ ਏਨੀ ਸਰਲ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਸਲੇ ਬੇਸਿਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਹਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋ ਗਏ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਨਵਾਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਵਿੱਥ-ਸੂਝ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਤੀ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਸੌਤਾ ਹੁੰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਇਹਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕਤਾ (ਜਿਹਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਦੇ ਵਿਰਾਟ ਪ੍ਰਸੰਗ ‘ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖੀਏ। ਬਾਈ ਉਸੇ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਖੜ ਕੇ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਖੜਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਸੰਗਤੀ ਨੂੰ ਜੇ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਵੀ ਕਰ ਦੇਖੀਏ ਤਦ ਵੀ ਉਹਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇਖੀ ਕਹਿ ਕੇ, ਜਾਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗੱਦਾਰੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਦ-

ਮੁਖਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਬੁਨਿਆਦ-ਪਸੰਦੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਚੋਂ ਹੁਣ ਕੀ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ?

ਕੁਝ ਇਕ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹਨ :

-ਅੰਦਰਲੀ ਬਾਹਰਲੀ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਹੀ ਗਰਕਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਾਂਗੋ ਦਾਰੀ ਹੋ ਤੁਰੀ ਹੈ। (ਸਫ਼ਾ 44)

-ਅਸੀਂ 1947 ‘ਚ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਦਰ ਗੁਲਾਮ। (ਸਫ਼ਾ 45)

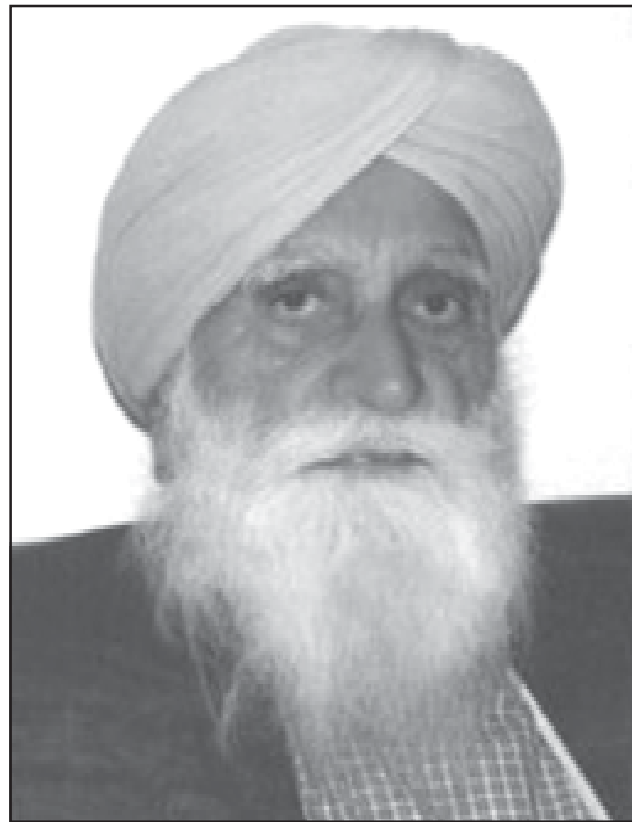
-ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹੜੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸੌ ਦਰਜੇ ਭੈੜੀ ਹੈ। (ਸਫ਼ਾ 71)

-ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਚਾਂਦੀ ਪਾਣੀ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ (ਸਫ਼ਾ 97)

-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਵਾਲੀ ਸਟੇਟ ਇਕੱਲੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਤੇ ਗੱਦਾਰੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। (117)

-ਸਾਡੇ ਘੁੱਗ ਨਾਥ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਕ ਦੇ ਦਿਨ ਵਲੈਤ ਰੋਕ ਰਹੇ। ਨਹਿਰੂ ਹੱਥੀ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਉਹ ਰੁਕਿਆ ਨਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਡਿਫੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰੀ ਪਿੱਛੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ (ਸਫ਼ਾ 117)

-ਬਾਹਰ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਆਰ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਏਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕ

ਦਿਨ ਬਿਹਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜੁੱਤੀਆਂ ਖਾਣਗੇ। (119)

ਜਿਵੇਂ ਕਿਹਾ, ਕੰਵਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ : ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਭੂਮੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਦਾ ਆਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਉਹਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਆਵਾ ਕਰੀਬ ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਨਾਲ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁੱਢੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇਖੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਅਤ ਦੇ ਦਲਾਲ। ਹਰ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ : ‘ਸਾਰੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਨਰਕ ਨੂੰ ਚੰਬੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।’ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਘਰ ਦੇ ਨਾ ਘਾਟ ਦੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼, ਰੂਸੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਂਦੇ ਰਹੇ ਐ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।’ ਇਹ ਧਿਰਾਂ, ਕੰਵਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਫਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਬੂਟੀ ਨੂੰ ਪੁੱਟੇਗਾ ਕੌਣ? ਉਹ ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ‘ਗਰਕਣ ਦੇ ਰਾਹ’ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ?

ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੰਵਲ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਾਲੀ ਖਾੜਕੂ ਸ਼ੈਲੀ ‘ਚ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਭੜਾਸ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ‘ਅੰਦਰਲੀ ਬਾਹਰਲੀ ਸਿੱਖੀ ਹੀ ਗਰਕਣ ਦੇ ਰਾਹ’ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਹੈ ਜਿਹਦੀ ਸਰੋਤਾ-ਧਿਰ ਹਕੀਕੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੁਣ ਕੇ ਵੀ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਕਥਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨੂੰ ਵਾਈ ਤਿੰਨ

ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਯਾਨੀ ਕਿ ਕੰਵਲ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਵੰਗਾਰ ਨੂੰ ਆਤਮਸ਼ਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੰਦਾ ਸਟੇਟ ਨਾਲ ਬੇਸਿਰੀ ਟੱਕਰ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ‘ਚ ਮੁੰਡੇ ਮਰਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੰਵਲ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸੇ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਜਾ ਖੜਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮੰਚ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ 10-15 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹਿੰਸਾ ਪ੍ਰਤੀ-ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦੌਰ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਹੀ ਜਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਉੱਠਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖ ਉਹ ਉਦੋਂ ਵਧ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨੇਸਤੋਂ ਨਾਬੂਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਰੁਦਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਥਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਰਗਲਾਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਤੇ ਰੁਮਾਂਸੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਕਲਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੇਗ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕੰਵਲ ਸੁਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਇਹੀ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਕੰਵਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ‘ਅੱਜ’ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ-ਭਾਵੁਕਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਤ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਭੋਇ ਨਾਲ ਬੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਚ ਜਦ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਠੀ ਉਹਦਾ ਵਿਰੋਧ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੀ ਜੰਮ ਪਲ ਤੇ ਸ਼ੀਹਰਾਂ

ਗੁਰਬਚਨ

‘ਚ ਸਥਾਪਤ ਤਾਕਤਵਰ ਧਿਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਧਿਰ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝ-ਭਿਆਲੀ ਨੇ ਭੋਇਮੁਖ ਸਥਾਨਕਤਾ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਿੱਚ ਕਰਕੇ ਰੱਖੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਨਕਾਰਣ ਦੀ ਜੋ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਨੀਤੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਾਸੂਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਹਿੰਸਾ ਪ੍ਰਤੀ-ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤੇ ਇਹਦੀ ਭਾਸ਼ਾ/ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪਤਨ ਵਿਚ ਤਕੜਾ ਹਿੰਸਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਧਿਰ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਤੇ ਵੱਡੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੱਲ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ, ਨਾ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦਾ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਸਮੇਂ ਭਾਵੁਕ ਵੰਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ/ਸਮਝਣ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅਸਲ ਅੱਜ ਇਹ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ‘ਚ ਖਲਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਯੂਥ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਬੱਚਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਨਵੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਣਾ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣਾ। ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੂਲ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਾਲਾਂ, ਸੇਜ਼-ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਨੇਸਤੋਂ-ਨਾਬੂਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਕੰਵਲ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਮੁੱਲਹੀਣ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਮਾਤਾ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਉਗ੍ਰਾਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਲਿਖਤ ਦਾ, ਕੰਵਲ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਸਮੇਤ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਨਾਤਾ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਕਲੱਬ ਕਲਚਰ ਵਾਂਗ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰਿਆਂ ‘ਚ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੱਖੇ ਸੋਧੇ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਦੀ ਅਨੁਸਾਰੀ ਜੋ ਬਣ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ‘ਚ ਅਸਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹਨੂੰ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੇਰ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਗੇ।

ਕੀ ਇਸ ਸੰਭਾਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼-ਪਟ ਨੂੰ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀਅਤ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੰਵਲ ਦੀ ਦਿੱਕਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਰੁਮਾਂਸੀ ਤੇ ਮਿਥਗਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੱਡਾਂ ‘ਚ ਰਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਭੇਤ ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ‘ਚ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹੰਝੂ-ਪੁੰਝ ਦੀ ਮਾਰ ਅੱਗੇ ਇਹ ਕਾਇਮ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਅੰਤਹੀਣ ਸਿਲਸਿਲੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬਾਹਰਲਾ ਸਿੱਖ ਇਸ ਲਈ ਉੱਕਾ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਾਈ ਜੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕੀਰਨੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਤੋੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ‘ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਵੀ ਕਿ ਉਦੋਂ ਇਹਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਆਪਾ-ਮਾਰੂ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਸਨ, ਬਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਤੁਫਾਨ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਨੇ ‘ਲਹੂ ਦੀ ਲੋਅ’ ਨਾਵਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਵੇਗ ਸ਼ੈਲੀ ‘ਚ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਹਨੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਹੋਰ ਉਤੇਜਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਹਦਾ ਨਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ, ਨਾ

ਪੀਤਤ ਭੋਇੰਮੁਖ ਬੰਦੇ ਨੂੰ। ਇਹਨੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਾ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੀ, ਨਾ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ।

ਕਦੇ ਰੋਹ ਨਾਲ ਭਰੇ ਉਬਾਲ ਜਾਂ ਤਾਕਤਹੀਣ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਾਕਤਵਰ ਧਿਰ ਨਾਲ ਛੁੱਟਪੁਟ ਟੱਕਰ ਸਹੀ ਨਤੀਜੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਇਸ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਾਗ ਲਗਾਈ, ਪਰ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਡਲ ਹਰ ਯੁੱਗ ‘ਚ ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ‘ਅਸੋਲਟਾਂ’ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖਰ ਦਰਜੇ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਪ੍ਰਚੰਡਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਯੁੱਗ ‘ਚ ਹਰ ਪਿੜ ‘ਚ ਤਾਕ ਹੋਏ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਰਾਦਾ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੰਮ ਗਿਆਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੰਦੂਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀ-ਹਿੰਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹਲ ਲਈ ਹਿੰਸਾ ਪ੍ਰਤੀ-ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਜਮ੍ਹੂਦ ਖੜਾ ਕਰਨਾ ਅਹਿਮਕਾਨਾ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਸਿਆਸਤ ‘ਚ ਜੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੰਵਲ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਤੇ ਇਰਾਦਾ ‘ਡਿਸਟ੍ਰਬ’ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਟੱਕਰ, ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇਖੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦਾ ਘੋਗਾ ਚੁੱਕ ਦਿਓ। ਕੀ

ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਤੋੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ‘ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਵੀ ਕਿ ਉਦੋਂ ਇਹਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਆਪਾ-ਮਾਰੂ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਸਨ, ਬਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਤੂਫਾਨ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਨੇ ‘ਲਹੂ ਦੀ ਲੋਅ’ ਨਾਵਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਵੇਗ ਸ਼ੈਲੀ ‘ਚ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਹਨੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਹੋਰ ਉਤੇਜਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਹਦਾ ਨਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਪੀੜਤ ਭੋਇੰਮੁਖ ਬੰਦੇ ਨੂੰ। ਇਹਨੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਾ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੀ, ਨਾ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ।

ਏਨਾ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਘੋਗਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਹਦੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗਤੀ ਦੀ ਜੋ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕੰਵਲ ਇਸ ਭੂਖੰਡ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਧਿਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਾਸ ਨਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਕੜੀ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉਹ ਆਪ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕੰਵਲ ਪਾਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿੱਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ?

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੀ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਤਾਕਤਵਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਜਿਵੇਂ ਬੰਗਾਲ ਤੇ

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਜਾਂ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਕੰਵਲ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਤਕੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ/ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਡੀਲਿੰਕ ਕਰਕੇ ਦੇਖਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਦਾ ਤਰਕ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਬੁਨਿਆਦ-ਪਸੰਦੀ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਧਰਮ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ’ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਨਿਮਨ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮੂੜ ਲੋਕ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਮਜ਼੍ਹਬਪ੍ਰਸਤੀ ਫੈਲਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਪ੍ਰਵੀਨ ਤੋਗੜੀਆ ਫੈਲਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਜ਼੍ਹਬਪ੍ਰਸਤੀ ਮਨੁੱਖ

ਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਜੀਣ ਬੀਣ ਨੂੰ ਲੋਹਾਬੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦ-ਪਸੰਦੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ‘ਚੋਂ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਗਾਇਬ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਪਰਾਈ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਪੇਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਵੇਂ ਅਮਨਾਵੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਘਿਰਣਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਮਨਾਵੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਘਿਰਣਾ ਸਿਖਰ ਦਰਜੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ੇਧੀ ਉਰਜਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਦੋਨਾਂ ਧਿਰਾਂ-ਘਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਘਿਰਣਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ - ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਮਜ਼੍ਹਬੀਅਤ ਦਾ ਚਿਹਰਾ, ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ, 1980ਵਿਆਂ ‘ਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। 1947 ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਤੇ ਕਤਲੋ-ਗ਼ਾਰਤ ਦਾ ਤਾਂਡਵ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਧਾਰ ਅਕ੍ਰਮਣੀ ਮਜ਼੍ਹਬਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਹੀ ਨੀਤੀ ਜਾ ਸੀ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਹੁਣ ਵਰਗਾ ਉੱਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਆਉਂਦੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਹੀ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀ? ਕੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ‘ਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ‘ਚ ਪੁੱਜਣ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ‘ਚ ਫੇਰ-ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ? ਉੱਜਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਐਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ? ਇਟਲੀ ਵਿਚ 30 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਗੈਰ-ਇਟਲੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। 2050 ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ‘ਚ ਅੱਧੀ ਤੋਂ ਵਧ ਵਸੋਂ ਗੈਰ-ਗੈਰਿਆਂ ਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਵਸੋਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਹਰ ਯੁੱਗ ‘ਚ, ਹਰ ਥਾਂ, ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ

ਪਿੱਛੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਸੋਂ ਦੀ ਅਦਲ ਬਦਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਾਪਰਣ ਵਾਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸਤਹੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੈਰ-ਗੈਰੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਵਧਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹਿੱਲਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸਲ ਲੜਾਈ ਇਹਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਬਨਾਣ ਦੀ ਹੈ, ਇਹਦੀਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਟੈਕਸਟਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ‘ਚ ਆਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਜਵਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਜ਼੍ਹਬ ਦਾ ਰੁਮਾਂਸੀ ਤੇ ਮਿਥਕ ਸਬਕ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਤੀ ਨਾਲ ‘ਰਿਲੇਟ’ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਰਸ਼ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਜੋ ਆਪਣੀ ਜਨਮ-ਭੋਇਂ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕਤਾ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਦੀ ਦੋਬਾਰਾ ਬਣਤ ਬਣਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਭਈਏ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਮਜ਼੍ਹਬੀਅਤ ਦਾ ਹਊਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਜੱਟ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਸਾਰ ਰੱਖੇ ਹਨ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੰਵਲ ਆਪਣੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 25 ਉੱਤੇ)

ਕਲੰਡਰ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਨੜ

ਸਦੀਆਂ, ਸਾਲ, ਮਹੀਨਿਆਂ, ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਲੰਡਰ ਆਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਲੰਡਰ ਦੀ ਕਲੇਵਰ ਵਿਚ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਯੁਗ ਨੂੰ ਕਲੰਡਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿਚਲੇ ਘੜੀਆਂ, ਪਹਿਰ, ਘੰਟੇ, ਮਿੰਟ, ਸਕਿੰਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਲੰਡਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ। ਧਰਤੀ ਦਾ, ਸੂਰਜ ਦਾ ਅਤੇ ਚੰਦ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ਗਤੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਕਲੰਡਰ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ। ਬੀਤ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਕਲੰਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲੰਡਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਬੀਤ ਚੁੱਕੀ ਕਹਾਣੀ, ਬੀਤ ਰਹੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲੰਡਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। “ਆਪਣਾ ਅਤੀਤ” ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਲੰਡਰ ਬਿਨਾ ਤਾਂ ਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਪਰ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਕਿ ਕਲੰਡਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਕਲੰਡਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਲਿਖ ਲਈ। ਮਨਘੜਤ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਮਿਥਹਾਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ।

ਜੌਰਜੀਅਨ ਕਲੰਡਰ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੱਲ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ’ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਇਕੱਤੀ ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਸਾਲ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੰਨ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਤਿਥੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ, ਦਿਨ ਦਿਹਾਰ, ਛੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੌਰਜੀਅਨ ਕਲੰਡਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਛਪ ਰਹੇ ਹਨ।

1751 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜੌਰਜੀਅਨ ਕਲੰਡਰ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਿਰੋਧ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਇਹ ਕਲੰਡਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਛਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਇੱਕ ਦਿਨ ਐਨਾ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੁਪਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਚ। ਭਲਾ ਜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕਿਹੜਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ

ਘੱਟ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਲੰਡਰ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸਵੀਕਾਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਕੋਈ ਕਲੰਡਰ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਮਾਰਚ ਦੀ ਸੀਤਲਤਾ ਨਾਲੋਂ ਤਪਸ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਣਾ, ਵਿਸਾਖ ਵਿਚ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਜਾਣਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਢੇ ਜੇਠ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅਤੇ ਅਸਾਤ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਧੁੱਪ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ, ਸੌਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਵਿਚਲੇ ਸੱਪ ਸਪੋਲੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਭਾਦੋਂ (ਭਾਅਦੋਇ) ਦੇ ਭਰਮ ਦੀ ਗੱਲ, ਅਸ਼ੁਨ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜੇ, ਕੱਤ ਕੇ ਕਰਮ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਤਕ, (ਮਨਘਰ) ਮੰਘਰ ਵਿਚ ਸੀਤਲਤਾ ਵੱਲ ਮੁੜਨ, ਪੱਥ ਦੇ ਤੁਖਾਰ (ਠੰਢ) ਦੀ ਅਤੇ ਮਾਘ ਦੇ ਨਾਮ, ਦਾਨ, ਇਸਨਾਨ ਅਤੇ ਆਖਿਰ ਫਲਗੁਣ ਅਨਦ ਅਪਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਜਿਸ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸ ਕਲੰਡਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਦੱਸਿਓ ਭਲਾ?

ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੜਿਆ ਸੁਣਿਆ ਅੱਜ ਤੱਕ। ਕਰਾਈਸਟ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਿਛਾਹ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਲਈ ਜਾਓ ਪਰ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ, 3500 ਸਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲੱਖਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਗਿਣਨ ਲੱਗਿਆਂ ਜਦ ਉਸਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿੰਤਰ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਬੀ ਸੀ ਜਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਦੱਸ ਸਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਮੇਰੀ ਕਿਹੜੀ ਵੇਲਣੇ ’ਚ ਬਾਂਹ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ ਬੋਲਾਂ। ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕਲੰਡਰ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਲੰਡਰ ਕੀ ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚਾਰ ਕੁ ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ

ਵਿਦਵਤਾ ਨਾਲੋਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੋੜ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਗਿਆਨ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਜਾਂ ਮਿਥਹਾਸ- ਹੀਰਾ ਤਾਂ ਹੀਰਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬਿਨਾ ਸਬੂਤ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿਚ, ਰਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਰੱਬ ਧਰਤੀ ’ਤੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਰਾਮ ਵਾਂਗ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੇ। ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ ਦਾ ਯੁੱਧ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰਾਮ ਦੀ ਲੀਲਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਅੰਜ਼ੀਲਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਯੁਗ, ਦੁਆਪਰ, ਤ੍ਰੇਤਾ ਅਤੇ ਕਲਯੁਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਯੁੱਗ ਕਲੰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਭਾਵ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਾਮ ਦਾ ਧਰਤੀ ’ਤੇ ਆਉਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੀਮਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਸ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀਮਾਂਬੱਧ ਹੋ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਲੇਕਿਨ ਰਾਜੇ ਅਲਗਜੈਂਡਰ, ਪਲੈਟੋ ਅਰਸਤੂ, ਸੁਕਰਾਤ ਜਾਂ ਜੀਸਸ ਕਰਾਈਸਟ ਦੀਆਂ ਜਨਮਕੁੰਡਲੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲੰਡਰਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਗਿਣੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਇਹ ਗੱਲ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਗਲਤ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੌਰਜੀਅਨ ਕਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀ ਸੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਾਈਸਟ ਦੇ ਜਨਮ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਲੰਡਰ 1873 ਵਿਚ ਜਪਾਨ ’ਚ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ, ਇਜ਼ਪਟ ਵਿਚ 1875 ਵਿਚ, ਰਸ਼ੀਆ ਵਿਚ 1918 ਵਿਚ, ਗ੍ਰੀਸ ਵਿਚ 1924, ਟਰਕੀ ਵਿਚ 1926 ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚ 1949 ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਜੌਰਜੀਅਨ ਕਲੰਡਰ ਬਿਨਾ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਲੰਡਰ ਬਾਰੇ ਸੋਹਲਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਕਲੰਡਰ ਸੋਹਲਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ 18 ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿਸ ਕਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਨੋਬਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਕਲੰਡਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਦ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N		
1	Excel Calendar Template													© 2004-2008 Virtus42, LLC	Update Colors	
2	Month of year		Month	Year											2009	2009
3	v L4.5		1	January											2009	2009
4																
5	☐ Monday First		Cancel Month													
6																
7	JANUARY 2009															
8	Sunday Monday Tuesday Wednesday Thursday Friday Saturday															
9																
10																
11																
12																
13																
14																
15	4 5 6 7 8 9 10															
16																
17																
18																
19																
20																
21	11 12 13 14 15 16 17															
22																
23																
24																
25																
26																
27	18 19 20 21 22 23 24															
28																
29																
30																
31																
32																
33	25 26 27 28 29 30 31															
34																
35																
36																
37																
38																
39																
40																
41																
42																
43																
44																

ਵਿਆਨਾ ਕਾਂਡ: ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤਕ ਪਹੁੰਚੋ

ਆਸਟਰੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਆਨਾ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਅਵਾਜ਼ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸੁਣੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਲੀਡਰ, ਹਰ ਸੰਸਥਾ, ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਮੀਡੀਆ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਇਸ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹੋਈ ਹੁੱਲਤਬਾਜ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਲੱਗੀਆਂ ਅੱਗਾਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਮਾਪਦੇ ਰਹੇ, ਅਸਲ ਮਸਲੇ ਦੀ ਤਹਿਤ ਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ-ਧਾਰਾ ਅਖਵਾਉਂਦੀਆਂ ਕਈ ਲਹਿਰਾਂ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾਹੀਨ ਹੋ

■ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ■

ਕੇ ਭਟਕਦੀਆਂ ਦਿਸੀਆਂ। ਕੁਝ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਤੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੀ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ।

ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜੇ ਤਕ ਦੁਨੀਆ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਸਮਝੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਕਈ ਵਾਰ ਮਸਲੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਰਣ-ਵੰਡ, ਵਰਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਲੁੱਟ-ਖਸੂਟ ਦੀ ਮੱਸਿਆ ਵਰਗੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਰੂਪ 'ਚ ਸਫ਼ਰ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਕਦਮ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤਾਂ ਖਾਸ ਸਨ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਿਰਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ (ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਵਿਚ) ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਸੇਧ ਵਿਚ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਰਗੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਤਿਹਾਸ। ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੇ ਹੀ ਅਖੀਰ 'ਗੁਰੂ ਪੰਥ' ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ' ਦਾ। 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ' ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ ਪੰਥ' ਦਾ ਅਸਲੀ ਰਿਸ਼ਤਾ 'ਆਤਮਾ' ਤੇ 'ਸਰੀਰ' ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ 'ਗੁਰੂ ਪੰਥ' ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਅੱਪੜੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਜਾਬਤੇ ਵਿਚ ਆਏ ਬਿਨਾਂ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਤਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਸਟਰੀਆ ਵਿਚ ਚੱਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵੰਡਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਓਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਗੁਰੂ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਗੁਰੂ ਪੰਥ' ਦਾ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ' ਨਾਲ ਇੱਕ ਜਾਬਤਾਬੱਧ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਪਰਕ ਦੌਰਾਨ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਉਕਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਕੋਈ ਉਕਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦਕ ਫਰਜ਼ ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਈ ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਿਆਰਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਉਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਸਟਰੀਆ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਪੰਥ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੰਥਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਹੁੰਗਾਰਾ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ 'ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਵਾਲੇ' ਮੰਨਦਾ

ਸੀ) ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 'ਤੀਸਰ ਪੰਥ' ਮਨੁੱਖ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਬਣਾਈ 'ਉਚ-ਨੀਚ' ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ 'ਨੀਚ' ਕਹਿ ਕੇ ਦੁਰਕਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕ ਇਸ ਤੀਸਰ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਜ਼ਲਾਲਤ 'ਚੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੱਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਨੀਚ ਕਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ 'ਚ ਆ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਜ਼ਲਾਲਤ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਜਿਹੜੇ ਅਜਿਹੇ ਵੀਰ ਓਦੋਂ ਇਸ ਖੰਡੇਧਾਰ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਨਾ ਤੁਰ ਸਕੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ 'ਤੀਸਰ ਪੰਥ' ਦੇ ਮਰਯਾਦਾਬੱਧ ਜਾਬਤੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਣਾਏ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲੀ ਪਾਵਨ ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮੱਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣੇ ਐਨ ਕੁਦਰਤੀ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਠਾਕਰ ਦੁਆਰਾ (ਮੰਦਰ) ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਜਾਂਦੇ ਦਲਿਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵੱਖਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਤੱਲੂਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ ਇੱਕ ਫਸਾਦ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦਲਿਤ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੱਲੂਣ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਚ ਹਿੰਸੇਦਾਰੀ ਲਈ ਅੜ ਖਲੋਤੇ ਸਨ।

ਦਲਿਤ ਵੀਰ ਪਿੰਡ ਤੱਲੂਣ ਵਿਚ ਇਸ ਜ਼ਿਦ 'ਤੇ ਅੜੇ ਰਹੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕੇਸ ਰੱਖੇ, ਬਿਨਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋਏ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਦਲੀਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਖਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਲੂਮ 'ਦਲਿਤ' ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਧੱਕਾ ਜਾਪਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਤ-ਫੂਕ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੀਤੀ

ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ, ਸਮੱਸਿਆ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਚ ਮਰਯਾਦਾ ਕਾਰਨ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਜੋਧੇਵਾਲ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਸੀ, ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਕੁਝ ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਬਰਾਦਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਤੁਲ ਫੜ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਦੇਗ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖਸ ਤੰਬਾਕੂ ਪੀਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਬਦਲੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਟੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਉਥੇ ਲੱਗੀ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ, “ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਵੀ ਤਾਂ ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਹੀ ਬੈਠੇ ਨੇ....।”

ਇੱਥੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਰੇ ਜਾਂਦੇ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਰੇ

ਗਈ। ਓਦੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਸਟੈਂਡ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁਣ ਟਕਸਾਲ ਕੋਲ ਹੈ।

ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹਰ ਜਾਤ ਅਤੇ ਹਰ ਨਸਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਏ ਅਤੇ ਲਿਤਾਏ ਗਏ 'ਦਲਿਤ ਵਰਗ' ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਦਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਦਭਾਵਨਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ 'ਦਲਿਤ ਪ੍ਰੇਮ ਫੋਬੀਏ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਵੇਖਣ ਦੀ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਇਸ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਗੁੰਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਤਕ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਘਿਉ ਦੀਆਂ ਨਾਲਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਹਜ਼ਮ ਕਰੀ ਜਾਣ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਦੇਣ ਦੀ ਸੋਚ ਹੁਣ ਬਦਲ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਹਰ ਸੁਜਾਖਾ ਮਨੁੱਖ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸਾਂਝੀ ਪੰਗਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜੱਟ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖੁਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਆਪ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਿਹਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸੱਜਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ

ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਨੇ ਕਾਇਲ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜੱਟਵਾਦ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਫਿਰ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦਾ 'ਜੱਟਵਾਦ' ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣਾ ਮੁਬਾਰਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ 'ਦਲਿਤਵਾਦ' ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਧੇਰੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਜੱਟਵਾਦ' ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਫਿਰ ਵੀ ਹਰ ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ 'ਦਲਿਤਵਾਦ' ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੀ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਵਾਹ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਤੰਬਾਕੂ ਵੀ ਪੀਂਦੀ ਹੈ।

ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸੁਹਿਰਦ ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਗ਼ਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪੰਥਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਜਾਬਤੇ 'ਚ ਬੱਝੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਣਾ ਐਨ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਵਿਆਨਾ 'ਚ ਇਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਤਰਫਾ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵਿਆਨਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਮੰਦਭਾਗੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਤਰਫਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਕੇ ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਚੁਨੌਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਈ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਬੂਤਰ ਦਾ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨਾ।

ਅਸੀਂ ਵਿਆਨਾ 'ਚ 6 ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਉਠਾਏ, ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, (ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਉਥੇ ਹੁੰਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਹੀ ਕਰਨ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ।) ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਆਸਟਰੀਆ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰੁਮਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਡੇਰੇਦਾਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਛੁਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵਿਆਨਾ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉਹ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰਿਕ ਰੂਪ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ੁਦ ਭੁੱਜੇ ਸੌਂ ਕੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖ ਜੈਕਾਰੇ “ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ-ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ” ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਕੇ “ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਰਭੈ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਜੈ” ਬੋਲਣਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖਲੇ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਮੂੰਹ ਚਿਤਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ‘ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ’ ਕਰਨੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜੈ’ ਜਾਂ ‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜੈ’, ਬਲਕਿ ਇੱਥੇ ਅਕਾਲ

ਪੁਰਖ ਦਾ ਜੈਕਾਰਾ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਹੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਜੈਕਾਰੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਜੈਕਾਰੇ ਘੜ ਕੇ ਲਾਉਣਾ ਹੀ ਫ਼ਸਾਦ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਮਸਲਾ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਜਾਂ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ?

ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਅੰਦਰ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਦੂਧ ਤ ਬਫਰੇ ਬਨਹੁ ਬਿਟਾਰਿਓ ॥ ਫੂਲੁ ਭਵਰਿ ਜਲੁ ਮੀਨਿ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥' ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਤੇ ਨਿਰਾਰਥਕ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇਖੀ?

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਯੂਨੀਅਨ ਮਾਰਕਾ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ੯੦ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸਲੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਲਿਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਹੀ ਦਲਿਤ ਕਹੇ ਜਾਣੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਦਲਿਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਓਦੋਂ ਕੋਈ ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦੱਸੇ। ਕੀ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੇਖੀ ਅੱਗ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਜਾਂ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ? ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੋਕਾ ਸਮਝ ਕੇ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹੇ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਵਿਚ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਭੰਨ ਕੇ ਪੈਸੇ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਬੀਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲੁਹਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ, ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੋਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬੋਤਲਾਂ ਲੁੱਟ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਹੁੱਲਤਬਾਜ਼ 'ਕਿਸੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਵਹਿ ਕੇ' ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਾਲ 'ਤੇ ਤਰਸ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਾਰੇ ਜਾਈਏ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰੱਖੇ, ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਰ ਭੜਕਣਗੀਆਂ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਨਿਪੁੰਸਕ ਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਕਾਰਨ ਗੁੰਡਾ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੋਰ ਵਧੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਬੇਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਤੇ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਸੰਬੰਧੀ ਅਸੀਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਤੇ 'ਜਗਬਾਣੀ' ਅਖਬਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਖ਼ਬਰਾਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਨਾਲ ਹੂ-ਬਹੂ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਚ ਵਹੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕੌਂਸਲਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੰਗਾਕਾਰੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਕੌਂਸਲਰ ਉੱਪਰ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਰਕਾਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਹੋਰ ਵਧ ਗਏ ਤੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। 'ਦੈਨਿਕ ਭਾਸਕਰ' ਦੀ ਇੱਕ ਖ਼ਬਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਟੋਲਾ ਰਾਤ ਦੇ ਦੋ ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਵੀ ਵਧਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਮੰਨੂਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਭਰਾ

ਮਾਨਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੜੀ ਸਾਵਧੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅੱਗੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲਾ ਆਪ ਲੈਣ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਥਾਈ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਵਿਚ ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ, ਪਹਾੜੀ ਝਰਨੇ ਜਿਹੀ ਤੇਜ਼ੀ ਹੈ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਆਮ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਲਕੇ-ਫਲਕੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰੇ ਰਹਿਣ ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਫਲਸਫੇ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬੋਧਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ। ਸ੍ਰੀ ਭੌਰਾ ਨੇ 20 ਜੂਨ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਇਕਪਾਸਤ ਤੱਥ ਬਿਆਨੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹੀ ਇਤਨੀ ਪੇਤਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪੱਖ ਦੀ ਹੀ ਤਰਫਦਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਅਤੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਈ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਕੱਚਘਰਤ ਬਿਆਨੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਚੀਰ ਫਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਭੌਰਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਨੂਵਾਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਉਪਜ ਉਚ-ਨੀਚ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਵਰਣ-ਵੰਡ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਯੂ.ਪੀ., ਬਿਹਾਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਹਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲਿਤ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਗਿਣੀ-ਮਿਥੀ ਸ਼ਾਜਿਸ਼ ਜਾਂ ਅਗਿਆਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਿਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਹਤ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਕੀ ਰੋਲ ਹੈ? ਇਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਘਟਿਆ। ਕਈ ਲੋਕ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਬਦੇ-ਬਦੀ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ? ਇਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ‘‘ਨੀਚਾ

ਅੰਦਰਿ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਨੀਚੀ ਹੂ ਅਤਿ ਨੀਚ॥ ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਬ ਵਡਿਆ ਸਿਉ ਕਿਆ ਰੀਸ॥’’ ਆਖ ਕੇ ਨਿਮਨ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਜੰਜੂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਜ ਦਲਿਤ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਨਾਸਮਝੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਸੰਗਤ-ਪੰਗਤ’ ਵਾਲੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਨਮਤੀਆਂ ਨੇ ਜਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਦੋ ਨਿਜੀ ਡੇਰਿਆਂ ‘ਚ ਹੁੰਦੀ ਮਨਮਤਿ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੀ ਭੰਡਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਭੌਰਾ ਨੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਹੋਰ ਉਠਾਇਆ ਹੈ, ਅਖੇ ਫੇਰ ‘ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੇ ਮੰਦੇ’ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ? ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਭੌਰਾ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਇਹ ਤੁਕ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਕਬੀ ਹੋਈ ‘ਗੱਲ’ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਲੋਂ ਸੂਦਰ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ‘ਤ੍ਰੈ ਕਾਲ ਸੱਚ ਹੈ’ ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਲਾਹੀ ਤੁਕਾਂ ਉਤੇ ਉਜਰ ਕਰਨ ਦਾ ਬੱਜਰ ਪਾਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੋਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਭੌਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਮੁਜਾਹਰਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਤੇ ਪੱਛਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪੁਰ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ‘ਸਿੱਖ’ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਐਸੇ ‘ਸਿੱਖ’ ਨੂੰ ਮਜਹਬੀ ਸਿੱਖ, ਰਾਮਦਾਸੀਆ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਲਿਤ ਜਾਤੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਹਿਣਾ ਸਿਰੇ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸ ਨੇ ਨੀਲੀਆਂ-ਪੀਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ ਕੇ ਗਿੱਟਿਆਂ ਤੱਕ ਚੋਲਾ ਵੀ

ਪਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਜਾਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤੈਅਸੂਦਾ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਨੇ ਇਹ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ? ਸ੍ਰੀ ਭੌਰਾ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਲੈਣ:

ਖਾਤਕੂ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਂ ਹੀ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਖਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਰਹੇ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਛਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ‘ਚੋਂ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਾਈ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ‘ਚੋਂ, ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਇੰਚਾਰਜ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਵਿਆਨਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰਵੇ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 13 ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਜਥੇਦਾਰ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹੈਡ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ- ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸਿਰਫ ਭੌਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਵਰਨਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਸਟ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉਪਰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਦੁਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਭਰਾ ਕੋਈ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਮਹਾਪੁਜਿਆ ਬਾਬਾ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬਾਲਮੀਕੀਆ ਵੀਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਬਬੇਰੀਆਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਬਣੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਾਂ ਉਤਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਜਮਾਈ ਬੈਠੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ

ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਭਰਿਆ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਜਾਤ ਵਾਲਾ ਦੂਜੀ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਥੱਪੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਸਲਨ ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਬੰਦਾ ਜੱਟਾਂ-ਅਰੋਤਿਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਡੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖੁਦ ਬਾਲਮੀਕੀ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੱਟ, ਸੈਣੀ, ਭਾਪੇ, ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਏ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖੱਤਰੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਟਾਂਵੇਂ ਟਾਂਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਪਰ ਕਿਤੇ ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਜਾਂ ਬਾਲਮੀਕੀਏ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਲੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਐਸੇ ਸਬੰਧ ਬਣਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਸ੍ਰੀ ਭੌਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੰਨੂਵਾਦ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬੜੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ, ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਨਿਰਾਕਾਰ ਰੱਬ ਦੇ ਥਾਂ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣੇ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ

‘ਤੇ ਫੋਕਟ ਕਰਮਕਾਂਡ ਇਹ ਸਭ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਸੋਚ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤ ਤੋਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕਰਮਕਾਂਡ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ, ਭਾਈ ਸਤੀਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੂਰਤੀ-ਪੂਜਾ, ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮਗੁਰੂ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਹਰਿਦਵਾਰ ਗੰਗਾ ਪਾਉਣੇ, ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਜਾ ਤੀਰਥ ਕਾਇਮ ਕਰਨੇ, ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਏ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾਣਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਮੂਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਂ, ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੋਅਰ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:

ਨੁਕਤਾ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਸਮਝ ਮੇਂ ਆ ਤੋ ਸਕਤਾ ਹੈ,

ਤਿਰੇ ਦਿਮਾਗ ਮੇਂ ਬੁਤਖਾਨਾ ਹੈ ਤੋ ਕਯਾ ਕਹੀਏ।

ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਖੁਦ ਬੁੱਤਪੂਜਾ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸਨ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਪੂਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੇ ਬੁੱਤ ਪੂਜਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ

ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੁੱਤ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਹੋ ਤਾਂ ਹੈ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਕਾਟ।

ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਭਰਾ ਖੁਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਇਹੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਜੱਟਾਂ ਉਤੇ ਉਚੀ ਜਾਤ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਭਾਈਚਾਰਾ ਖੁਦ ਅਹਿਸਾਸ-ਏ-ਕਮਤਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗਰੀਬ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ ਨਾ ਉਹ ਸਾਂਝਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਭੀਮ ਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਉਂ ਕਲਪਿਆ ਸੀ:

ਉਨ੍ਹੇ ‘ਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜੱਟ-ਬੂਟ ਝੀਵਰ ਤਰਖਾਣਾ,

ਉਹ ਕੀ ਜਾਨਣ ਤੇਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਕਿਧਰੋ ਪਾਣਾ?’

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ: ਕਬੀਰ ਸਮੁੰਦ ਨਾ ਛੋਡੀਐ ਜਉ ਅਤਿ ਖਰੇ ਹੋਇ॥

ਪੋਖਰ ਪੋਖਰ ਢੂੰਡਤੇ ਭਲੇ ਨਾ ਕਹੁ ਹੋਇ॥ ਵਿਆਨਾ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਲਤਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਮਚਾਈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਭੌਰਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਖਾਤਕੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਇਸੇ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਤ ਸੁਭਾਅ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਿਆ ਸੀ। ਭੌਰਾ ਇਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਦੋਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਹੱਥੋਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਤੁਰ ਪੈਣ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕੀ ਦੀ ਨਾਲ ਭੌਰਾ ਸੱਚ ਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਤੇ ਭੌਰੇ ਨੇ ਪੋਚਾ ਫੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਹੋਰ ਬੜਾ ਫਜ਼ੂਲ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਇਕ ਸੰਤ ‘ਤੇ ਲੱਗੇ ਸੰਗੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੈ? ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਇਕ ਸੰਤ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਜਾ ਕੱਟੀ ਹੈ। ਕੀ ਉਹਦੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੈ? ਕੀ ਇਥੇ ਭੌਰਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਿਆਨਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਸਹੀ ਹੈ? ਰਹੀ ਗੱਲ ਅੱਥਰੂ ਵਹਾਉਣ ਦੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ‘ਤੇ ਅੱਥਰੂ ਹੀ ਤੇ ਵਹਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਹੁਲਤਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਿੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

—ਸੁਤੰਤਰ ਸਿੰਘ ਵਰਜੀਨੀਆ

ਵਿਆਨਾ ਕਾਂਡ:ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤਕ ਪਹੁੰਚੋ

ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਖਦੇੜ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾ ਅਹਿਲੀਅਤ ਕਾਰਨ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ।

ਅਸੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦਲਿਤ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ‘ਚ ਰਲਾਉਣ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੀਰ ਬਣਾ ਕੇ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਰੋਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਅਨ ਮਾਰਕਾ ਸੰਗਠਨ ਨਾਲ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਦਲਿਤ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕਈ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹੀ ਵਤੀਰਾ ਹੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਉਲਟ ਵਰਤਾਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਪਾਤ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਤਾਂ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀਆਂ ਵਾਰਸ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਸਖ਼ਤ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਡਰ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਨੱਚ ਰਹੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਕਿਤੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਨਾ ਕਰ ਲਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਡੌਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਜੋਗੀ

ਤਾਕਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਦੀ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਤੁਫ਼ਾਨੀ ਭਵਜਲ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਿਸ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ?

ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਅਸੀਂ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਦਲਿਤ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਾਂ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ। ਆਸਟਰੀਆ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਦਮ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਤਕ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੋਟਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਵੱਲ ਹੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਓਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੇਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ 6 ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ, ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕੁਝ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਠੋਸ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਭ ਲਈ ਸਮਝਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਣਦੇ ਬੁੱਝਦੇ ਹੋਏ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਥੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਬਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਕਥਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ‘ਚ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ‘ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ’ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹਿਕਾਰਤ ਨਾਲ ‘ਭਾਪਾ’ ਜਾਂ ‘ਕਰਾੜ’ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਸਤਕਾਰੀ ਕਿੱਤੇ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਲਿਤ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜੀਣ-ਬੀਣ ਲਈ ਯੋਗ ਸਪੇਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਤਰਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਰੋਟੀ-ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵੇਲੇ ਸਿਰਫ ਜੱਟ ਹੀ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ-ਪ੍ਰਥਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ‘ਚ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਬੁਨਿਆਦ-ਪਸੰਦੀ ਹੈ, ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਸਗੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਬੁਨਿਆਦ-ਪਸੰਦੀ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੰਵਲ ਵੰਗਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਅਦਰੋਂ ਤੁਫ਼ਾਨ ਉੱਠਣੇ ਬੰਦ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ? ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਜਾਂ ਰਜ਼ਾਗਰ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਉਹਦੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਮਿੱਧੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਗਣ ਲਈ ਕਤਾਰਾਂ ‘ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦਾਣੇ ਚੌਖੇ ਹਨ, ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਤੇ ਜੀਪਾਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ, ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਭੁੱਚਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਮਾਨਵੀ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਥਿੜਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਵੇਂ ਢੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਥਾਨਿਕਤਾ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦਾ ਗ਼ਮ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ/ਅਮਰੀਕਾ ‘ਚ ਨਵੀਂ ਸਥਾਨਿਕਤਾ

ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹਨਨ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਜਿਹਦੇ ਆਸਾਰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਫੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੋਟ ਉਹ ਵਾਰੇ-ਵਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੋਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਏਜੰਡਾ ਨਹੀਂ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦਿਨ-ਕੱਟੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਤਾਕਤ ਉਹ ਭੋਇੰਮੁਖ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਆਪਣਾ ਕਥਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਅੱਤ ਦਰਜੇ ਦਾ ਸਰਲੀਕਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਫੰਡਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਏਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹੀ ਹਨ, (ਅਕਾਲੀ ਜਾਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਈ ਜੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਲ ਅਤੁੱਟ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਹੈ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ‘ਚ ਸੰਕਟ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਜਾਂ ਖਾਤਕੂ ਮਜ਼ਬ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕੰਵਲ ਇਹਨੂੰ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਮੰਦੇ ਅਨਸਰਾਂ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਪਰੋਸ ਕੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਜ਼ਬੂਤਪ੍ਰਸਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ‘ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਜਦ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕੁਲਹਿਰ ਨੂੰ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ’ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਏਜੰਡਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਿਹਾ। ਜੇ ਇਹੀ ਏਜੰਡਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਸਥਾਰ ਵਲ ਸੋਧਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ-ਦੇਖੀ ਧਿਰ ਨੇ ਸਫ਼ਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤਪ੍ਰਸਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅੰਦਰ ਚੋਖਾ ਭੈਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਅਪਣਾਇਆ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਹਿਰ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਜਾਤੀਆਂ (ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ) ਵਿਚ ਸਰਵ-ਸਮਾਨਤਾ ਹੀ ਡਿਸਟ੍ਰਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਹਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਤਬਾਹੀ ‘ਤੇ ਰਸਤੇ ‘ਤੇ ਪਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਕੰਵਲ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਸਿੱਖ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਯੁੱਗ ਬੇਸਿਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਹੈ?

ਅੰਤ ਵਿਚ ਸੁਆਲ ਹੈ : ਕੀ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ? ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹਿੱਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਾਨਿਕਤਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਕੀ ‘ਵਿਯਨ’ (ਦਿੱਬਦਿਸ਼ਟੀ) ਹੈ? ਕੋਈ ‘ਵਿਯਨ’ ਨਹੀਂ, ਤਦ ਹੀ ਤਾਂ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਖੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁਠਾਤਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹ ਸਦਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਹੀ

ਸਫ਼ਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ

ਇਹ ਸਭ ਮਾਣ ਮੈਨੂੰ ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪ੍ਰਿੰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਰਤੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਗਲੇ ਤੋਂ ਅਗਲੇਰੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (1977-83) ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਤੇ ਉਤਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਵੀ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਡਾਕ ਵਿਚ ਆਈ ਹਰ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ, ਆਪਣੇ ਕਈ ਕੀਮਤੀ ਲੇਖ ਜਾਂ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਖੁਦ ਮੈਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੋਏ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ।

ਮੇਰੀ ਬੜੀ ਰੀਝ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਸਾਹਿਤਕ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਰਾਏ ਲਵਾਂ ਜਾਂ ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਪਤਾ ਲਵਾਂ। ਪਰ ਇੱਕ ਝਿਜਕ ਜਿਹੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਤਾ ਮੇਰੀ ਲਿਖੀ ਰਚਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਵੀ ਆਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰੀਝ ਨੂੰ ਦਬਾ ਛੱਡਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਬੈਂਤ ਛੰਦ ਵਿਚ 'ਜੰਗਨਾਮਾ ਪੰਜਾਬ' ਲਿਖਿਆ। ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ 80 ਬੰਦ ਸਨ। ਛਪਣ ਉੱਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਕ ਕਾਪੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ। ਇਸਦੇ ਉਤਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੰਗਨਾਮੇ ਬਾਰੇ ਦੋ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੀ। ਉੱਥੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਚਿੱਠੀ ਹੀ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਛਪਣ-ਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਥਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਏਥੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ:

“ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਅੱਧਾ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਭੇਜੀ ਪੁਸਤਕ “ਜੰਗਨਾਮਾ ਪੰਜਾਬ” ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈਣ ਵਿਚ ਲਾਇਆ। ਤੁਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬੜੀ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਰਚੀ ਹੈ।”

ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੜੇ ਠੋਸ ਤੇ ਸਾਰਥਕ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ:

“ਮੇਰਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਇਹ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਪਰ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਵਾਲੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਚਾਰ ਤੁਕੀਏ ਬੰਦ ਦੀ ਥਾਂ, ਅੱਠ ਤੁਕੀਏ ਬੰਦ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਬੰਦਾਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵਡੇਰੀ ਰਚਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਕੈਨਵਸ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ

ਗੁੰਝਲਾਂ ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪਰਸਪਰ ਭੇਦਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੋਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋਲ ਕੇ ਅੰਤਲੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵਲ ਵੇਖਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਨਵਸ, ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ, ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ, ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਬਿਆਨਣਾ ਹੈ-ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਰਦਲੀਆਂ ਤੇ ਹਮਦਰਦ। ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਜੋ ਸੁਮੇਲ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਕਿੱਸਾ ਲਿਖੋਗੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਵੱਡੇ ਕੈਨਵਸ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਚਿੱਤਰ ਤੁਹਾਡੇ ਹਾਣ ਦਾ ਹੋ ਨਿਬੜੇਗਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ 'ਜੰਗਨਾਮਾ ਪੰਜਾਬ' ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇਰੇ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰਸੰਸਕ
(ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋ.)”

ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਅਚੇਤ ਜਾਂ ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ 'ਜੰਗਨਾਮਾ ਪੰਜਾਬ' ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ 80 ਦੀ ਥਾਂ 256 ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਤਰਿਤ,

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਠੋਸ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੀਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੰਜ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਉਰਦੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸ਼ਤਵਾਰ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1997 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਲੇਖ ਲਿਖੇ, ਮੈਂ ਵੀ ਵਿਅੰਗਨਾਮਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਵਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਤਿੱਖਾ ਰਾਜਸੀ ਵਿਅੰਗ ਸੀ:

ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ “ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਤੁਸਾਂ ਲਾਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਰੱਖਣੀ ਜੀ ਜਦੋਂ ਮਿਲੇ ਕਤਾਹ, ਤਾਂ ਰੱਜ ਖਾਹੀਏ ਰੇਤ ਟਿੱਬਿਆਂ ਦੀ ਕਾਹਤੋਂ ਛੱਕਣੀ ਜੀ। ਬੋਲੀ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ, ਗੰਨੇ ਵਾਂਗ ਮਿੱਠੀ, ਜਹਿਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਕਾਹਤੋਂ ਚੱਖਣੀ ਜੀ। ਜਿਹੜੇ ਪੜ੍ਹਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਬਣ ਜਾਣ ਅਫ਼ਸਰ, ਕੁਰਸੀ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ ਸੱਖਣੀ ਜੀ।”

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ 20-12-97 ਦੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਿਆ:

“ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਨਜ਼ਮ ਨਿਰਾ ਬੰਬ ਸੀ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੜਾ ਸੁਆਦ ਆਇਆ। ਆਸ ਤਾਂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ

ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਲਾਹ ਲਵੇਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦੀ ਚੋਲਾ ਹੁਣ ਛੱਡਿਓ ਨਾ। ਇਹ ਵਧੀਆ ਸਲੋਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ)”

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਵਿਅੰਗਨਾਮੇ ਦੇ ਹੋਰ ਕਾਂਡ ਲਿਖੇ, ਜੋ ‘ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ’ ਤੇ ‘ਨਵਾਂ-ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਵਿਚ ਛਪੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ-ਤੇਜ਼ ਵਿਅੰਗ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਖ਼ਤ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ:

“ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦਲ, ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦੀ ਤਨਜ਼ ਵਾਲਾ ਹਥਿਆਰ ਤਿੱਖਾ ਕਰੀ ਜਾਓ। ਇਹ ਬੜਾ ਕਾਰਗਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲਵੇ। ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਕਿਤਾਬ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। (ਮਿਤੀ 7-1-98 ਪ੍ਰਿੰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ)”

ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭਾਂਤ ਦੇ ਵਿਅੰਗ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ-ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਕੁਝ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਸਕਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਡਾਢੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਸੁਝਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਿਅੰਗ-ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਪੱਧਰ ਤੇ ਫੈਲਾਅ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਖਰੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਏਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਆਇਆ ਅਦਬ ਲਗਾਤਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਟੈਨੋ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂ ਖੁਦ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨਾਲ ਚਿਰਾਗ਼ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਦੀਆਂ ਸੰਪਾਦਕੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਗਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਭੇਜਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਹੋਰਾਨੀਜਨਕ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸੋਮਾ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਰਦੂ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ-

ਜਿਸ ਹਾਲ ਮੇਂ ਜੀਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ,
ਉਸ ਹਾਲ ਮੇਂ ਜੀਨਾ ਲਾਜ਼ਮ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ 28-2-99 ਦੇ ਇਕ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਚਿਰਾਗ਼ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

“ਹਰ ਚਿਰਾਗ਼ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਪਰਚਾ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੇ ਇੱਕ ਦੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮਜ਼ਮੂਨ ਨਜ਼ਰ ਹੋਣੇ ਲੰਘਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਪਹਿਰਾ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਹੈ।

ਹਿਤੈਸੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਿਫ਼ਤ ਮੈਂ ਹੋਰ ਨੋਟ ਕੀਤੀ

ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਸਮੀ ਜਿਹੇ ਖ਼ਤ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸੁਝਾਅ, ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਟੀਚਾ, ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਚੋਟੀ ਸਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਚੇਤ ਹੀ ਪੱਕਾ ਸੁਝਾਅ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਵਾਂ ਦਿੱਸਹਦਾ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ 27-5-05 ਦੇ ਇੱਕ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ:

ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦਲ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਾ ਕੇ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਖ਼ਿੜਕੀਆਂ ਸਾਡੇ ਆਮ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਬੰਦ ਸਨ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ। ਪੰਨਵਾਦ। ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੈਠੇ

ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਹ ਰਹੇ ਹੋ। ਪਰ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸੰਪਰਕ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਪਾਬਲੋ ਨੇਰੂਦਾ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਹਿਕਮਤ, ਮਹਿਮੂਦ ਦਰਵੇਸ਼, ਬਰਤੋਲਤ ਬ੍ਰੈਖ਼ਤ ਤੇ ਲੋਰਕਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ। ਸਾਰੀ ਉੱਤਮ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਸਹੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਸ਼ੀਲ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ। ਇਹ ਵਧਾਰ ਦਵੱਲਾ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬੜੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।

-ਤੁਹਾਡਾ ਵੀਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ”

ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜਿੱਥੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਏਨੇ ਦਿਆਲੂ ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਥੇ 2007 ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਅਸਾਂ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਉੱਤੇ ਜੋ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਮੰਦ-ਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚਲੇ ਸੰਭਾਵਤ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਤੇ ਖ਼ਦਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦਲ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਟੈਨੋ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ-ਜੂਨ 2007 ਦੇ ਚਿਰਾਗ਼ ਦੀ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ

ਕਾਫ਼ੀ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਉਸਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਅਨਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ...। ਜੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਦਲਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਸੱਚੀ ਇਹ ਅਰਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।”

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਦੇ ਜੁੜੇ ਸੰਪਰਕ ਦੇ ਅੰਤ ਉੱਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਅਯੋਗਤਾ ਤੇ ਸੀਮਤ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਝ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠਾ ਕਰਕੇ, ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੜਾ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਅਥਵਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ਼ਰਧਾ ਵੱਸ ਮੇਰੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਅਥਵਾ ਲੇਖ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਛਪਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਮੇਰੀ ਪਸ਼ਤੋਂ ਤੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੀ ‘ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਖਾਂ ਪਟਕ’ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਚਾਈ-ਚਾਈ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਲਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਹ ਲੇਖ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਝ ਹੀ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ, “ਕੱਚੀਆਂ-ਪੱਕੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ” ਦੀ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਪੁੱਛਣ ਉੱਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਚਿਰਾਗ਼ ਲਈ ਰੀਵਿਊ ਕਰਨ ਲਈ ਭਿਜਵਾਈ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਏ ਲਿਖੀ।” ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੰਭਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਜੈਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵੀ.ਸੀ. ਬਣਨ ਉੱਤੇ ਮੈਂ ਵਧਾਈ ਭੇਜੀ ਤਾਂ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, “ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਲਿਖ ਤੇ ਆਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।”

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ, ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਦਵਾਨ, ਖੋਜੀ, ਸੁਹਿਰਦ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਚਿੰਤਕ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚਲੇ ਬਿਰਖਾਂ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਤੇ ਠੰਢੀ ਛਾਂ ਕਿਸੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਖੋਜ ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਰਦ ਅਖਵਾਏ ਜਾਣ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ਖਰ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ

ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਰਿਆਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਿਆਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੁਝ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਿਆਜ਼ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗੁਣਵਤਾ ਘੱਟਦੀ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਾਪਰਿਆ। ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਰ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਪੱਕ ਅਤੇ ਖੁਬਸੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਚੱਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਭੋਗ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਰਸਦਾਇਕ ਹੋ ਗਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ‘ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਜਹਾਜ਼’ ਹੈ 1969 ਵਿਚ ਬਣੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਰਵੀ ਅਤੇ ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਲਾਹੇ ਗਏ ਗਾਇਕ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਸਲ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਾਗ ਬਹਾਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ

ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਉਦਾਸ ਸਨ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਸਲੀ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਛੇਤਛਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਰ ਅਤੇ ਤਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰਲਾਵਟ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। 1971 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਪੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਸਨ। 1960 ਵਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੋਹਜ ਸੁਆਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪਸੰਦ, ਨਾ ਪਸੰਦ ਕਾਫੀ ਵਿਗੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਕੱਚ ਘਰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਮਰ ਭਰ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਇਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਕਦਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀਆਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਟਪਲਾ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ।

ਸੰਨ 1972 ਵਿਚ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਉਹ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 1972 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਈ ਸੰਤਾ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਆਏ ਨਿਘਾਰ ਉੱਪਰ ਬੇਹੱਦ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਨੂੰ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਮਰ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਤਕਨੀਕੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਹੁੰਦੀ ਚੱਲੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਚਿਰ ਤੱਕ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖਤਾ ਕਾਬਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਗੁਣਵਤਾ ਭਾਵੇਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਂਭੀ ਰਹੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬਿਮਾਰੀ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਔਸਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਰੱਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਆਮ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਲੈਣ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ

ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ

ਰੇਡੀਓ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਬਿਨਾ ਸਾਂਭੇ ਹੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਲਈ ਮਿਟਾ ਕੇ ਵਰਤ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਜਿਹੜਾ ਸੰਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜੂਨੀਅਰ ਅਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਆਰਟਿਸਟ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਤਦ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਜਲੰਧਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਸਾਂਭੇ ਜਾ ਸਕਣ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਜਲੰਧਰ ਕੋਲੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਡੋਢ ਘੰਟੇ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਕੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਬੇਹੱਦ ਕਠੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜੇ ਸਾਂਭ ਲਈ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੈਂਕੜੇ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਦੀ ਵੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਸਾਂ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਕੇ.ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਰਿਆ

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ

ਭਾਗ - 1

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲੱਗ ਗਈ, ਉਹਨੂੰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਭ ਬਹਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਭਾਸਦੀਆਂ ਸਨ। ਦਰਸ਼ਨ ਇਕ ਦਿਨ ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਟ੍ਰੈਵਲ-ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਖੁੰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਨੱਠ-ਭੱਜ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਬਾਨਣੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਅੱਧੇ ਕੁ ਰੁਪਏ ਉਸ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਨ, ਕੁਝ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਆਇਆ ਧੀਰਾ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹਿੰਦਾ-ਉੱਠਦਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਇਹ ਆਪਦੀ ਭੂਆ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਐ! ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਜਗਰਾਵੀਂ ਗਏ। ਉਦੋਂ ਜਗਰਾਵਾਂ ਐਵੇਂ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਾਹਵਾ ਰੋਣਕ ਐ! ਤੁਰੇ ਜਾਈਏ, ਇਕਦਮ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, ਪਰੇ ਹੋ-ਜੋ, ਮੋਟਰ ਸੈਕਲ ਆਉਂਦਾ ਐ! ਅਸੀਂ ਮਗਰ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਸਤਕ ‘ਤੇ ਵਿਰਲਾ ਵਿਰਲਾ ਬੰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ! ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਬੰਦਾ ਰੇਹੜੀ ਧੱਕੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ!...”

“ਵਾਹ, ਭੂਆ ਨੇ ਬਈ ਹੱਦ ਈ ਕਰ-ਤੀ!” ਧੀਰੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਹੱਸਿਆ।

“ਭੂਆ ਬੋਡੀ ਨੂੰ ਕੀ ਚੱਜ ਸੀ? ਹੁਣ ਰਕਾਨ ਬਣੀ ਫਿਰਦੀ ਐ! ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਮੂੰਹ ਮਰੋੜ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, “ਕੋਈ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ! ਸਾਰੇ ਮੈਥੋਂ ਸਿੱਖੇ ਐ! ਹੁਣ ਨੱਕ ‘ਤੇ ਮੱਖੀ ਨੂੰ ਬਹਿਣ ਦਿੰਦੀ!”

“ਬੈਠਣ ਕਾਹਤੋਂ ਦੇਵੇ, ਜੇ ਮੱਖੀ ਨੇ ਨੱਕ ‘ਤੇ ਹੱਗਾਰ ਹੱਗ ਤੀ!” ਸੁੱਖੀ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਫੁਲਾ ਕੇ ਉਠਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਈ ਜਾਣਦੇ ਆ, ਬਾਹਲੇ ਆਏ ਐ!”

ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਫੇਰ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ, ਸੁੱਖੀ ਨੇ ਹਰਖ ਨਾਲ ਸਤਦਿਆਂ ਨੇੜੇ ਪਏ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ, ਕੋਲੀਆਂ ਗਲਾਸ ਖੜ ਖੜ ਕਰਦੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਰੁੜ ਗਏ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਹਾਸਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਝਿੜਕੀ ਦਿੱਤੀ, “ਨੀ ਚੜੇਲੇ!”

“ਚੁੜੇਲ ਹੋਵੇਗੀ ਤੂੰ!” ਸੁੱਖੀ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਦੂਹਰੀ-ਤੀਹਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਟੱਪ ਕੇ ਹੱਥ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ, ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ “ਠਹਿਰ ਜਾ ਤੂੰ” ਆਖ ਕੇ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਡੰਡਾ ਉਹਦੇ ਵਲ ਪੋਲਾ ਜਿਹਾ ਚਲਾਇਆ। ਤੇ ਉਹ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਪਰਾਂਹ ਜਾ ਖਲੋਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਉੱਤੇ ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਹੱਸ ਪਏ, ਕੁੜੀ ਹੋਰ ਖਿੜ ਗਈ, ਉਸਨੇ ਦੇਵੇਂ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਬੂਤਰ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੱਥ ਪਸਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਉਲਾਰੇ, “ਦੇਦ ਕੱਢੇ! ਮਰੇ! ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਬੁੱਢ ਵਲੇਟ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਹਿਣਕੀ ਜਾਂਦੇ ਐ!”

“ਸਰਦਾਰ ਜੀ!” ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਹਾਸਤ ਇਕ ਦਮ ਰੁਕ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਕੰਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਖਿੜਕ ਕੋਲ ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਬੋਲ ਚਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪ ਬੂਹੇ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਆ ਕੇ ਮੂੰਹ-ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਵੀ, ਉਹ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਕਹਿ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੱਕ ਘਰ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਰੁੱਤ ਬਦਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੌਸਮ ਅਣਮੋਹਕ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਆਇਆ, ਉਦੋਂ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਪਾਲ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਿਨ ਬੂਹੇ ਵਾਲੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਵਾਰ ਅਖੀਰਲਾ ਸਾਲ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਏ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਫੜ੍ਹਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਉਹ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, “ਬਸ ਪੌਂ ਬਾਰਾਂ ਸਮਝੋ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਝੜ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀ ਐ। ਸਰਪੰਚ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਲੱਪ ਜ਼ਰਦੇ ਦੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ! ਤੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਾ ਬੂ ਬੂ ਕਰੀ ਜਾਉ!”

“ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ?” ਸਾਹਬ

ਕੁਰ ਦਾ ਠਰੰਮੇ ਭਰਿਆ ਬੋਲ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤਾ।

“ਗੱਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕੀਤੀ, ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ... ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣ ਲੈਣ ਦਿਉ, ਫੇਰ ਵੇਖਿਉ ਥੋਡੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਵਰਗ ਬਣਾ ਦੂਂਗਾ। ਸਕੂਲ, ਹਸਪਤਾਲ, ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ! ਗੱਲ ਕੀ, ਕਿਸੇ ਸਹੂਲਤ ਵਲੋਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬੁਝਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ!”

ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਰੁਝਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ। ਛੇ-ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਮੁੜ ਇੰਦੋਰ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਗੱਲ ਛੇੜਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਏਨੀ ਕਹਿ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ, “ਉਥੇ ਜਗਰਾਜ ਹੈਗਾ ਐ। ਕਰ ਲੂਗਾ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਿਆਣਾ ਐ।” ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਇੰਦੋਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਟਲਦਾ ਹੋਵੇ। ਆਨੀ ਬਹਾਨੀ ਉਹ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਾ, ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਰ ਰਾਹ ਪੈ ਤੁਰਦੀ।

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਬੈਠਾ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਹਦੇ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਪੈਸੇ ਫੜਨੇ ਪੈਣੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਸੂਰਮੁਖ ਕੋਲ ਖੁਦ ਹੀ ਸਨ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਆਇਆ, ਉਸ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, ਸੂਰਮੁਖ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਗੱਡੀ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਈ ਪਈ ਸੀ।

ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਤੋੜਿਆ, “ਮੈਂ ਬੋਨੇ ਆਂਹਦੀ ਨੀ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਕੰਜਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੋੜ ਨੂੰ! ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਬਬੇਰਾ ਕੁਸ਼ ਐ। ਜ਼ਮੀਨ ਐ! ਹੋਰ ਗੱਡੀਆਂ ਬਬੇਰੀਆਂ ਅੱਗ ਲੱਗਦੀਆਂ! ਮਾਰੇ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਜਾਵਾਂਗੇ...!”

ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਖੇ ਵੇਖੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਇੰਦੋਰ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹ ਤੁਰਿਆ, ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਉਹ ਹੋਰ ਹੀ ਸੀ। ਜੁਗਰਾਜ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚਾਚੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਥੋਡੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਈ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

“ਹਰਾਮੀਆ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ?”

“ਮੈਂ ਉਤਰਾਂ ਨਾ, ਨਾ ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਨਾ ਚਾਹ ਨੂੰ! ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਖਰਚਾ ਮੰਗਿਆ ਕਰਾਂ, ਆਖੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਕੀਹਤੋਂ ਲਵਾਂ ਖਰਚਾ! ਜਦੋਂ ਗੱਡੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘਰ ਦੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਆਂ! ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀਹਤੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਮੰਗ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਆਨਾ ਨੂੰ!”

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਜਦੋਂ ਏਹੀ ਗੱਲ ਸੂਰਮੁਖ ਨਾਲ ਕੀਤੀ, ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ‘ਕਿੜਕਿੜ’ ਕਰਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਨਈ ਨਈ, ਇਹ ਗੱਲ ਨਈ ਐ, ਰਾਜਾ ਬੁਠ ਬੋਲਦਾ ਐ!”

“ਜੇ ਰਾਜਾ ਬੁਠ ਬੋਲਦਾ ਐ। ਸੱਚ ਕੀ ਐ? ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਲਾਹਿਐ? ਗੱਡੀ ਤੇਰੀ ਕੋਲੇ ਦੀ ਐ?”

“ਕੋਲੇ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ!” ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਅੱਧੀ ਗੱਲ ਹੀ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, “ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਪੁੱਛ ਲੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਖ ਰਾਜਿਆ ਕੰਮ ‘ਤੇ ਜਾਹ, ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਨੀ ਜਾਣਾ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ!”

“ਤੂੰ ਇਹ ਦੱਸ, ਰਾਜਾ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣੇ ਕਾਹਤੋਂ ਹਟਿਐ?”

“ਇਹ...ਇਹ ਤੂੰ ਰਾਜੇ ਤੋਂ ਈ ਪੁੱਛ!”

“ਰਾਜਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਕਸੂਰ ਕੱਢਦੈ!”

“ਮੇਰਾ ਕਸੂਰ? ਮੇਰਾ ਕਸੂਰ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਕੱਢੂਗਾ ਈ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਲੱਗੇਗਾ ਤੂੰ?”

“ਅਸਲ ਮਾਮਲਾ ਦੱਸ ਕੀ ਐ।”

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਤਪਿਆ ਖਪਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, “ਚੱਲ ਤੂੰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡ! ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਆਂ! ਰਾਜਾ ਬੁਠਾ ਐ। ਤੇਰੇ ਆਖੇ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ! ਤੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਗੱਡੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ?”

“ਮੈਂ ਕੱਲਾ ਕੀ ਕਰਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ

ਪੈਸਾ ਵੀ ਨੂੰ ਸੀ।”

“ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੰਵਾਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ...। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਹੈ ਨੀ! ਤੇਰੀਆਂ ਦੇ ਗੱਡੀਆਂ ਹੋਰ ਐ। ਜ਼ਮੀਨ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਵਧ ਐ!”

“ਦੂਜੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਲਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਐ!”

“ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਐ!” ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਉਹਦੀ ਸਾਂਗ ਭਰੀ, “ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਬੈਂਕ ਲੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ?”

“ਬਾਈ ਤੂੰ ਵੀ ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਨਾਂ ਏਂ!” ਜਗਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਦਰੇ ਨੂੰ ਸੂਤ ਕਰਦਿਆਂ ਟਿਕਾ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਇਹ ਗੱਡੀ ਸੰਵਾਰਦਾ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ? ਕੱਲਾ ਇਹ ਕੀ ਕਰਦਾ! ਸੌ ਬਾਈ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਐ! ਮੁੰਡਾ ਤੇਰਾ ਗਰੇਆਲਾਂ ਦੀ ਗੱਡੀ ‘ਤੇ ਜਾ ਲੱਗਿਐ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਢਵੀਂ ਕੀਤੀ ਐ।”

“ਤੇ ਮੈਂ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ ਸੰਵਾਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ?” ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਜਗਦੇਵ ਉਤੇ ਸੂਰਮੁਖ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹਿਆ, “ਤੂੰ ਇਹਦੀ ਹਮੇਤ ਕਰਾਉਣ ਲੱਗਿਐ। ਜੇ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਹੈ-ਨੀ ਸੀ! ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਫੜਦਾ! ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲੈਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਰਾ ਦੀ ਮਿੰਨਤ ਕਰਦਾ! ਪਰ ਗੱਡੀ ਤਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ! ਇਹਨੂੰ ਮੈਂ ਫੇਰ ਸਹੀ ਮੰਨਦਾ! ਰਾਜੇ ਦਾ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਈ ਕਸੂਰ ਸਮਝਦਾ ਆਂ! ਪਰ ਇਹਨੇ ਧੌਲ ਦਾਹੜੀ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ?”

“ਮੂੰਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ, ਲੱਗਿਐ ਧੌਲ ਦਾਹੜੀਆਂ ਧੌਲ ਦਾਹੜੀਆਂ ਕਰਨ! ...ਬਹੁਤੀ ਗੱਲ ਐ, ਗੱਡੀ ਵੰਡ ਲੈ! ਕਿਤੇ ਆਪਦੀ ਟੁਟੀ ਜ਼ੀ ਅਫਸਰੀ ‘ਚ ਆਕਤਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੋਵੇਂ।”

“ਫੇਰ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?” ਗੁਰਬਖਸ਼ ਆਪਣੇ ਭਾਰੇ-ਭਰਕਮ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਹਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹਦੇ ਵਲ ਵੱਖਿਆ, “ਤੂੰ ਪੱਕਾ ਹਰਾਮਜ਼ਾਦਾ ਐ!”

ਜਗਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦੇ ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ, “ਬਾਈ, ਲੜਾਈ ਕਰਨ ‘ਚ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਥੋਡੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭਦੀ, ਹਿੱਸਾ ਵੰਡ ਲੈ।”

“ਹਾਅ, ਹਿੱਸਾ ਵੰਡ ਲੈ, ਮੈਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਸੁਣਨੇ!”

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਜਗਦੇਵ ਦਾ ਹੱਥ ਪਰਾਂਹ ਝਟਕ ਦਿੱਤਾ, “ਵੰਡ ਲੈ, ਮੇਰਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਥੋਡੇ ‘ਤੇ ਐ?” ਫੇਰ ਉਸ ਜਗਦੇਵ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਿਆ, “ਹੁਣ ਤੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹਿੱਸਾ ਵੰਡ ਲੈ। ਉਦੋਂ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਕੀਹਨੇ ਪੁਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਚੋਰਾ ਕਿਸੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ਦਾ ਨੂੰ! ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਕੁੰਡਾ ਕਰਾ ਕੇ ਹਿੱਸਾ

ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਗਰੋਂ ਬਿੜਕ ਮਿਲੀ, ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਗਮੇਲ ਖਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਨ ‘ਤੇ ਐਸਾ ਗੁਬਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਉਹ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਜਿਹਾ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦਾ, ਚਾਦਰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅੰਦਰੇ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝਦੀ ਹੋਈ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਉਹ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਦਿਓਰਾਂ ਦੀ ਦਗੋਬਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ; “ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਹਨੀ ਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਰਾਂ-ਯਾਰਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਐ, ਐਥੇ ਈ ਭੁਗਤਣ!...ਮੰਗਦਿਆਂ ਨੂੰ ਟੱਕ ਨਾ ਬਿਆਵੇ!”

ਗੱਲ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਲੁਕੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਆਖਰ ਆਹਮੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਿਹਣੇ ਮਿਹਣੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਂਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੋਸਲ ਮਾਰ ਲਈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਆਖਦੇ, “ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਹਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਕ ਮਿੰਟ ਨਹੀਂ ਸਾਰਿਆ। ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਮਿੱਟੀ ‘ਚ ਘੁਲਦੇ ਸੀ। ਨੌਕਰੀ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਿਉ ਦੀ ਵਾਰਸੀ ‘ਚੋਂ ਜੇ ਇਹਦਾ ਕੁਸ਼ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਦੱਸੋ! ਗੱਡੀ ਨਾ ਵੰਡਦੇ, ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਦੇ! ਜੇ ਅਸੀਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਚਣ ਲੱਗੇ, ਫੇਰ ਸਰ ਗਿਆ!”

ਘਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਬਹੁਤਾ ਰੌਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਖਪਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਈ। ਬਹੁਤਾ ਗੁੱਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ‘ਤੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਉਦੋਂ ਲੜ ਕੇ ਇੰਦੋਰ ਜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਫੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਨੰਢਾ ਸਾਹ ਭਰਦੀ, “ਡੰਡਿਆਂ ਵਰਗੇ ਗਭਰੂ ਐ। ਜਿਥੇ ਬੰਦੇ ਹੋਣ, ਉਥੇ ਕਾਹਦਾ ਘਾਟਾ! ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਰੋਹੀਆਂ ‘ਚ ਘਰ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਐ।”

ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਚੈੱਕ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਲਾਲੀ ਆ ਨਿਤਰੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਪਿਆ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਧੀਰੇ ਨਾਲ ਖੇਤ ਜਾ ਕੇ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਬੋਰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਇੰਜਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੋਟਰ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਹਿਕਣ ਲੱਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਬੀ.ਏ. ਕਰ ਲਈ। ਏਸ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਤੇ ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਮੁੜ ਬੁਲੰਦੀ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ। ਹਰਪਾਲ ਬੀ-ਐਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਈ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ

ਉਸ ਅਗਾਂਹ ਆਖਿਆ, “ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਮਸਾਂ ਦੇ ਈ ਐ! ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨੇ...ਇਹ ਆਪਦੀ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਐ।”

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਨਾਲ ਪਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਬਣ ਗਿਆ, ਹਰਪਾਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੋਗੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਨਾਲੋਂ ਏਥੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਦਿਸਿਆ, ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਇਕੱਠੇ ਬਹਿੰਦੇ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ, ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ, ਚੁਪਾਸੇ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਜਿਹਾ ਪਸਰਿਆ ਜਾਪਦਾ। ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ। ਪਰ ਇਹ ਰੰਗ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਚੱਲਿਆ, ਅਚਾਨਕ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਸੁੰਦਕਣ ਲਗ ਪਈ। ਦੋ ਵਿਸ਼ੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸਾਈਕਾਲੋਜੀ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਗੱਲ ਗੋਗਿਆ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਧੁੱਖਦੀ ਰਹੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਹਰਪਾਲ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖੀ ਰੱਖਿਆ, ਪਰ ਅਖੀਰ ਗੱਲ ਗਰਮ ਜੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ; “ਕਾਕਾ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਉ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਐ, ਕਾਲਜ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਉਣੇ! ਸਮਝੋ?”

“ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਬ, ਕਾਲਜ ਚਲਾਉਣੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ! ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਲ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ!”

ਕਿਉਂ, ਕੀ ਹੋਇਆ ਸਾਡੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ?” ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਕਲਮ ਕਲਮਦਾਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਰਤਾ ਕਰਤਾਈ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, ਮੁੰਡੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਠਰ ਗਏ...। ਕਾਕਾ, ਉਮਰ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹਰ ਇਕ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਐ!...ਟਰੇਨਿੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਹੋਵੇ!...ਇਹ ਕਾਲਜ ਤਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਆਇਆ!-ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰੋ! ਜਾਉ...।” ਆਖ ਕੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਮੜਕ ਨਾਲ ਕਲਮ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਏ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੁੰਡੇ ਪਲ ਕੁ ਬੈਠੇ ਰਹੇ, ਫਿਰ ਹਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਪਿਆ, ਦਫਤਰ ਮੂਹਰੇ ਖਲੋਤੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦੋਚਿਤੀ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹੇ, ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ‘ਧੱਕੜ’ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਹਿ ਕੇ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਚਪੜਾਸੀ ਨੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਉਸਦੀ ਸੁਣੇ ਬਗੈਰ ਉਧੜ-ਧੁੰਮੀ ਮਚਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਦਫਤਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਚੀਕਿਆ, ਅਗਲੇ ਪਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਾਹਰ ਆ ਖਲੋਤਾ ਸੀ।

ਮੁੰਡੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ, ਪਰ ਲਿਸ਼ਕੇ ਪੁਸ਼ਕੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਲ ਸਿੱਧਾ ਝਾਕਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਲਾਅਨ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਸਾ ਕਸ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਅੰਤ ਉਹਨੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਕੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਕਾਕਾ, ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਐ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਓ!”

ਏਨਾ ਆਖ ਕੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਿਆ। ਮੁੰਡੇ ਖਲੋਤੇ ਹੀ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਕਦੇ ਕੁਝ ਆਖਦੇ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੰਦਾ, ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਬਣਾਇਆ ਜਥਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਲ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦਾ ਤੁਰ ਪਿਆ।

“ਹਮ ਕਿਆ ਚਾਹਤੇ ਐਂ!” ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਾਂਹ ਖੜੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪਿਛਾਂਹ ਵੇਖਦਿਆਂ ਗਰਜਦੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਬੋਲਿਆ:

“ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ!” “ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ!”

“ਮੁਰਦਾਬਾਦ!”

ਰੌਲਾ ਅਤੇ ਧੂੜਕੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਉਹ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੁੰਡੇ ਹੁਣ ਲਾਚੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਕਈ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ‘ਹਾ-ਹੋ’ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੇਜਰ ਘਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਖਰੂਦ ਕਰਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬੁਹਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਮੂਹਰਿਉਂ ਮੱਛਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਤਖਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧੱਕਦਿਆਂ ਖਿਲ-ਖਿਲੀਆਂ ਵਜਾਈਆਂ; ਔਰਤਾਂ ਘਬਰਾ ਗਈਆਂ, ਅੱਧੇ ਕੁ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਬਹੁਤੇ ਮੂੰਹਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਘੁੰਗੂ ਬਣਾ ਕੇ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹਾਸਤ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੀ ਇਕ ਸਕਰਟ ਵਾਲੀ ਬੁੱਢੀ ਨੇ ਬੁਰਤਾਏ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਕੰਬਦਿਆਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਜਾਉ, ਏਥੋਂ ਹਰਾਮਖਾਣੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ!”

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ‘ਚ)

ਵੰਡ-ਲੈ!”

“ਬਾਈ ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਈ ਛੱਤਣੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਨੈਂ!” ਜਗਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰਤਾ ਕੁ ਤਾਅ ਭਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਤੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਐ! ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਆਂ! ਮੈਂ ਥੋਡੀ ਸੁਲਾਹ ਸਫਾਈ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਨਾ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵੀ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰੀ ਜਾਨੈਂ! ਹੈ? ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਚਾਰ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇਰੀ ਅੱਧੀ ਗੱਡੀ ਖਾ ਕੇ ਇੰਦੋਰ ਖਰੀਦ ਲਾਗੇ।”

“ਕੀ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਮੈਂ!” ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦਾ ਬੋਲ ਇਸ ਵਾਰ ਖਿੰਡਵਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, “ਵੰਡ ਲਉ, ਦੇਖੂੰ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਜੁਆਕ ਥੋਡੇ ਬਿਨਾਂ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ।”

ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਟਿਕ ਟਿਕਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਉਹਦਾ ਭੁੰਦੜੀ ਵਾਲਾ ਯਾਰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ, ਮਗਰੋਂ ਗੱਲ ਵੰਡ-ਵੰਡਾਈ ‘ਤੇ ਹੀ ਨਿਬੜੀ। ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਆਪਣੇ ਭੁੰਦੜੀ ਵਾਲੇ ਯਾਰ ਕੋਲ ਅੱਖਾਂ ਭਰੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਗੱਡੀ ਸਾਰੀ ਬਤਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਿਕੀ, ਉਸ ਆਪਣਾ ਇੱਕੀ ਹਜ਼ਾਰ ਝੱਟ ਬੈਂਕ

ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟ ਲੈ ਆਇਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਹਰਪਾਲ ਬਾਹਰੋਂ ਤੁਰ ਫਿਰ ਕੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਵੱਟ ਕਾਰਨ ਤੋੜ ਪਰਨਾ ਬੰਨ੍ਹੀ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਵਲ ਸਿੱਧਾ ਝਾਕਦਿਆਂ, ਅੱਖਾਂ ਤਿਰਛੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਲਵਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਭਗਰੂਣਿਆਂ ਲੱਗਿਆ, “ਤੇਰੇ ਅਭਿਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਐ ਬਈ?”

“ਅਭਿਮਿਸ਼ਨ ਤਾਂ ਪਾਪਾ ਜੀ ਮਿਲ ਜੂ,

ਪਰ...।” “ਪਰ ਕੀ?”

“ਸ਼ਾਇਦ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਪੈਣ...।”

ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੀਵੇਂ ਕੀਤੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਉਤਾਂਹ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ, ਉਸ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਆਇਆ ਪਸੀਨਾ ਪੁੰਝਦਿਆਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਵਲ ਕੰਨ ਕਰੀ ਰੱਖੇ।

“ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ?”

ਹਰਪਾਲ ਦਾ ਅੰਦਰ ਹਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੜਕੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਘੱਟ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰ ਲੈਣ...।” ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਨਾ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ

ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਤੇ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾ ਏ। ਉਦੋਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਸਤਾਰਾਂ ਕੁ ਸਾਲ ਸੀ। ਗੋਲ-ਮਟੋਲ ਸਰੀਰ, ਦਰਮਿਆਨਾ ਕੱਦ ਤੇ ਲਟ-ਲਟ ਬਲਦਾ ਲਾਲ-ਸੂਰਾ ਰੰਗ। ਉਹ ਤਾਂ ਜਿਉਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤਤਫ਼ਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੇ ਸੁਰਖ ਹੋਣ ਇਕ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

“ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ?”

“ਤੁਹਾਡਾ ਕੱਲਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੈ?”

“ਤੁਸੀਂ ਵਿਆਹ ਕਦੇ ਕਰਵੇਣਾ?”

“ਲੱਗਦੈ ਤੁਸੀਂ ਲਵ-ਮੈਰਿਜ਼ ਕਰਵਾਓਗੇ?”

ਉਸਨੇ ਤਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮਣੀ ਉਸਨੂੰ ਘੂਰਦੀ ਵੀ ਰਹੀ ਤੇ ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੀ ਵੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਮੁਸਕਰਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਟਲੀ।

“ਸਰ ਜੀ ਮਣੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਆ ਬਸ। ਸਰ ਜੀ ਨੇ ਆਹ ਕਿਹਾ, ਸਰ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਕਿਹਾ। ਬੜੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਵਾਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਜਾਦੂ ਦੀ ਪੁੜੀ ਧੂੜ ਦਿੱਤੀ ਏ

ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ?’”

ਉਹ ਨਿਝੱਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਜਿਉਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਂਝ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਚਵੀ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਾਂ। ਉਸਦੀਆਂ ਲਾਲ-ਸੂਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੇ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਖੋਰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮਣੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਮਣੀ ਮੇਰੀ ਬੀ.ਏ. ਸੈਕੰਡ ਯੀਅਰ ਦੀ ਸਟੂਡੈਂਟ ਸੀ, ਲੰਮ-ਸਲੰਮੀ ਤੇ ਤਿੱਖੇ-ਤਿੱਖੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ, ਇਹ ਸਾਂਵਲੀ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਿਸ ਗਲੀ 'ਚ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਰੂਮ-ਸੈਂਟ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਉਸ ਗਲੀ ਦੀ ਅਖੀਰ 'ਚ ਮਣੀ ਦੇ ਡੁਬਈ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਦੋ-ਮੰਜਲਾ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਕਾਨ ਸੀ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਅਕਸਰ ਮਿਲਣ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਨੂਡਲਜ਼ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਫਾਸਟ ਫੂਡ ਬਣਾ ਲਿਆਉਂਦੀ।

“ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਆਈ ਹਾਂ।” ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਏਨਾ ਕੁ ਆਖਦੀ ਤੇ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੀ ਹੋਈ ਸ਼ਰਧਾ 'ਚ ਸਿਰ ਮਾਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ, ਪੇਂਡੂ ਜਟਕੀ ਬੋਲੀ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫਿਦਾ ਸੀ।

“ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ। ਸੋਹਣਾ ਤੇ ਸਿਆਣਾ।”

ਇਹ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਖਾਮੋਸ਼ ਚਾਹਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਦੀਵਾਨਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਓਸ ਕੁੜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕੋ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਚ ਝੱਲਾ ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਮਾਸੀ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਚੰਚਲ ਕੁੜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਚੀਨਾ ਸੀ।

“ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗੇ।”

ਉਹ ਵਿਛੜਨ ਲੱਗਿਆਂ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਈ ਦਿਨ ਬੇਚੈਨ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਸਦੇ ਗੁੰਦਵੇਂ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਬਾਹਵਾਂ 'ਚ ਘੁੱਟ ਲੈਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪਛਤਾਵੇ ਨਾਲ ਭਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਚਨ 'ਚ ਆ ਕੇ ਮੱਲੇ-ਮੱਲੀ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਨੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਚੁੰਮ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਤਤਫ਼ਰ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਤਫ਼ਰ ਨੇ ਮੇਰਾ ਖਹਿਤਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਬੜਾ ਵਕਤ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਉਹ ਲਾਲਗੀ ਦਾ ਜਲਵਾ ਤਾਂ ਦਿਲੋ-ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਰੁਖ਼ਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮਣੀ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੀਨਾ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਾਂ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਚੀਨਾ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ। ‘ਹੈਲੋ’ ਆਖ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਚੁੱਪ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਸਰ ਜੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਮਫੁੱਲ ਆਂ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਕਿੱਦਾਂ ਗੱਲ ਕਰਾਂ?...ਇਕ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁੰਡਾ ਆ, ਖੱਤਰੀਆਂ ਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵੇਣਾ ਸਰ ਜੀ। ਜੇ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ। ਇਕ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਆ ਮੈਨੂੰ ਬਸ। ਕੋਈ ਢੰਗ ਦੱਸੋ ਜਿਉਂਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਮੰਨ ਜਾਣ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਗਾਈਡ ਆ ਬਸ।” ਉਹ ਜ਼ਿੰਦ ਪਏ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਕਈ ਦੇਰ ਬੋਲਦੀ ਰਹੀ।

“ਘਰ ਦੇ ਤਾਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵੇਣਾ?” ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

“ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਜਾਨ ਦਿੰਦਾ ਸਰ ਜੀ।” ਉਸਨੇ ਟੱਟ-ਫਟ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

“ਐ ਕਰ ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਪਰਖ ਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖ।” ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਗਾਈਡ

“ਉਹ ਕਿਵੇਂ?” ਉਸ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਉਸਨੂੰ ਕਹੀਂ ਘਰੋਂ ਦੌੜਨਾ, ਤਿਆਰ ਰਹੋ।”

ਚੀਨਾ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਤਫ਼ਰ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ? ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੇ ਤਾਂ ਜਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਹੀ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਅਣਦੇਖੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਈਰਖਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਮੈਂ ਚਾਣਚੱਕ ਮਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਉਂ ਅਣਦੇਖੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਮਣੀ ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

“ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਨਈਂ ਗੁਆਉਣਾ”, ਮੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੋਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਕਲਾਸ-ਰੂਮ 'ਚ ਹੋਰ ਵੀ ਸੋਹਣੀਆਂ-ਸੋਹਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਮਣੀ ਬਿਨਾ ਔਖ ਝਪਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਵੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੇਰੀ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਝੂਮ ਉੱਠਦਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿਜ ਭਾਵ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਮਨੋ-ਮਨੀ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਓਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਇਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਡਿਗ ਹੀ ਪਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਭਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਮੁੜ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਚੀਨਾ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ- “ਸਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੇ ਸੀ!” ਉਹ ਕੁਝ ਪਲ ਸਿਸਕੀਆਂ ਭਰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮਨ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਚੀਨਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਲਿਆ ਏ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚੀ ਤਾਂ ਜਿਹਨ 'ਚ ਚੀਨਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸਾਫ ਚਿਹਰਾ ਮਣੀ ਦਾ ਉੱਭਰ ਆਇਆ ਸੀ।

“ਕਮੀਨਾ! ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਹਾਰਟ ਦੀ ਪੇਸ਼ੈਂਟ ਆ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਅਟੈਕ ਹੋ ਜਾਊ। ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਕੁਝ ਲਗਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਰੁਪਏ ਵੀ ਮੰਗ-ਮੰਗ ਲਿਆਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਈ ਕਮੀਨੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ ਆ ਸਰ ਜੀ। ਸਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਭੁਲਾ ਦਿਓ ਮੈਨੂੰ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਗਾਈਡ ਕਰਿਓ। ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਐਵੀਂ ਏਸ ਬਾਂਦਰ-ਬੂਝੇ ਪਿੱਛੇ ਟਾਈਮ ਬਰਬਾਦ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਸੀ।”

ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਸੀ, “ਦੇਖ ਉਹ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਐਵੇਂ ਇਕ ਸਹੁਲਤ ਸੀ, ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸਹੁਲਤ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਰੋਣ-ਧੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਈਂ।”

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਫੋਨ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਫੋਨ ਕਰਦੀ। ਹਰ ਵਾਰ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ-ਚਾਰ ਤਾਰੀਫਾਂ ਕਰਦੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਵਾਪਰੇ ਦੀ ਸੂਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਂਦੀ।

ਉਹ ਫਰਵਰੀ ਦਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਮਣੀ ਫੈਸ਼ਨੇਬਲ ਜਿਹੀ ਬਣ ਕੇ ਮਿਲਣ ਆਈ ਸੀ। “ਹੈਲੋ” ਆਖ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਮੁਹਰੇ ਹੱਥ ਅੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਝਿਜਕਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਹੱਥ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਭਾਰ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵਾਂ ਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੇ ਮੁਹਰੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਉਪਰ ਉਠਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਤੇਰੀ ਸਾਧਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਘਲਾ ਦਿੱਤਾ ਏ।”

“ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਰੱਬ ਮਿਲ ਗਿਆ ਏ।” ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਸਿਰ ਛੰਡਦਿਆਂ, ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਟਦਿਆਂ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਬੋਲੀ ਸੀ।

ਇਹ ਉਸਦਾ ‘ਸਮਰਪਣ’ ਸੀ।

ਕਾਲਜ 'ਚ ਮੈਂ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸਾਂ। ਓਥੋਂ ਰਿਲੀਵ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਚ ਪੀ-ਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤ ਕੋਲ ਹੋਸਟਲ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਗੁਜ਼ਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਰਿਸਰਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਗਾਈਡ ਲੱਭਣ ਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ-ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਮੁੜ ਆਉਂਦਾ। ਹਾਰ-ਹੰਭ ਕੇ ਮੈਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ। ਉਹ ਆਪ ਗੁਜ਼ਲਗੋ ਤੇ ਗੁਜ਼ਲ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੀ। ਅਪਣੱਤ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਥੋਂ ਗੁਜ਼ਲ ਵੀ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਾਦ ਦਿੰਦਿਆ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਤੂੰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗੁਜ਼ਲ ਦਾ ਗੁਲਿਬ ਏ।”

ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੇ ਇਸ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਪਚਾ ਹੀ

ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਲਮਾਰੀ 'ਚੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਕੱਢ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮੁਹਰੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, “ਏਹ ਬੜੀਆਂ ਬੇਹਤਰੀਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੇ। ਤੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ।”

“ਬੈਂਕਸ! ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਔਬਰ ਦੀਆਂ ਨੇ?” ਮੈਂ ਜਗਿਆਸਾ-ਵਸ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਮੇਰੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੇ। ਤੈਨੂੰ ਨਈਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਲਿਖਦਾ?” ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵਲ ਵੇਖਣ ਲਗ ਪਿਆ ਸਾਂ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸੰਗ-ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਅੱਠ ਸੌ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਬਣਦੇ ਨੇ। ਤੂੰ ਇਉਂ ਕਰ ਅੱਠ ਸੌ ਦੇ-ਦੇ। ਸਿੱਧਾ ਹਿਸਾਬ।” ਮੈਂ ਕੰਬ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸੋਚੀ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ।

“ਫਸ ਗਿਐ ਪੰਜਾਬੀ ਗੁਜ਼ਲ ਦਾ ਗੁਲਿਬ।” ਇਹ ਸੋਚਦਿਆਂ ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਰੁਪਏ ਉਸਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਐਂ ਕਰ, ਗੁਜ਼ਲ ਬਾਰੇ ਵੀਹ ਕੁ ਸਫੇ ਲਿਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਂ।” ਨੌਟਾਂ ਨੂੰ ਜੋਬ 'ਚ ਤੁੰਨਦਿਆਂ 3 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਲੇਖਕ ਚਾਅ 'ਚ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਚੁੱਕੀ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਟੱਕਰ ਗਿਆ, “ਕਿਉਂ ਫਸ ਗਿਆ?” ਉਸਨੇ ਖਚਰਾ ਹਾਸਾ ਹੱਸਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਨਈਂ ਜੀ।” ਉਝ ਮੈਂ ਅੱਧੀ ਕੁ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸਾਂ।

“ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਕੁਝਿਕੀ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਏ। ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਫਸਾ ਈ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਗਾਈਡ ਬਣ ਕੇ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਗਾਈਡ ਬਣਨ ਦਾ ਲਾਰਾ ਲਗਾ ਕੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ 'ਚ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾ ਕੇ। ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਇਹਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਚਾਹੇ ਆਈ ਕਾਰਡ ਬਣਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇ। ਇਨਰੋਲਮੈਂਟ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇ। ਹੋਸਟਲ 'ਚ ਕਮਰਾ ਲੈਣਾ

ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਕੰਮ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਇਸਨੇ ਪੱਕੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਹਰੇਕ ਇਸ ਕੋਲ ਆਵੇ ਤੇ ਜਿਹਤਾ ਇਸਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ, ਉਸਦਾ ਜੋ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਈਂ..। ਇਹ ਦੁਕਾਨ ਹੈ ਇਸਦੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਹੀਂ। ਐਵੇਂ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਨਾਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਕੇ ਪਕੌੜੇ ਖਾ ਲੈ।” ਇਹ ਆਖ ਉਹ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਪੀ-ਐਚ.ਡੀ. ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਦਸ-ਦਸ ਸਾਲ ਲਵਾ ਦਿੰਦੇ।” ਇਹ ਆਖ ਉਹ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਗੁਜ਼ਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਮਹੇਸ਼ ਜੀ ਮੇਰੇ ਗਾਈਡ ਬਣਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਇਕ ਖਿਆਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਜਾਣ।

“ਤੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ ਈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਇਰਾਦਾ ਈ ਬਦਲ ਲਿਆ ਤੂੰ।” ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਚਾਅ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

“ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਈ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ

ਬਾਅਦ ਮਿਲਾਂ।” ਮੈਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ।

“ਅੱਛਾ! ਅੱਛਾ!...ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਈਂ ਰਿਹਾ।” ਉਹ ਖੱਚਰਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਾਉਂਦਿਆਂ ਨਾਟਕੀ ਹੈਰਾਨੀ 'ਚ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

“ਦਰਅਸਲ ਦੇ ਕੁ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਕੁੜੀ ਇਨਰੋਲ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਟੂਡੈਂਟ ਏ। ਹੁਣ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਈਂ ਰਹੀ। ਮੇਰੇ ਸਟੂਡੈਂਟ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਬਸ ਛੇ ਈ ਆਪਣੇ ਅੰਡਰ ਇਨਰੋਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਆਂ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਰੂਲ ਆ ਇਹ।”

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਪੁੱਛਾਂ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਲ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਈ ਆਪਣੇ ਅੰਡਰ ਇਨਰੋਲ ਕਰਨਾ।

ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ। ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੀ ਉਹ। ਦੋ-ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਇਸ ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਚੰਗੇ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋ ਕੁ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਬੀਅਰ-ਬਾਰ 'ਚ

ਸਾਂਵਲ ਧਾਮੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਸਮਝ ਆਈਆਂ ਸਨ।

“ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਡੂੰਘਾ ਵਾਹੁਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਬੀਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਬ੍ਰਾਮਣ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ੌਰ-ਸ਼ਰਾਬੇ ਦੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਗਿਆ।” ਪ੍ਰੋ. ਚਾਹਲ ਦੀ ਗੱਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਰ-ਉਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਪ੍ਰੋ. ਮਹੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਕਾਗਜ਼ ਫੜ੍ਹਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, “ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖਾਂਗਾ।”

ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਚੀਨਾ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਹਾਲ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਲੀ, “ਸਰ ਜੀ ਮੈਂ ਇਕ ਉਲਝਣ 'ਚ ਫਸ ਗਈ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਗਾਈਡ ਕਰਿਓ ਪਲੀਜ਼।” ਇਕ ਛਿਣ ਲਈ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਇਸ 'ਗਾਈਡ' ਲਫਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਗੰਦੀਆਂ-ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਾਂ।

“ਪਾਪਾ ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਿੰਪਲ ਬੀ.ਏ. ਕਰਾਂ। ਮੌਮ ਨਰਸਿੰਗ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਆ। ਬ੍ਰਦਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕੰਪਿਊਟਰ-ਕੋਰਸ ਕਰਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਲਝੀ ਪਈ ਆਂ। ਪਲੀਜ਼ ਗਾਈਡ ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਗਾਈਡ ਸਾਹਿਬ।” ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਭੁਲਾ ਮੈਂ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਕੋਰਸ 'ਚ ਇਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਵੇਗਾ।

“ਨਰਸਿੰਗ?” ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ।

“ਕਿਸੇ ਹੰਢੇ ਹੋਏ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਫਸ ਗਈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਨਈਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀ।” ਇਹ ਖਿਆਲ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਕੰਪਿਊਟਰ?” ਇਹ ਦੂਜੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। “ਨਈ, ਨਈ, ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲਵ-ਮੈਰਿਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਈ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਹਾਂ ਬੀ.ਏ. ਹੀ ਠੀਕ ਆ। ਪਰ ਓਥੇ ਵੀ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ...।” ਇਹ ਸੋਚਦਿਆਂ ਵੀ ਮੈਂ ਫਿਕਰ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਸਾਂ।

“ਕੋਈ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲਜ ਨਈਂ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ?” ਮੈਂ ਇਕ ਸੁਖਾਵੀ ਆਸ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ। “ਬਥੇਰੇ ਆ। ਦੱਸੋ?” ਉਹ ਝੱਟ-ਘੱਟ ਬੋਲੀ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਓਥੇ ਬੀ.ਏ. 'ਚ ਐਡਮਿਸ਼ਨ ਲੈ ਲਾ।” ਮੈਂ ਦਿਲ 'ਚੋਂ ਉੱਠਦੇ ਉਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਨੱਪ ਕੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਬੈਂਕਸ ਸਰ ਜੀ।” ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਗਾਈਡ ਕਰਕੇ ਉਲਝਣ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆ ਸੀ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਹਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੇਰੇ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, “ਤੂੰ ਇਉਂ ਕਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਮੋੜ ਦੇ।”

“ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀ ਏ ਕਿ ਜੇ ਗਾਈਡ ਈ ਨਈਂ ਬਣਨਾ ਤਾਂ ਛਿੱਲ ਕਾਹਨੂੰ ਲਹਾ ਲਈ।” ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਆਪਣਾ ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ। “ਇਹ ਪੰਡਤ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਸ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਈ ਬਦਲੀ ਆ।” ਇਹ ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਨੇੜਲਾ ਏ।

“ਅੱਛਾ! ਧਰਮੋਲਾਲ ਦਾ ਏਂ ਤੂੰ। ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਤੂੰ ਮਨ ਬਣਾ ਲੈ। ਇਕ ਕਵੀ ਹੈਗਾ, ਵਿਚਾਰਾ ਤੇ ਅਣ-ਗੌਲਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਆਂ। ਤੂੰ ਦਸ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਦਲਿਤ-ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਿਲੀਂ।”

ਮੈਂ ਦਲਿਤ-ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅੱਤਰ ਮੈਨੂੰ ਤਰਲਾ ਜਿਹਾ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ, “ਦੇ ਕੁ ਚੀਰਨੀਆਂ ਸਾਗ ਦੀਆਂ ਤੋੜ ਲਵਾਂ?” ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਜੱਟਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਵੇਂ ਹੋ ਕੇ ਬਚਾਇਆ ਸੀ।

“ਤੇਰੇ ‘ਚ ਕਿਸੇ ਕੰਮੀ-ਕੰਮੀਣ ਦੀ ਰੂਹ ਆ ਲੱਗਦਾ।” ਬਾਪੂ ਮੈਨੂੰ ਅਕਸਰ ਮਜ਼ਾਕ ‘ਚ ਆਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਦਲਿਤਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕਾਰਨ ‘ਕਾਮਰੇਡ’ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਜਾ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਘਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਸੀ।

“ਦਿਹਾਤੀਦਾਰ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਨਈਂ ਲੱਭਦੇ, ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆਂ ਏ।” ਲਗਪਗ ਸਭ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਲਾ ਸੀ।

“ਦੱਸ ਤੂੰ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਜਾਂਦਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦੈ?” ਬਾਪੂ ਤਾਂ ਨਿੱਤ ਏਹੋ ਜਿਹੇ ਮਿਹਣੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਬਾਪੂ ਤੇ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਦਲਿਤ-ਚੇਤਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਧੁਰ-ਦਿਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ-ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੁਝਾਇਆ ਸੀ।

“ਲਿਆ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਗਾ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮਿਲੀਂ।” ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਤਪਾਕ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਪੇਪਰ ਫੜਾ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲੇ, “ਬੈਠ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਪੁੱਛਣਾ ਈ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਕੀ ਕਰਦੇ ਆ ਤੇਰੇ ਫਾਦਰ?”

“ਜੀ-ਖੇਤੀ-ਬਾਤੀ ਕਰਵੋਂਦੇ ਆ।” ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਹੀ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ।

“ਅੱਛ! ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਏ ਤੂੰ?” ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਚਾਣਚੱਕ ਤਿਉਤੀ ਉੱਥਰ ਆਈ ਸੀ।

“ਜੀ” ਮੈਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

“ਫਿਰ ਇਹ ਤੇਰੇ ਵੱਸ ਦਾ ਕੰਮ ਨਈਂ।” ਉਹ ਫਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹੱਸਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

“ਸਰ ਜੀ ਕਿਉਂ?” ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਇਕ ਦਲਿਤ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਏ।”

ਉਸਨੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਛਾਈ ਰਹੀ।

“ਸਰ ਜੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿਓ।” ਮੈਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਵਾਂਗ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਪਿਆ ਸੀ।

“ਫਿਲਹਾਲ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾ ਨਈਂ ਹੈਗਾ।” ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਰੁੱਖਪਨ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਬਾਪੂ ਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦੇ ਮਿਹਣੇ ਯਾਦ ਆਏ। ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਹਮਦਰਦੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਆ ਤੇ ਪਿੰਡੇ ਹੰਢਾਇਆ ਦਰਦ ਹੋਰ ਚੀਜ਼।” ਉਸਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਤਾਂ ਜਿਉਂ ਹਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਦਰ ਢੋਹ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਪੌਤੀਆਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਵਾਕਿਆ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੇਤਾਂ ‘ਚੋਂ ਘਰ ਵਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਠੋਲ੍ਹ ਮੋਚੀ ਦੀ ਮਾਂ ਅੱਥ ਹੋਠਾਂ ਕੁੰਗੜੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਬਾਲਣ ਦੀ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹ ਭਰੀ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਤੱਕ ਛੱਡਣ ਤੁਰ ਪਿਆ ਸਾਂ।

“ਵੇ ਪੁੱਤਰਾ, ਇਹ ਕੀ ਪੁੱਠੀ ਗੰਗਾ ਵਹੋਣ ਲੱਗਾ ਏ ਤੂੰ?” ਬੁੱਢੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਗੱਡੀ ਉਹ ਬੱਦਲਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨੇਰ ‘ਚ ਤਿਲਕਣ ਤੋਂ ਡਰਦੀ, ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਿਆਂ ਬਾਪੂ ਲੋਹਾ-ਲਾਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। “ਪਤਾ ਨਈਂ ਕਿੱਥੋਂ ਇਹ ਨੀਚ ਆਤਮਾ ਜੰਮ ਪਈ ਸਾਡੇ ਕੁਨਬੇ ਵਿਚ? ਆਇਆ ਵੱਡਾ ਰਣਜੀਤ ਸੂ। ਸਾਲਿਆ ਮੈਂ ਘੁੰਗੀ ਫੇਰਨੀ ਆਂ ਬੱਸ ਤੇ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਂਗੂ ਈ ਦਿਹਾਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਟੁੱਕ ਖਾਉਂ।”

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਨਾਲੋਂ ਘਰ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਐਮ.ਏ. ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਸਟਲ ‘ਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵਿਲਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਹ ਵਿਲਕਦੀ ਹੀ ਮਰ ਗਈ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ ‘ਚ ਡੁੱਬਿਆ ਮੈਂ ਨਜ਼ਰ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਗੱਡੀ ਇਉਂ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਜਿਉਂ ਤਿਲਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ। ਮੈਂ ਲਾਅ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਮੂਹਰਲੇ ਲਾਅਨ ‘ਚ ਜਾ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਬੀਤੇ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ‘ਚ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਫੋਨ ਦੀ ਰਿੰਗ ਵੱਜੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸ਼ ਆਇਆ ਸੀ। ਚੀਨਾ ਦਾ ਫੋਨ ਸੀ।

“ਸਰ ਜੀ ਮੇਰਾ ਬਾਲਮੀਕੀਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋ ਸਕਦਾ?” ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਚਾਣਚੱਕ ਹੱਸ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਜਿਉਂ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਛੁੱਟ ਗਏ ਹੋਣ।

“ਸੂਦੈਣੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਤਾਂ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਚਾਹੀਦਾ ਬਸ।” ਮੈਂ ਨਾਟਕੀ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਸਾਂ।

“ਸਰ ਜੀ, ਦੁਨੀਆਂ ‘ਚ ਇਕ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਜਿਹੜੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਦੱਸੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਰ ਦੇ ਮੰਨ ਜਾਣ। ਅਸੀਂ ਧੀਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਆ ਸਰ ਜੀ। ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਰੱਬ ਨੇ ਈ ਬਣਾਏ ਨੇ। ਮੈਂ ਨਈਂ ਮੰਨਦੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੂੰ।” ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਨਈਂ ਮੰਨਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਏ, ਪਰ ਤੇਰੇ ਘਰਦਿਆਂ...” ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਉਹ ਸਿਸਕੀ ਜਿਹੀ ਭਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬੋਲੀ, “ਇਹ ਕਿੱਦਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਏ ਸਰ ਜੀ। ਬੰਦਾ ਜਿਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੇ

ਉਹਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਪਾ ਵੀ ਨਈਂ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਮੈਂ...”

“...ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਛੱਡ ਦਿਉਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡ ਦਿਉਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਦਿਉਂ। ਇਕ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਗਾਈਡ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਪਲੀਜ਼। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡਿਓ ਨਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਾਗਲ ਆਂ।” ਉਹ ਸਿਸਕੀਆਂ ਭਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

“ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ?” ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਸਰ ਜੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵਧ ਸਮਝਦਾ ਮੈਨੂੰ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ‘ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਮੇਰੀ ਜੰਨਤ ਆ। ਦੱਸੋ ਇਹ ਬੋਤਾ ਪਿਆਰ ਆ? ਹੋਰ ਕੀ ਪਰਫ ਚਾਹੀਦਾ?” ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਹ ਬਚਕਾਨਾ ਜਿਹੇ ਚਾਅ ‘ਚ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਪਿਆਰ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਈਂ, ਪਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸੋਹਣੀ ਕਰਦੈ।” ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮੱਲੋ-ਜ਼ੋਰੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੁਝ ਦੇਰ ਉਹ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੀ।

“ਸਰ ਜੀ ਏਦਾਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਬਗੈਰ ਇਕ ਪਲ ਨਾ ਜੀਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਿਆਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ।” ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਤਰਲਾ ਜਿਹਾ ਸੀ।

“ਉਹ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਵੀ ਕਦੇ ਯਾਦ ਆਈ?” ਮੈਂ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆ ਜਾਏ ਕਿ ਬਦਲਦੇ ਵਕਤ ਨਾਲ ਬੜਾ ਕੁਝ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਵੀ ਬੀਤੇ ਵਕਤ ਦੀ ਨਾ-ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਹਾਣੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਏ।

“ਸਰ ਜੀ ਮੁੜ ਓਸ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਨਾ ਨਾ ਲਿਓ ਪਲੀਜ਼। ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪਾਗਲਪਨ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਨਿਆਈਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਦੀ ਸਮਝ ਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।” ਉਹ ਨਿਹੋਰੇ ‘ਚ ਬੋਲੀ ਸੀ।

“ਤੇ ਹੁਣ?” ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਡਲਟ ਆਂ। ਮੈਚੁਅਰ ਆਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਈਟ ਆ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਆਂ।” ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਰੋਹਬ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਪਰਖ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖ।”

“ਸਰ ਕਿਵੇਂ?” ਮੇਰੀ ਆਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਹ ਸਹਿਮਤੀ ‘ਚ ਬੋਲੀ ਸੀ।

“ਜਿਵੇਂ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਸੀ।” ਮੈਂ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਗਾਈਡ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਫਿਰ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਰੰਗ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਚਾਨਕ ਕਦੋਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਉਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ‘ਏਸ ਚੰਚਲ ਕੁੜੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ ਏ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਨਾਟਕ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚਲੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ‘ਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਮਿਹਨਤ ਹੋਰ। ਪਰ ਮੈਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਗੁਆਇਆ ਏ ਤੇ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਲ-ਪਲ ਮੇਰਾ ਮਨ ਪਛਤਾਵੇ ਨਾਲ ਭਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੰਜ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ।

“ਹੈਲੋ ਸਰ।” ਆਖ ਉਹ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ‘ਤੇ ਬਰਫ ਵਾਂਗ ਜੰਮਿਆ ਪਛਤਾਵਾ ਖੁਰਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਇਕ ਸਕੂਨ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਹਟਕੋਰੇ ਸੁਣਦਾ ਮੈਂ ਮਨ ‘ਚ ਉਸਨੂੰ ਭੋਗਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

“ਕੁੱਤਾ!” ਉਸ ਨੇ ਵਿਲਕਦਿਆਂ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਝਕ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਇਉਂ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਜਿਉਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਹੋਵੇ।

“ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਭੈੜਾ ਬੰਧਨ ਏ। ਐਸ਼ ਕਰੋ, ਮਜ਼ੇ ਲਓ। ਸਰ ਜੀ, ਤੁਹਾਡਾ ਬੈਂਕਸ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਬੱਸ ਹੁਣ ਨਈਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੱਕਰਾਂ ‘ਚ ਪੈਣਾ। ਜਿੱਥੇ ਘਰਦੇ ਕਹਿਣਗੇ ਓਥੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲੈਣਾ। ਸਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਗਾਈਡ ਕਰਦੇ ਰਹਿਓ ਹਮੇਸ਼ਾ।” ਉਹ ਕਈ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਗੱਲ-ਗੱਲ ‘ਤੇ ਰੋਂਦੀ ਰਹੀ।

“ਦੇਖ! ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦੁੱਖ ਸਮਝਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਫੁਕਰੇ ਨਈਂ, ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ ਏ।” ਮੇਰੀ ਕਾਮ-ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੇ ਪੱਤਾ ਖੋਡਿਆ ਸੀ। “ਸਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਗਰੇਟ ਹੋ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਏਹੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਜਿਹੀ ਪਾਗਲ ਕੁੜੀ ਦੀ ਬਕਵਾਸ ਸੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਅਰਗੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਈ ਸੁਣੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਆ।”

ਉਸਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ‘ਚ ਵੱਡੀ ਅੜਚਨ ਲੱਗੀ ਸੀ।

“ਗਰੇਟ-ਗਰੂਟ ਕੋਈ ਨਈਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਗਰੇਟ ਨਾ ਆਖੀਂ।”

“ਸੈਰੀ” ਆਖ ਉਸਨੇ ਫੋਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਦੂਰ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਪਿੰਡ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਬਾਪੂ ਸਾਲ ਕੁ ‘ਚ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਗੜਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਗੁਆਢੀ ਝਿਉਰਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਸਵੇਰ ਸ਼ਾਮ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਕੇ ਦੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

“ਮੇਰਾ ਕੱਲੇ ਦਾ ਦਿਲ ਓਦਰ ਜਾਂਦਾ। ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਘਰ ‘ਚ ਕੱਲੀ ਜਿੰਦ। ਰਾਤ ਵੱਡ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਆ! ਤੂੰ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਪਰਤ ਆ।” ਬਾਪੂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਇਕ ਤਰਲਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗਾਈਡ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ

ਡਿਸਾਇਡ ਹੋ ਜਾਏ, ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਪਿੰਡ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਕਰਾਂਗਾ।

“ਇਹ ਕੀ ਬਲਾ ਹੁੰਦੈ ਗਾਈਡ?” ਬਾਪੂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

“ਇਹ ਖੋਜ ਆਲੇ ਕੰਮ ‘ਚ ਰਾਹ ਦਿਖਾਲਦਾ।” ਮੈਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸੌਖਿਆਂ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

“ਫਿਰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਈ ਹੋਇਆ...” ਬਾਪੂ ਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਵ ਆਖਿਆ ਸੀ।

“ਪਰ ਬਿੰਦਰਾ...” ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

“...ਇਹ ਲੱਭਣਾ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦਾ? ਕਿਤੇ ਸੂਈ-ਸਲਾਈ ਆ ਜੋ ਗੁਆਚ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਤੂੰ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਲੱਭੀ ਜਾਨਾ।” ਬਾਪੂ ਉਦਾਸੀ-ਭਰਿਆ ਖਚਰਾ ਹਾਸਾ ਹੱਸਿਆ ਸੀ।

“ਬਾਪੂ ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ ਕਿਤੇ ਸੌਖਿਆਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ?” ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਵਾਲੀ ਟੋਨ ‘ਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਏਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਬਾਪੂ ਕਈ ਦੇਰ ਸਹਿਮਤੀ ‘ਚ ਸਿਰ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

‘ਜੇ ਜਾਤ, ਧਰਮ, ਖੇਤਰ, ਸੈਕਸ ਆਦਿ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਸਕੇ ਕੁਸ਼ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਸਕੇ।’ ਇਹ ਮੈਂ ਮਨ ‘ਚ ਸੋਚਿਆ ਸੀ।

‘ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਗਾਈਡ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭੇ?’ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਮੋਸ਼ ਸਵਾਲ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਰਤ ਕੇ ਮੈਂ ਮੁੜ ਗਾਈਡ ਲੱਭਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ‘ਚ ਜੁੱਟ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ‘ਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ ਨੇਮ ਨਾਲ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਗੁੰਝਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹੱਸ ਪਿਆ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈ ਗਿਆਂ।”

ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ‘ਚ ਆਪਣੀ ਹੱਡ-ਬੀੜੀ ਸੁਣਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, “ਉਸਦੀਆਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਦੋ ਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੇ, ਜਿਸ ਰਾਈਟਰ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਉਹ ਦਲਿਤ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਉਹ ਵੀ ਦਲਿਤ ਹੋਵੇ। ਕਾਸ਼! ਤੂੰ ਦਲਿਤ ਹੁੰਦਾ।”

ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਹਲਕੀਆਂ ਜਾਪੀਆਂ ਸਨ।

“ਤੁਸੀਂ ਈ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੋਚੋ।” ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਦਾ ਤਰਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਪੂ ਦਾ ਤਰਲਾ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਮੇਰੀ ਇਕੱਲਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਸੋਚ।

ਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਗਏ। ਜਿਉਂ ਬਾਪੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਗਿਆ ਸਾਂ। “ਦਰਅਸਲ ਮੈਂ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ‘ਚ ਰੁਝਿਆਂ ਪਿਆ” ਉਹ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ-ਮੈਂ ਗਾਈਡ ਲੱਭਣ ‘ਚ ਰੁੱਝਿਆਂ ਹੋਇਆਂ।

ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਫਿਰ ਬੋਲੇ, “ਮੈਂ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਫਿਰ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤਦ ਤੀਕ ਤੂੰ ਵੈਸੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਗਾਈਡਿੰਗ ਲੈ ਸਕਦਾ।” ਫਿਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ- ਬਾਪੂ ਦੇ-ਚਾਰ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਆ ਬਸ। ਉਂਜ ਮੈਂ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਾ।

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੈਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਦੋਸਤਾ ਵਾਂਗ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗ੍ਰੇਟ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਕੰਪਲੈਕਸ ਫਰੀ। ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ ‘ਤੇ ਬਿਠਾਨ ਬਣ ਰਹੇ ਮਕਾਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਵਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਮੈਂ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਕੇ-ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਦੇ ਮੈਂ ਰੇਤ ਦਾ ਆਰਡਰ ਦੇਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਕਦੇ ਬਜਰੀ ਤੇ ਸੀਮੰਟ ਦਾ।

ਕਦੇ ਮੈਂ ਸ਼ਟਰਿੰਗ ਦੇ ਸਮਾਨ ਵਾਲੇ ਖੱਚਰ-ਰੇਹੜੇ ਅੱਗੇ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ‘ਚ ਮਕਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਘੜੀ ਨੂੰ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗਾ, ਜਦ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਲਿਆ ਇਨਰੋਲਮੈਂਟ ਫਾਰਮ ਮੈਂ ਸਾਈਨ ਕਰਾਂ। ਮੈਂ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ‘ਚੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਹੋਸਟਲ ਮੁੜ ਆਉਂਦਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲੇ, “ਬਸ ਫਰਸ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ।”

“ਫਿਰ ਲੱਕੜ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।” ਮੇਰੇ ਦੁਖੀ ਮਨ ‘ਚੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

“ਬੱਸ ਹਾਰ ਗਿਆਂ? ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਨਾਟਕੀ ਹੈਰਾਨੀ ‘ਚ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

“ਹਾਂ ਜੀ।” ਮੈਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਇਕ ਉਹ ਵੀ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੂ-ਬਾਰੂ ਸਾਲ ਪਾਣੀ ਭਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ।” ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਖਚਰਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਾ ਕੇ ਬੋਲੇ ਸਨ।

“ਉਦੋਂ ਗੁਰੂ ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤਨਖਾਹ ਨਈਂ ਸੀ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ‘ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ।” ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੜਫ ਉਠੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਲਾਲੀ ਉੱਤਰ ਆਈ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਗਾਈਡ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ ਕਿ ਛਣਕਣਾ?” ਉਹ ਗੁੱਸੇ

‘ਚ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

“ਸਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਖੋਜਾਰਥੀ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਨੌਕਰ?”

ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਤਪਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਦਿਲ ‘ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਇਕ ਗੁੱਤੇ ਹੋਏ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਥੁੱਕ ਦੇਵਾਂ। ਉਸਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ‘ਚ ਬੁੜਬੁੜ ਕਰਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਤੁਰ ਆਇਆਂ ਸਾਂ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੇਚੈਨ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਚੀਨਾ ਜਾਂ ਮਣੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਦਿਲ ਹੋਧਰੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਇਕੱਲਾ ਬੈਠਦਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ‘ਬਦਕਲਾਮੀ’ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਆਖਰ ਦਿਲ ਤੋਂ ਬੋਝ ਲਾਹੁਣ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰੀ ਕੋਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ‘ਚ ਲੈ ਕੇ ਮੋਹ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਖੂਨ ਏ, ਉਬਾਲਾ ਖਾ ਈ ਜਾਂਦੈ।”

ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਡੁੱਬਦਾ ਸੂਰਜ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਚੰਗਾ-ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਧ-ਰੋਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, “ਕੁੜੀ ਦਾ ਮੂਹਰਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਆਹ ਆ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਣੈ। ਤੂੰ ਜੇ ਵਿਆਹ ਨਈਂ ਕਰਵੇਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ ਛਿੰਦੇ ਕੋਲ?”

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵੱਡੇ ਵੀਰੇ ਨੇ ਬਾਪੂ ਤੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੈਨੇਡਾ ਸੌਂਦਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਓਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਮੁੜ ਆਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਓਥੋਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ।

“ਪੰਜਾਹ ਕਿੱਲਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਓਥੇ ਮਰਲੇ ਕੁ ਦੇ ਬੇਰੇ ‘ਚ ਕਿਵੇਂ ਡੱਕਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ!” ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਬਾਪੂ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦੱਸਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਕੱਲਤਾ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ।

“ਓਥੇ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਈ ਆ।” ਮੇਰਾ ਸੁਝਾਅ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਪੂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪ੍ਰੋ. ਚਾਹਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਦੇ ਬੜਾ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਏ। ਉਹ ਤਾਂ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਏ?” ਉਹ ਅਪਣੇ ‘ਚ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

“ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜੀ।” ਮੈਂ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

“ਨਾਲੇ ਉਹ ਖੱਤਰੀ! ਪੁਰੀ। ਓਥੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਸੇ ਨਾ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਹੋਰ ਈ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਰਿਸਰਚ ਸਿਕਾਲਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੂਰੇ ਦਿਹਾਤੀਦਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ? ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਕੰਮ ਲੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ...। ਤੂੰ ਬਚ ਗਿਐਂ?” ਇਹ ਆਖ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਗੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

“ਨਈਂ ਜੀ! ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਈਂ ਗਿਆ ਕਦੇ ਵੀ।” ਮੈਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਫਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

“ਚੱਲ ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਛੱਡ! ਹੁ

ਇਮਰਾਨ ਤੋਂ ਖਫਾ ਕੈਟਰੀਨਾ

ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ਼ ਇੰਨੀ ਮਿਲਣਸਾਰ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੋ ਸਟਾਰਸ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਜਿਹੀ ਅਕਤਬਾਹੀ ਹੀਰੋਇਨ ਤਕ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਜੋ ਹੀਰੋ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਗੁਣਗੁਣ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦਾ। ਪਰ ਇਹੀ ਕੈਟਰੀਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 'ਕਿਡਨੈਪ' ਦੇ ਹੀਰੋ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਨਾਰਾਜ਼ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਕਿ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੂੰ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨਾਲ ਸੰਜੇ ਗੜਵੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਾਲੀ '7 ਡੇਜ਼ ਇਨ ਪੈਰਿਸ' ਲਈ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੇ ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਸੰਜੇ ਗੜਵੀ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਬਦਲਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੈਟਰੀਨਾ ਦਾ ਰੋਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਸੂਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੇ ਰਿਹਾਸਲ ਲਈ ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਅਟੈਂਡ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਈ। ਆਖ਼ਰ ਉਸਨੂੰ ਇਮਰਾਨ ਦੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਮਰਾਨ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਗੜਵੀ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਲਾਹਿਆ ਬਲਕਿ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਫ਼ਿਲਮ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਹੀਰੋਇਨ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਮਰਾਨ ਹਾਲੇ ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਿਤੇ ਇੰਡਸਟਰੀ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਰੜਕਦੀ ਰਹੀ ਆਇਫਾ 'ਚ

—ਜੈਪੁਕਾਸ਼ ਚੌਕਸੇ

ਮਕਾਊ ਵਿਚ ਆਯੋਜਿਤ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਜਿੰਨਾ ਚਰਚਿਤ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਿਤ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਫਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਰੇਖਾਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਬ੍ਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ ਅਮਿਤਾਬ ਬੱਚਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਹਰੁਖ ਖ਼ਾਨ, ਸੈਫ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ, ਅਮਿਰ ਖ਼ਾਨ, ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ, ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਤਾਂ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਟੀ ਰਕਮ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਠੁਕਰਾਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੈਰਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਵੀ ਚਾਨਣ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਮਸਲਨ, ਸੈਫ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਣ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਲਵ ਆਜਕਲ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੈਫ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਲਾਰਡਜ਼ ਵਿਚ ਠੁਮਕਾ ਲਾਉਣਗੇ, ਜਿਥੇ ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਓ ਨੇ ਚੌਕੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਸਾਹਰੁਖ ਖ਼ਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮਾਈ ਨੇਮ ਇਜ਼ ਖਾਨ' ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਸਾਜਿਦ ਨਾਡਿਆਡਵਾਲਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਕੰਬਖਤ ਇਸ਼ਕ' ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਰੀਨਾ ਵੀ ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ

'ਤੇ ਹੈ। ਸਲਮਾਨ ਖ਼ਾਨ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ਼ ਨਾਲ 'ਦਸ ਕਾ ਦਮ' ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਆਈਫਾ ਸਮਾਰੋਹ ਡੁਬਦੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਰੋਹ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹਾਲ ਹੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮ 'ਸਲੱਮਡਾਗ ਮਿਲੀਨੀਅਰ' ਦੇ ਅਜ਼ਾਹਰੁਦੀਨ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਫਰਮਾਬਰਦਾਰ ਨੂੰ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਬੱਚਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਹਰੇ ਦੀ ਸਾਖ ਖਾਤਰ ਜੰਮਕੇ ਠੁਮਕੇ ਲਾਏ। ਆਯੋਜਕਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਉਤੋਂਜਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਰੱਖੇ।

ਇਸ ਸਾਲ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਰਸਕਾਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਮਿਤਾਬ ਬੱਚਨ ਨੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਸਿਤਾਰਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਾਹਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮਰਹਮ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ 36 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਜੀਆਂ ਤਾੜੀਆਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਗੂੰਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਵੱਜੀਆਂ ਤਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਚਾਲੂ ਦੌਰ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਆਪਣੀ ਵੰਡ ਦਾ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਪਾਰ ਵਾਂਗ ਆਯੋਜਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਸਾਰਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਚੋਪੜਾ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਰਾਜ ਖ਼ਤਰੇ 'ਚ

ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਦਾ ਇੰਡਸਟਰੀ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਰਾਜ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਦਾ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਬੇਟੇ ਆਦਿਤਯ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਪਾਇਲ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੋੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਉਹ ਤੇ ਰਾਣੀ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਸ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪਾਇਲ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਬਹੁ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਿਖਰਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਮ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ 'ਨਿਊਯਾਰਕ' ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਵੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਦਿਤਯ ਨੇ ਜਦ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ੋਅ ਰੱਖਿਆ, ਤਾਂ ਰਾਣੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਰਨ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਏ।

ਫਿਰ ਜਦ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਇਸੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸ਼ੋਅ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਆਦਿਤਯ ਚੋਪੜਾ ਉਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੀ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਰਾਣੀ ਆਦਿਤਯ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਵੀ ਲਵੇ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਚੋਪੜਾ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਕਸ਼ੈ

ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ 'ਤੇ 'ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਟੂ ਚਾਈਨਾ' ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਡਾਇਲਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੱਵਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਲਟੀਪਲੈਕਸਾਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਕੰਬਖਤ ਇਸ਼ਕ' ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਤਰੀਕ ਤੈਅ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਫਿਲਮਾਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਦੁਖੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। 'ਕੰਬਖਤ ਇਸ਼ਕ' 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ।'

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਵਿਰਾਜ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਵਿਰਾਜ ਇਕ ਸਟੇਟਮੈਨ ਹੈ, ਜੋ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਅਭਿਨੇਤਾ ਲਈ ਸਟੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਇਸ 'ਚ

ਹੀਰੋਇਨ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਜੇਤੂ ਕੌਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਔਰਤ ਜਿੱਤਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ 10 ਕਾਰਨ ਗਿਣਾਏ ਸਨ, ਕੀ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।'

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੈਰੀਅਰ ਦੇ ਇਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਨਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼ਬੀਰ ਖ਼ਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁੱਡ ਧਨੋਆ ਨਾਲ 'ਐਲਾਨ', ਨਰੇਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ 'ਯੇ ਦਿਲਲਗੀ', ਵਿਪੁਲ ਸ਼ਾਹ 'ਆਖੇ' ਅਤੇ ਸਾਜਿਦ ਖ਼ਾਨ ਨਾਲ 'ਹੇ ਬੇਬੀ'। ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਚ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੱਬੀਰ ਦੀ ਫਿਲਮ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਖੁਦ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੁਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰੇ।'

ਸਾਜਿਦ ਨਾਡਿਆਡਵਾਲਾ ਨਾਲ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜੁੜਵਾਂ', 'ਮੁਝਸੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰੋਗੀ', ਅਤੇ 'ਹੇ ਬੇਬੀ' ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਜਿਦ ਦਾ ਟ੍ਰੈਕ ਰਿਕਾਰਡ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਫਿਲਮ 'ਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਫਿਲਮ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਕੰਬਖਤ ਇਸ਼ਕ' 'ਚ ਸਟੇਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਤੋਂ ਹੈ। ਕੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਅਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਟੇਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਨੇ ਪਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਕਸੇ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਹਾਂ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਸਕੂਲ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਬਕਸਿਆਂ ਦੇ ਹੀ ਕੁੱਦਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।'

ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਟੇਟ ਹੀ ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਟੇਟ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਥਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਕਾਮੇਡੀ ਅਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਦਲਾਅ ਵਾਂਗ ਹੈ।'

ਦੀਆ ਨੂੰ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ

ਦੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸੂਚੁਆਤ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮਾਇਆਨਗਰੀ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੀਆ ਕੋਲ ਕੰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਓਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਜਿੰਨੇ ਦੀ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੀਆ ਜਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਹੈ, ਓਨੀ ਹੀ ਵਧੀਆ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਵੀ ਹੈ।

ਉਂਜ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਘੱਟ ਸਫਲਤਾ' ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੀਆ ਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਚੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਦੀਆ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਬੇਇਕਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੀਆ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਾਜ਼ੀਟਿਵ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲੋਂ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭੌਤਿਕਵਾਦ 'ਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਲੱਭ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਆਰਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਗਰਮ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਖਾਣਾ ਖੁਆਉਣਾ ਹੋਵੇ—ਉਸਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਉਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਕੰਬਖਤ ਇਸ਼ਕ' ਵਿਚ ਅਕਸ਼ੈ ਤੇ ਕਰੀਨਾ

MONTY & ALTAF HUSSIAN

Presents

GULSHAN GROVER

DIYA MIRZA

BIPASHA BASU

SHAHRUKH KHAN

SAIF ALI KHAN

KATRINA KAIF

KAREENA KAPOOR

FARHATH HUSSAIN'S

South Asian

CARNIVAL '09

Autograph & Picture Stage

Meet & Greet

LIVE PERFORMANCE

Khana Khazana Court
Delicious Food & Cookery Stage

Dulhan
the South Asian Wedding Expo

Catwalk stage / Fashion Stage
By Celebrities Designers

Desi Bazaar Jewellery, Clothes,
Shoes, Accessories & much more...

ON AUGUST 15TH & 16TH 2009 @ 12PM - 8PM IN CHICAGO

ROSEMONT CONVENTION CENTER, DONALD E STEPHENS CONVENTION CENTER, 5555 N. RIVER ROAD, ROSEMOUNT, IL 60018

For More Info:

MONTY : 847 770 1088
ALTAF HUSSAIN : 847 271 4427
SAJJAD SHAMSI : 630 205 4069
DHITU : 847 340 1120

This two-day South Asian Carnival event will be a colorful extravaganza, which will include MEET & GREET with Top Bollywood Celebrities, performances by Top Playback singers, Catwalk & Fashion shows by celebrities designers, Khana Khazana court with delicious food and Cookery shows, Dulhan the south asian wedding expo and a large number of Stalls, Food, and Entertainment.

To Book your Stall / Booth and sponsorship

E-mail : info@southasiancarnival.com
Office : 630 351 2973 / 331 472 9818
Musa : 312 772 8072

National Bankcard

Iftikhar Shareef
www.natl-bankcard.com

ENTRY **\$25** PER DAY
ADVANCE
\$35 AT THE DOOR

Please check the schedule on our website or with Ticket Agent

www.southasiancarnival.com

ਕਬੱਡੀ ਕਬੱਡੀ ਕਬੱਡੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਮਿਡਵੈਸਟ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

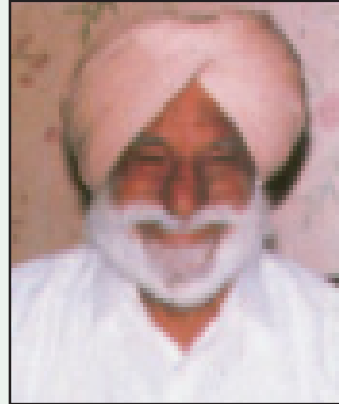
ਸੱਤਵਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

ਦਿਨ: ਐਤਵਾਰ, 9 ਅਗਸਤ 2009

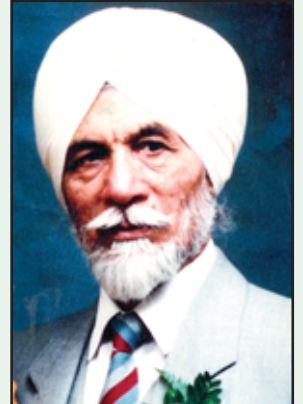
ਸਮਾਂ: ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ
ਸਥਾਨ: ਬਸੀ ਵੁਡਜ਼, ਐਲਕ ਗਰੂਵ, ਇਲੀਨਾਏ (ਹਿਗਿਨਸ ਰੋਡ ਅਤੇ ਰੂਟ 53)

ਫਰੀ ਦਾਖਲਾ, ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਮੁਫਤ ਪਾਰਕਿੰਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਗਾਇਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ।

ਸੂਬੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਾਫੀ
ਵਲੋਂ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸਵਰਗੀ ਸ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਦੁਜਾ ਇਨਾਮ
ਵਲੋਂ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਏਵਨ ਕਾਰਪੋਰੇਟਸ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

630-205-6575, 847-544-1788, 847-830-8387, 847-878-8412, 513-373-0145, 847-338-3866,
630-205-9264, 630-205-5288, 224-588-1317, 630-479-0031

ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼

ਚੇਅਰਮੈਨ-ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀ
ਪ੍ਰਧਾਨ-ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ

ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲਖਣ
ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ
ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸੋਨੂੰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਹਰਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਕਾਲਾ
ਜਿੰਦੀ ਦਿਆਲ
ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਲੱਕੀ ਤੇ ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਫਾਈਵ ਰੀਵਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਡੀਅਨ-ਐਪੋਲਿਸ, ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਸਾਊਥ ਬੈਂਡ), ਪੀ ਏ ਓ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ.), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਪੀ.ਸੀ.ਓ. ਵਿਸਕਾਨਸਨ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਐਫ.ਆਈ.ਏ. ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਕੈਲਮਜੂ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਦੇਆਬਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਬੈਟਲਕਰੀਕ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸਾਊਥ ਬੈਂਡ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਲੈਨਸਿੰਗ, ਲਾਇਨ ਕਲੱਬ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਫੋਰਟਵਿਨ, ਏ.ਏ.ਐਸ.ਏ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਐਸ.ਆਰ.ਐਸ. ਇੰਡੀਆਨਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜੂ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲਮਜੂ, ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਟੈਕਸੀ ਐਂਡ ਲਿਮੋ ਯੂਨੀਅਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ।

ਮੀਡੀਆ ਸਪਾਂਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼, ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ 1530 ਏ.ਐਮ., ਰੋਣਕ ਮੇਲਾ 1590 ਏ.ਐਮ., ਸਿੱਖ ਟੀ.ਵੀ., ਟੀ.ਵੀ. ਏਸ਼ੀਆ, ਡੇਲੀ ਅਜੀਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਡਾਟ ਕਾਮ, ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਡਾਟ ਕਾਮ, ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਵਨ, ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ, ਸ਼ਾਨ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ, ਬਿੰਦੀਆ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ

e-mail info@punjabsportsclub.org

www.punjabsportsclub.org